מספר 1316 שנה 26 ב' כסלו תשכ"ג, 28.11.1962 המחיר 75 אגורות

העולם הזה

ארגוב והמזכירה

מעשהו של חבר הכנסת מאיר ארגוב מסעיר את צמרת מפא"י

„איפה יוסלה?"

בבית הוריו, בחולון, הוא לומד בכיתה ה' של בית־הספר הממלכתי־דתי, ויש לו בעיות של הסתגלות, אחרי השנים הארוכות של נדודיו.

עתה קל מאוד לענות על השאלה. אולם עוד זכורות השנים, בהן הידהדה שאלה זו ללא מענה, עד שהפכה קריאת־קרב שאימה לפלג את העם לשני מחנות עזינים.

מאז נכתבו דברים רבים על פרשת ה־חטיפה. העולם הזה היה בין הראשונים שהתייצבו לצד ההורים, והוא הקדיש ל־מלחמתם מקום נרחב מעל עמודיו. לאחר שהוחזר יוסלה ארצה היה העולם הזה ה־יחידי שזכה לפרסם את כל סיפורו של יוסלה, כפי שהוא עצמו כתב אותו.

אולם גם לאחר הכיסוי הממושך והיסודי הזה, נשארו פרטים שלא דובר עד כה, שלמה כהן־צידון, פרקליטם של הורי יוסלה, נטל על עצמו להשלים את החסר. הוא שאב את כל החומר הגלוי והסודי מתוך שישה תיקים עבים, שנשאו את השם „שוחמכר", בהיותו לא רק פרקליט המשפחה, אלא גם איש־סוד מחונן, שפירסם מאמרים רבים ב־עתונות הישראלית והוציא שני ספרים על בעיות ישראליות, ניגש להנציח את פרשת יוסלה בספר.

השבוע הופיע ספרו של כהן־צידון, והוא נמצא למכירה בכל חנויות הספרים בארץ.*

★ ★ ★

זהו הספר הראשון היוצא לאור בהוצאת העולם הזה. מדוע בחרנו בספר זה?

היו כאלה שיעצו לכהן־צידון לבל יכתוב את הספר, ויעצו לנו לבל נוציאו לאור. „העניין נגמר בשלום," הפצירו, „מדוע ל־עורר אותו מחדש?"

אומנם הסתיים העניין בשלום, ויוסלה הוחזר להוריו. אולם אי־אפשר לשכוח את כל הפרשה, כאילו לא היתה ולא נבראה. אפילו אם נתעלם מן העובדה, שאיש מכל המעורבים בחטיפה לא שילם עבור הלקו ב־ביצוע אחד הפשעים החמורים בתולדות ה־מדינה, אי־אפשר להשלים עם כך, שפרשת יוסלה תוסר גם מעל הפרק הציבורי. חובה לשחזר את כל פרטי הפשע, לחשוף את כל פרטיו הנסתרים, ולהסיק מהם את המסקנה הציבורית, לבל יעלה על דעת איש כי אפשר לבצע תועבה כזו — והחברה תשכח ותסלח לו.

הורי יוסלה עצמם, השותפים לדעה זו, נתנו את ידם לכתיבת הספר והוצאתו לאור. יוסלה שוחמכר, אשר סירב לגלות כל פרט שהוא לעתונאים או לאנשים זרים, העלה את כל פרטי חטיפתו על הכתב, וסיפורו המלא מהווה חלק מהספר.

חיבורו של כהן־צידון הוא תיאור מרתק — אנאטומיה של פשע מוסרי, ציבורי ו־פלילי. גם מי שעקב אחרי כל שלבי ה־פרשה ימצא בו עניין רב, וכדאי כי יקרא אותו ויעיין בו.

אגב, לגבי דבר אחד לא היה למחבר ספק: שם הספר. השם הוצע אוטומטית על־ידי כל מי ששמע כי כהן־צידון כותב ספר. ה־שם הוא, כמובן: „איפה יוסלה?"

שלמה כהן

* איפה יוסלה? מאת שלמה כהן־צידון, הוצאת העולם הזה.

חדש!

91 אג'

שרתון

סיגריות פילטר וירג'יניה

מוצר איכות
מוגש ע"י יצרני „אסקוט"

חפוף ראשן

באליקסיר 2

מי שיער לחפיפה 75 אגורות

מוצר איכות לאשה ולגבר

בצלום הסרט קובע!

3 HP — לצלום בתנועה ובתוך אולם 34^0

3 FP — הסרט בעל הגרעין העדין להגדלות 24^0

Selochrome PAN לצלומים מוצלחים 30^0

להשיג בכל בתי מסחר לצרכי צילום.

ILFORD

35mm & Roll Films

סוכנים:

א. ברנר, ת־א, שד' רוטשילד 15, טל. 65421

בבוקר, אחה"צ ובערב

למדו אנגלית

עברית, אנגלית, צרפתית, גרמנית

כתות מיוחדות למבוגרים ולתלמידי בתי"ס יסודיים ותיכוניים

* הכנה ל־Cambridge Proficiency & Lower Certificate.
* הכנה לבגרות.
* שפה שמושית Conversation
* ספרדית, איטלקית, רוסית, פורטוגזית, ערבית.
* קורספונדנציה מסחרית ב־אנגלית.

ת"א, נחלת־בנימין 2, טל. 56347 • פתחיתקוה, מונטיפיורי 4

יהודה היקר!

אמנם יכולים להיות כל מיני מניעים לצעדך, אבל זו לא הדרך. אל תשכח שהוריך סובלים ומודאגים על שעזבת אותם כלי להודיע היכן אתה נמצא.

הוריך הכבויחו לשכוח את כל הענין ולסלוח לך את המעשה ברגע שתשוב לביתך.

הדורש בשלומך — צבי.

אם קשה לך להחליט כיצד להתנהג — התקשר אתי כטלפון לביתי.

מכתבים

הכל תלוי בטיב העיתוי

ממאמר העורך „הקרב על קובה" (העולם הזה 1312), נחניתי הנאה מרובה. ראשית, מהסיגנון המבריק והמהנה — כרגיל. תאור אימת קרב־האיתנים בים, אשר לא התקיים, היה ראוי לעטו של האנטה. עלילת המפתח — לסרסו של היצ'קוק.

אך נאלצתי לחלוק על כמה מהדברים:

כפי שנכתב במאמר, „לא אופי הנשק קובע, אלא אופי בעל הנשק." דבר זה מסביר את החוקת המילים האמריקאיים בתורכיה — שהוקמו כידוע אחרי הדיכוי הברוטאלי של הונגריה — כהתרעה בפני מיבצעי־התקפה נוספים של ברית־המועצות.

אם אירע משבר קובה כמוך לבחירות־הביניים בארצות־הברית — הרי העיתוי לא תמיד קובע. סוף־סוף, משבר סיני־סואץ אירע סמוך לבחירות לנשיאות ב־1956, וזה עלול היה לסכן את אייזנהואר. ייתכן כי כאן העיתוי בא דווקא לא מצד קנדי, אלא מצד כרושצ'וב, אשר תיכנן להופיע בפני עצרת־או"ם מיד לאחר הבחירות, והורה להחיש התקנת טילים, כדי שיהיה בידו הקלף המכריע הזה כאשר יופיע. ותיפזון זה הוא שגרם לכך שההסוואה הוזנחה, וה־דבר נתגלה בתצלומי טיל־האוויר האמרי־קאי.

שלמה ב. פוגל, עורך־דין, תל־אביב

אופטיקה נפשית

פירסמתם כתבה מעניינת ותשובה על „קו־רות וקיסמים" (העולם הזה 1314). למעתכם מהווה התופעה בה מטפלת הכתבה הנ"ל „בעיקר בעייה אופטית". ואת דיאגנוזה נכונה, אבל לא שלמה. נוסף לבעייה אופ־טית, קיימת בעייה נפשית, ממש מחלה רוח־נית שהיא תוצאה של נישה „נטוראיסטית" לכל דבר: הציבור שלנו אינו מסוגל לתפוס שום דמיון בין המתרחש אצלנו וב„ארצות הגויים". כאן דרושה עבודה לא של אופ־טיקאי בלבד, אלא גם של פסיכיאטר, ונר־מה לי שהעולם הזה ממלא יפה את שני התפקידים האלה על־ידי מאמריו ההסבר־תיים.

ד"ר אלכסנדר זק, תל־אביב

אדם במקום חווה

קראתי מה שכתבתם על נערת־הנחש ועבו־דתה המסוכנת (העולם הזה 1314). נו, ב־אמת, קונץ נדוש! הלכתי וניסיתי. אז מה אם אינני ערום?

דוד נעם, תל־אביב

הקורא נעם מתלבש על הנחש של הנחשנית דלאמונטי בעת הופעתה — ראה תמונה.

דופקים את השחורים?

עוקב אני בעניין רב אחרי הוויכוח ה־נערך סביב דפי העתון בשאלת אפליית עדות־המזרח בישראל. הנני נמנה על בני עדות־המזרח, ואף־על־פי־כן אינני מוצא כל צידוק למעשותיהם של בני עדתנו, כאילו קיימת אפלייה מכוונת בין „לבנים" ו„שחורים". ישנם אומנם אי־אלה יוצאי אירופה בקרב העם, המבזים את בני עדות־המזרח בשל צבעם, אולם הבעייה המרכזית אינה צבע העור, אלא הפער העצום בין יוצאי־אירופה לבין בני עדתנו בתרבות, השכלה, אורח־חיים וכדומה.

אין כל שחר לטענה כי בני עדות־המזרח הם מעוטי־אמצעים, ומשום כך אינם יכולים לרכוש השכלה. חלק נדול מהם אינו מעוניין כלל ברכישת־השכלה, ואף אינו מסיים את בית־הספר היסודי, בו ניתן חינוך חינם.

יתכן ואין להאשים בחוסר־תרבות את ה־עולים החדשים מארצות המזרח, שהם בעלי מנטליות שונה לחלוטין. אולם, מפתיע אחוז הברברים בקרב בני עדתנו הוותיקים, הנמ־צאים בארץ מספר מספיק של שנים, כדי להסתגל לתרבות המערבית הרווחת בישראל.

למעשה, הטינה כלפי יוצאי המערב ב־קרב עדות־המזרח עולה אף על טינת יוצאי המערב כלפי בני עדות־המזרח.

על בני־עדתנו לערוך בדק־בית, לשנות את מיהניהם הנפסדים, לשאוף לרמה נבוהה יותר של השכלה ותרבות, ורק אז יוכלו לבוא בדרישה לנציגות הולמת במוסדות ה־ציבור. יתכן כי אז לא ניצטרך יותר ל־נציגות ניפרדת של עדות־המזרח, כי הרמה

הקורא נעם והנחש

התרבותית השווה תאחר מסילא את שכי מלגי העם.

א. אלישיב, תל־אביב

כיצד הארץ הניסנה על העדה הספרדית, יורשה לי להניר שאני מסתייג מפעולות „הלינה הלאומית לשוויון בין־עדתי". יותר משתועיל הלינה הזאת — היא רק נורם מעורר מהומות. מוטב להם, ל„מוסכני" פלוגות וואדי־סאליב ושעריים, במקום לכבות את היצרים — להתרכז בפעולות קונסטרוקטיביות: ילכו הם למעברות, ויארגנו קורסי־ערב ויפתחו פעולות על מישור תרבותי. או אולי רמתם התרבותית מניעה רק עד בדי חיבור כרוזים רבבניים, המעוררים רק צחוק כללי?

עבאדי

... עיקר הבעיה הוא העליה מארצות המזרח. בין העולים החדשים ישנם רבים אשר מוצאם מארצות נחשלות, ובארץ מורגש הפער בין מציאות החיים שם ומציאות החיים כאן. הדבר ניכר בילדיהם, מהסיבה הפשוטה שבית־הספר אינו יכול לחנך לבדו וראשית הדרך ניתנת בבית ובמשפחה. לכן גם תומר אני בתוכנית אבא אבן ליצור כיתות מיוחדות לתלמידים מארצות נחשלות, אשר מפגרים אחרי הרמה הכללית של בית־הספר בולו, בתנאי שתעשה תוך מכסימום המאמצים לא לפגוע בנפש הילד. תוכנית זו לטווח ארוך תביא להבראת המצב.

אורי עבאדי, תל־אביב

למחתרת אין מקום במישטר דמוקראטי. אם ה„ספרדים" הם, כפי טענתם, רוב במדינה, מי מונע בעדם לשלוח לכנסת את רוב הצירים?

אבל יש להתריע נגד האפליות. אשר יאפשר לדבר ערבית ולהיות תרבותי. שפה זו יכולה להתחרות עם כל שפה אחרת במערב אירופה. בימי־הביניים היו הנוצרים הצרפתים לומדים בחשאי את השפה הערבית כדי לרכוש ידע. האוניברסיטאות הראשונות ביבשת אירופה נוסדו על־ידי ערבים.

מ. ח. מני, תל־אביב

ביחס לכתבתכם „עובר שייך לאבא" (העולם הזה 1313), לדעתי לא היה צריך בית־המשפט לאסור את פירסום שם אביה של הצעירה. היפוכו של דבר — בית־הדין היה צריך לננות ולהוקיע את האב הזה, אדם בעל עמדה ציבורית והשפעה לא מעטה, שאינו נרתע מכל האמצעים השפלים ומנצל את עמדתו והשפעתו על־מנת לפגוע בבחור צעיר — רק בגלל מוצאו.

מי יערוב ש„אישיות" חשובה זו, הדוגלת באמונות־ההבל שבהפליה ערתית, והמכוונה להרחיק לכת כל כך — לא תתייחס לעובדי־משרדה ולאנשים הנתונים למרותה, באותו יחס עצמו? האם איש זה לא יגמה לעכב את התקדמותם של אנשים שבתחום השפעתו — רק בגלל מוצאם?

... אני עצמי, ורבים אחרים, כבלו וסובלים מהלך־רוח זה! בגלל אנשים בעלי־עמדה הקובעים את טיבם של אנשים לפי ארץ מוצאם.

מוריס בן־יאיר, חיפה

הפוסל — בזמנו פוסל

למר משה ברנשטיין, שכתב את המכתב הנם נגד עדות המזרח:

למה לך לכלכך את זקנך המטופח בשוקים זרים? תסתכל על בני־מינך: לא בשוק עלי־בבא, אלא שוק אירופאי, לפי רוחך: מי הם „בני־הטובים" — אם לא בני אירופאים? לנו אין בני־טובים. לי שלנו קוראים עבריים צעירים!

נעים

האם העפת מבט שני בעצמך ובהתנהגותך? אתה זוכר איך היה בתערוכת האמנים, כשסירבו לקבל את המונותיך? להתנהג כמו אירופאי לא התנהגת, אבל לשבור המונות של אמנים אחרים — זאת אומנם עשית! נחום נעים, קרית־אונו

אני לא יודעת מה יש למר ברנשטיין נגד עדות־המזרח, אך דבריו אינם נשמעים כהבעת־דעה אלא כי דברי שינאה ובוז. הוא מציע לעדות המזרח שילמדו דרך ארץ. אולי יתחיל בכך קודם, הוא עצמו? ומניין לו ש־אנשי עדות המזרח אינם רוצים לנהוג באורח חיים תרבותי? משום ששמתם היא ערבית דווקא? האם השפה היא הקובעת את תרבותו של העם? האם כל שומעי הנרמנית הם נאצים?

מולה

חנה מולה, רמת־גן

דמיון מסויים

בסוף השבועות האחרונים אני עוקב אחרי קורותיו של „דר שפיגל" בגרמניה, והדימיון להעולם הזה באמת מפליא. דבר זה משתש כמובן מחמאה לעתונכם, אך גם אותת אזעקה: שבשתי הארצות — ישראל ומערב־גרמניה — הגענו למצב מסוכן, ובעל דמיון מסויים בשני המקרים.

ד"ר מאיר, בית־ספר לרפואה, שיקאגו, ארצות־הברית

מועדון לילה **צברה** הירקון 73, ת"א, ליד שגרירות ארה"ב

מציג את תוכניתו החדשה השוברת כל שיא

לילות העולם מס. 2

חמישית „המלכים" במחול וזמר

הזמר הרוסי מפריז **סשה אלכסנדר**

צמד המוקיונים **קארלו וטוטו**

„נערת הגומי" המופלאה קורנליה

כשפנית הנחשים **דה לה מונטי**

רינת ירון אחרי סיבוב בה"ב

תזמורת **אלכס וויס** והסולנים שלו: יוסף בורלה, דיוחוליו, מוני, ג'אק סאני

אפנת סריגת היד 1963

מאגזין צבעוני גדול עם הדוגמאות האחרונות יינתן לך חנם בסלונים וחנויות מובחרות לסריגה

צמר חסידה

הראשון באפנת סריגת היד

פקידים!
תלמידים!
סטודנטים!
הרשמו עוד היום לקורס החדש ל־
קצרנות
עברית ו/או אנגלית
(שני חודשים, פעמיים בשבוע)
ב„אולפן גרג" (GREGG)
המנהל: ח. בר־קמא (קמפינסקי)
תל־אביב: רחוב גורדון 5.
חיפה: בבית־הספר „במצלה" רחוב שמריהו לוין 30.

העם
מק־שיין הגדול

„יש רק דרך אחת להחזיר לישראל את אי־התלות באמריקה," התלוצץ חבר־כנסת למיקרא הידיעה. „עליה להצטרף כמדינה מס' 51 לארצות־הברית."

הידיעה: ג'יימס מק־שיין, האיש שבא לישראל בדרך בלתי־חוקית כדי לקחת מכאן את הדר' רוברט סובלן בדרך בלתי־חוקית, נאסר על־ידי בית־המשפט של מדינת מיסי־סיפי, הואשם כחוק לפני ששוחרר בערבות, עד לבירור משפטו.*

הוסיף הח"כ, בליגלוג: „מי היה מעז לאסור את מק־שיין בישראל?"

מרניות
רוח מערבית קרה

רוח קדים נשבה בישראל, חיממה ויבשה את האוויר. אולם מדינאי ירושלים בדקו את הרוחות הפוליטיים שנשבו מן המערב. הן היו פחות נעימות.

בוושינגטון ובבריסל עמלו שרי־ישראל כדי לשמור על ערוץ־החיים המחבר את המישטר הישראלי הנוכחי עם המערב. גם פה וגם שם נתקלו בבעיות חמורות.

גולדה מאיר לא פירסמה את פרטי שיחותה עם דין ראסק, שר־החוץ האמריקאי. אך הדו"ח הסודי שלה לא היה מעודד. שני עיקריו:

● האמריקאים תובעים מישראל להיות גמישים יותר בבעיית הפליטים ולקבל, לפחות חלקית, את דו"ח ג'ונסון.

● מגוי וגמור עם האמריקאים להדק את יחסיהם עם גמאל עבד אל־נאצר, להכיר במישטר המהפכני בתימן.

גרוע מזה: למעשה השלימו האמריקאים עם התמוטטות המישטרים הקיימים בסעודיה ובירדן בעתיד הלא־רחוק. הם רמזו לעבד אל־נאצר שלא יתמכו במישטרים הפיאודליים הרקובים, לא יפריעו לסילוקם על־ידי ידידי מצריים — בתנאי שנישא רע"ם יתרחק מברית־המועצות, ישמור לפחות על ניטראליות אוהדת למערב.

כך מתגבש מצב הדומה להפליא למציאות ששררה במרחב ב־1954, ערב עסק־הבישל, שהדאיג אז כל־כך את מעצבי מדיניות־החוץ הישראלית. כל התקרבות בין קאהיר ושינגטון מפחידה בהכרח את ירושלים.

החתול הקופץ. שונה, אך לא פחות מדאיג, היה המצב בבריסל. מוסדות השוק המשותף קיבלו את המשלחת הישראלית בסבר פנים יפות, ערכו לכבודה טכסים נאים. אך גם אשכול ידע כי זהו מחווה ריק — והמשא־והמתן האמיתי יהיה קשה.

הבעייה האמיתית: השוק הוא בעל מטרה פוליטית מובהקת — איחוד אירופה המערבית. ישראל מוכנה להצטרף לאיחוד כזה — אך האירופאים אינם רוצים בכך. הם יודעים גם שכל הנחה שתינתן לישראל, תצטרך להינתן גם למדינות ערב, וכן למדינות המרחביות התומכות במערב, כמו איראן. התוצאה: אבדן המטרה האמיתית שלמענה נוצר השוק.

שליטי אירופה אינם רוצים להפקיר את ישראל. לכולם יש מצפון לא־נקי, הקשור בזכרונות אושוויץ. השאלה היא: איך להקפיץ את החתול הישראלי מעל לנהר המדיניות האירופית, מבלי שיטבע?

אשכול הוא נושא־ונותן מקצועי ממדרגה ראשונה ופשרן מחונן. אולם הפעם לא יעמדו מולו עסקנים ישראליים, אלא אנשי־עסק נוקשים. יהיה זה המיבחן החמור ביותר של חייו.

מפלגות
האיש הנאמן

אחת הידיעות המוזרות של השבוע יצאה ממרכז מפא"י:

„המזכירות בחרה בועדה לבדיקת הסיבות שהביאו לנסיגת המפלגה בהסתדרות המהנדסים, בבחירות האחרונות."

היה זה מוזר, שהמפלגה שלא הקימה ועדה לחקור פרשות חמורות הרבה יותר בזמן האחרון, מצאה לנכון לחקור דוקא תופעה אותה ניבאו רבים מאד מראש. מה עוד, שהנסיגה בהסתדרות המהנדסים היתה קלה שבקלות, ובמספר המוחלט של בוחרים זכתה מפא"י אפילו לתוספת של כמה עשרות קולות.

תבע מזכיר מחוז מפא"י בתל־אביב, רפאל („רפקה") בש: „יש לבדוק את כל הגורמים שהביאו לנסיגה, ולהסיק מסקנות מכך."

הפחד. מאחורי הסערה הצטייר חשד נורא, שאיש מחברי מזכירות המפלגה לא העז להעלותו בגלוי על שפתיו: החשש, כי מהרסיה של מפא"י בהסתדרות המהנדסים — מתוך מפא"י יצאו. כי לא כוחו של מזכיר המהנדסים, אוסקר בונצל, איש לקידום גרם לתוצאות הבחירות, אלא דוקא הלקו של הילל כהן, ראש חטיבת הבניין של סולל בונה.

הלל כהן הוא הבוס המעשי של כ־600 מהנדסים בעלי זכות־בחירה. החשש שכירסם בלב מזכירות מפא"י: כהן רמז למהנדסיו להימנע מהצבעה — או אפילו להצביע בעד רשימות יריבות.

הלל כהן ידוע כאדם בעל נאמנות אישית חזקה ובלתי־משתנית. נאמנות זו נתונה מזה שנים לפנחס לבון. היא אף תושלה באותם הימים, שעל פי הצעתו של כהן פירק לבון — אז מזכיר ההסתדרות — את סולל בונה, שיחרר את כהן מתלות בהלל דן, והפכו לבוס עצמאי של חטיבת הבניין הגדולה ורבת־הכוח.

מה שמזכירות מפא"י רצתה השבוע לדעת היה: באיזו מידה עוד קיימת נאמנות של בוסים אחרים ללבון, ואם דוגמת הלל כהן עלולה לרמז על נזקים דומים בעתיד?

הדבר חשוב ביותר, לאור הפחד השורר במפא"י מפני פנחס לבון, לקראת הבחירות הקרובות להסתדרות.

דת
בטל ומבוטל

ההסכמים החשאים עשו את שלהם. הכל דפק בהתאם לתיכנון המדוייק שהוכן ב־מזכירות הארצית של המפלגה הדתית־לאומית. לפי ההסכם הקואליציוני בעיריית תל־אביב נבחר נציג המפד"ל בעיריה, אברהם בויאר אדום־הזקן, לתפקיד יושב־ראש ועדת הבחירות לרבנות הראשית בתל־אביב. תפקיד הוועדה בעלת היו"ר האשכנזי: לערוך בחירות לרב ראשי ספרדי, משרה שהתפנתה עם מותו של הרב יעקב משה טולידאנו.

עם כניסתו לתפקיד מצא בויאר לפניו דרך סלולה. כי חברו למפלגה, שר הדתות זרח ורהפטיג, דאג להכין תקנות כאלה, שלא יקשו כלל על בויאר לבצע בחירות כשורות בתכלית מבחינה חוקית. יחד עם זאת, יבטיחו מראש בחירתו של רב, ש־המפלגה הדתית־לאומית רוצה ביקרו — אם מפני הצטיינותו בעבר ברכישת קולות למען המפלגה, אם מתוך השיקול כי יפעל בעתיד למען אותה מטרה.

תקנות ילא־תוקף. אולם במישרה רמה זו מעוניינים עוד גורמים, פרט למפד"ל. בראש וראשונה: חוגים ספרדיים ותימניים בתל־אביב, שהרב אשר ייבחר יצטרך להיות מנהיגם הרוחני. הובר להם, כי כל תהליך הבחירות, עד לסיומו הסופי, מונח כאוצר שמור בידיו של אברהם בויאר, כתוצאה מ־התקנות שהכין עבורו שר הדתות.

הם פנו לבית־הדין הגבוה לצדק בירושלים, ביקשו צו־על־תנאי נגד בויאר, שיעכב את ביצוע הבחירות, עד שיוברר סופית מה מספר בעלי זכות־הבחירה.

אך לא זה הדבר שהדאיג את בויאר. הבהיל אותו הרבה יותר פסק־דין שניתן שבוע קודם לכן, בו קבע בית־הדין הגבוה לצדק, בפרשה אחרת, כי כל תקנה שלא פורסמה בקובץ התקנות הרשמיים — אין לה כל תוקף חוקי. בויאר ידע, כי התקנות, לפיהן עמד לבצע את הבחירות, לא פורסמו בקובץ הרשמי.

כדי להינצל מפסק־דין קטלני של בית־המשפט, הקדים עורך־הדין יעקב גנן, מ־המחלקה המשפטית של עיריית תל־אביב, להודיע לבית־המשפט כי בויאר מוכן — מרצונו הטוב — לדחות כל צעד נוסף בהכנת הבחירות.

מרד הרבנים. הכדור עבר לשולחן הממשלה. שם התפרץ שר הדתות נגד שר המשפטים, האשים אותו שעיכב בכוונה את פירסום התקנות, אף כי אלה הוגשו לו לפני תשעה חודשים. ורהפטיג אימים, שאם לא יפורסמו התקנות תוך שבוע, יביא את הדבר להנהלת מפלגתו, שתראה בכך עילה למשבר ממשלתי.

מפא"י נבוכה לא פחות, כי העיכוב לא

(המשך בעמוד 6)

* הדבר יגרום בלתי ספק לתסבוכת משפטית רבה. מק־שיין נאשם על־ידי ממשלת מדינת מיסיסיפי בכך שביצע פעולות בלתי־חוקיות בעת ההמונות הגזעניות באוניברסיטה המקומית, בתפקידו כשוטר של הממשלה הפדרלית.

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי המערכת והמנהלה: תל־אביב, גליקסון 8, טלפון 226785, ה.ד. 136 • מען מברקי: עולמפרס • דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, פין 6 • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

הנדון:

הנדיב הידוע

האם אתה רוצה להכיר את הנדיב הידוע, המחלק ביד פתוחה מיליונים בלתי־ספורים?

האם אתה חפץ לדעת מה קלסתר פניו של האיש טוב־הלב ויפה־הנפש, המקים בזיעת אפיו מיפעלים ונכסים, כדי לתיתם במתנה?

האם אתה חפץ לעמוד פנים אל פנים מול הנדבן האגדתי, אשר מיליונרים מכל כנפי תבל מתקבצים תחת צל קורתו כדי לזכות בחסדיו?

אין קל מזה.

גש, ידידי, אל הראי הקרוב ביותר. הסתכל בו. ראה את הפנים הנשקפות אליך מתוכו.

יש רק נדיב ידוע אחד במדינת ישראל —

וזה אתה.

★ ★ ★

פעם למדת בבית־הספר כי תואר „הנדיב הידוע" ניתן ללורד רוטשילד. הוא השקיע מיליונים בארץ. הוא הקים שורה ארוכה של כפרים, מראשון־לציון ועד זכרון־יעקוב. הוא כילכל את בני העלייה הראשונה והקים את בתיהם.

רבים מבני הארץ חיו אז „על חשבון הבארון". הבארון היה עשיר. הבארון היה נדיב. יהיה זכרו ברוך.

אולם מאז השתנו הזמנים.

כיום, כך מסתבר, מתעשרים הרוטשילדים מנדיבות ידך שלך.

לא אתה חי על חשבון הבארון. הבארון חי על חשבונך.

★ ★ ★

למחרת מיבצע־סיני נמסר לך כי הרוטשילדים החליטו לעזור למדינת־ישראל על־ידי הנחת צינור־נפט מאילת לחיפה. הדבר תואר באוזניך כהישג אדיר של שרי ישראל ופקידה, שידעו לשכנע את הבארון להמשיך במסורת משפחתו.

מן הסתם אמרת לעצמך, בסיפוק פנימי עמוק: „הנדיבות־הידועה עוברת בירושה, מאב לבן, ומענף אחד של המשפחה לענף שני. כך נאה וכך יאה."

השבוע נתגלה, זו הפעם הראשונה, מה קרה באמת. נתגלה במקרה, הודות לקטטה פנימית בין עסקנים ופקידים בתוכבי המישטר. נתגלה לא מעל עמודי השבועון המסויים, לא מפי המשמיץ המיקצועי ימח־שמו, אלא מעל עמודי עתון השייך למישטר, בפי עתונאי שהוא אחד מדוברי המישטר.

וזה מה שנסתבר:

הרוטשילדים לא הניחו שום צינור, לא השקיעו אף פרוטה שחוקה אחת בהקמת שום מיפעל חדש שהוא.

מדינת ישראל עצמה הניחה קו שעלה לה בסך 25 מיליון דולאר. את הקו הזה היא מסרה, לאחר־מכן, לרוטשילד ולאחרים במחיר 21 מיליון דולאר. ההפרש, בסך ארבעה מיליון דולאר לפחות (כלומר: 24 ל"י מכיסה של כל משפחה ישראלית!) היתה תרומה שלך לרוטשילד ושות'.

רק חלק קטן מסכום המכירה הובא לארץ בדולארים. חלק הארי שולם בלירות ישראליות, בשער של 1.80 ל"י לדולאר, בשעה שהשער האמיתי כבר היה כ־2.50 ל"י לדולאר. משמע: אתה תרמת גם את ההפרש בין שני השערים.

לרוטשילד ולשותפיו הובטח להלכה רווח מינימלי קבוע של 8% לשנה, ולמעשה רווח של 10% ומעלה. כלומר: הובטח להם שסכום ההשקעה יוחזר להם כולו תוך עשר שנים קצרות — והנכס הנכנס יישאר בידיהם.

ולא זה בלבד: הרוטשילדים שוחררו מראש מכל סיכון. הובטח להם שהם יכולים להסתלק מן העיסקה (ולקחת בחזרה את כספם) בכל רגע שירצו. הם שוחררו מכל המיסים, שאתה חייב לשלמם ממשכורתך. הם שוחררו מכל הגבלות המסבע.

הם לא בנו דבר. הם לא סיכנו דבר. הם לא הביאו דבר למדינה. אבל אתה נתת להם, בתור נדבה, את אחד הנכסים החשובים ביותר של המדינה — את עורק־החיים שלה, בו זורמים המיליונים בזרם איתנים.

אכן, יפה מצידך.

★ ★ ★

אבל רוטשילד אינו הנדבן היחיד שזכה מנדיבות לבך. האם שמעת את השם אייזיק וולפסון? בוודאי. הרי זה הנדבן המפורסם, שהלך בדרכי שלמה המלך והקים את היכל שלמה בירושלים.

הדבר יפליא אותך: אבל אתה נתת לו נדבה בשווי עשרות מיליוני לירות.

מסתבר כי חברת של, כאשר החליטה בשעתה להיענות לחרם הערבי ולהסתלק מן הארץ, השאירה אחריה רכוש עצום. היא מכרה את הכל לממשלת ישראל, כמעט בחינם, כדי שזו לא תקים המולה.

ממשלת ישראל — זאת אומרת אתה, ידידי — לא השאירה רכוש עצום זה בכיסה. היא גם לא מכרה אותו במחירו האמיתי, על־פי מיכרז, למציע הסכום הגבוה ביותר. סכום זה היה מגיע, מן הסתם, למאה מיליון ל"י, אם לוקחים בחשבון את המלאי, קופת המזומנים, החובות, הבניינים, הציוד וסיכויי־הרווח של החברה.

כל זה נמסר לוולפסון ושות' במחיר 2.5 מיליון לירות שטרלינג. וולפסון עצמו השקיע במזומנים פחות מ־100 אלף ליש"ט, שהן פחות ממיליון ל"י.

משמע: בקשיש בסך קרוב ל־100 מיליון ל"י. משמע: כל משפחה ישראלית נתנה לוולפסון ושות' נדבה פרטית בסך 200 ל"י.

זה לא רע — אם לוקחים בחשבון כי ההכנסה השנתית הממוצעת של המשפחה הישראלית אינה עולה בהרבה על סכום זה.

חברת פז של וולפסון ושות' לא בנתה דבר. היא לא הביאה דבר לארץ. היא לא סיכנה דבר. נמסר לה מונופול.

טדי קולק: מיליונים תמורת רושם?

רווחיה המופרזים מובטחים מראש, והם עולים בכל שנה ושנה על כל ההשקעה שהושקעה על־ידי הבעלים.

מי יכחיש שאתה נדיב דגול ונעלה?

★ ★ ★

אל ייאמר עליך כי אתה נדיב כל־כך רק כלפי מיליונרים זרים, וכי נגרע חלקם של העשירים הישראליים.

לא, אין הדבר כך.

לא פעם תמהת, בוודאי, איך התעשר שכנך במהירות מסחררת כל־כך. עוד אתמול, ערב הקמת המדינה, היה סוחר זעיר, קבלן פעוט, בנקאי קטן. והנה יש לו וילות מפוארות. כל שבועיים הוא קופץ לחו"ל. אשתו קונה את שמלותיה בפאריס ואת נעליה במילאנו. בניו נוצצים בחוג הנוצץ. מכוניותיו דוהרות בכבישים. והנה הוא מתפרסם גם כנדבן, התומך במיפעלי צדקה למיניהם.

מניין באו לו המיליונים?

אתה נתת לו אותם.

כי ברוב הבקשישים הלאומיים הגדולים, המונופולים שנמסרו לחברות פרטיות, הזכיונות שהוענקו בחינם, הנכסים הציבוריים שחולקו ליחידים — ברובם שותפו בעלי־הון מקומיים בצידם של הנדבנים הזרים.

אותם תריסר שמות ידועים — ואין צורך לחזור עליהם, כי כל ילד ישראלי יודע אותם — מופיעים איכשהו בכל ההרכבים השונים והמשונים.

בכל מיקרה הובטח להם רווח קבוע מראש. בכל מיקרה נמסר להם רכוש לאומי במחיר אפסי. בכל מיקרה שוחררו מראש מכל סיכון.

זוהי „היוזמה החופשית" המפורסמת. יש לה יוזמה בהעברת רכוש המדינה אל עצמה. והיא חופשית בצבירת מיליונים פרטיים.

זה ההיפך מסוציאליזם. זה גם איננו קאפיטליזם. זהו איזם חדש, שעיקרו משק־חמס.

★ ★ ★

השבוע החליטה הכנסת, נגד רצון הממשלה, להעלות על סדר יומה את עניינו של רוטשילד אחר — תרומתו של לורד רוטשילד הבריטי, גם הוא נדבן בן נדבן, לתרום למדינת ישראל טלביזיה לימודית.

אחרי כל התרומות הקודמות, אומרת גם תרומה זו דרשני. אבל איך אפשר לדרוש? איש אינו יודע מה הובטח ללורד, מה הוסכם עמו לגבי ההווה והעתיד. איש — זאת אומרת — מלבד מר טדי קולק, שניהל את המשא־והמתן.

כי אין בארץ סודות כמוסים יותר מאשר פרטיו של משא־ומתן עם נדבנים. לרוב מתנהלים הדברים בשיחות על־פה, בין ארבע עיניים. מיליונים, השייכים לך, עוברים בחוטי הטלפון, באמצעות שיחות פרטיות.

לקבוצת משקיעים ניתן הזכיון להקים בתל־אביב מלון־פאר על שם הילטון. הוענק לה זיכיון על אדמות הציבור, על זכויות הציבור, אפילו על אוויר־הנשימה של הציבור, אשר המלון ינתק אותו מרוח־הים.

באילו תנאים הוענק זיכיון זה? במשך חודשים נלחמו השכנים על הזכות לעיין במוסמכים. העיריה הפועלית התנגדה בשצף־קצף. והנה נסתבר גם מדוע: העיסקה כולה נולדה ונרקמה בלי מיסמכים.

הכל נמסר בשיחות טלפון. האדמה שלך. האוויר שלך. המיליונים שלך. בטלפון!

★ ★ ★

למקרא כל הפרטים מסמרי־השער על נדבנות לאומית זו, הנדבנות בכספך שלך, חזרת וחזרת על השאלה: מדוע? מדוע ניתנו בקשישים אלה? הלא מוכרחה להיות סיבה כלשהי? הלא אין רכוש האומה מופקד בידי חבורת כסילים הלוקים בשיכלם?

אחת הסיבות האפשריות נעוצה בפסיכולוגיה של הפקידים והשרים המעורבים. טדי קולק הוא ביצועיסט מובהק. כמוהו נערי־החצר של לוי אשכול ופנחס ספיר.

הביצועיסט להוט תמיד אחרי השוויץ והרושם. הוא בז למחשבה המנתחת, לתכנון השקול וארוך־הטווח, לעקרונות בדוקים ונבונים. הוא מבקש את ההישג המרשים לרגע, היוצר כותרת צעקנית, המאפשר טכס־אבן־פינה ביומן כרמל. הוא מוכן למכור את המיליונים של מחר תמורת הרושם של היום.

זוהי סיבה אחת. האם זו כל הסיבה?

בלבם של קטני־אמונה עלולים לבצבץ חשדות סתומים, כאשר פקידים בעלי משכורות קטנות מעניקים למיליונרים מתנות ששוויין עשרות מיליונים. לפחות אחד מן המיליונרים האלה כבר התפרסם בנכר בזכות כשרונו העילאי להשפיע על שרים ופקידים, ושמו הוזכר באחת השערוריות הגדולות. האם כל הפקידים, ללא יוצא מן הכלל, הם נקיי כפיים? אם כן, הרי הם מלאכים ממש.

„שוחד" — יש למילה זו צליל מכוער. קומיסיונים סמויים, חשבונות סודיים בבנקים שווייציים, הנאות פרטיות.

לא, איננו רוצים לחשוב על כך.

ואולי נחשוב על מפלגות? המיליונר וולפסון, שזכה לבקשיש עשרות־המיליונים של פז, העביר סכומים עצומים למפלגה הדתית הלאומית. אילו סכומים הועברו על־ידי הנדבנים למפלגות אחרות, חשובות יותר? באילו דרכים?

שמא זה אחד ממקורות המיליונים המיסתוריים, המופיעים בכל מערכת־בחירות, מבלי שאיש ידע מניין? שמא זו הסיבה לכך שמפא"י מתנגדת בחריפות כה רבה לחוק שיטיל פיקוח ממלכתי על קרנות המפלגות? איך אפשר לדעת?

★ ★ ★

ישו הנוצרי אמר כי הנדבן היחיד שיזכה לחסדי שמיים הוא זה שאינו יודע מה הוא עושה. „ואתה, בעשותך צדקה, אל תדע שמאלך את אשר עושה ימינך, למען תהיה צידקתך בסתר, ואביך, הרואה בסתר, גמולך ישלם לך."

אולם אתה, שמישהו מנדב בשמך מיליונים, בשעה שהוא מנכה את הלירות ממשכורתך, בשעה שהוא תובע ממך להקפיא את שכרך ולהגדיל את מיסיך — אתה זכאי לדעת, חייב לדעת, איך מתחלקים הבקשישים, מדוע, ועל־ידי מי.

אם אי־פעם היתה שערוריה שזעקה לחקירה פרלמנטרית נרחבת, פומבית וחסרת־רחמים, הרי זאת שערוריה אגדתית זו. כל סיעה בכנסת שתימנע מלהעלות דרישה זו — הריחי מכתימה את עצמה בחשד כבד מנשוא.

מאת **אורי אבנרי**

אנשי עסקים נפגשים ב"שרתון"

ארוחות קלות
במזנון החלבי המשובח תבחר מן המבחר של מצרני חלב ללא הגבלה *—10. ל"י בלבד בשעות 1.00—2.30 בצהרים.

ארוחות בשר מלאות
מבחר גדול של מעדני בשר באולם אוכל מפואר, נוח וממוזג אויר, במחיר * 6.50 ל"י מנה עקרית.

פגישות
חדרי אוכל פרטיים ונפרדים לפגישות עסקים סגורות עם שרות הגשה מהיר ומסור, מחירים נוחים.

חדרי עבודה
חדר עבודה נוח וממוזג אויר עומד לרשותך לעבודה ולקבלת אורחים במחיר *—12. ל"י.

טד לקנר
מנהל כללי

מלון שרתון תל אביב

* לא כולל דמי שרות ומסים.

כרטיסי הדיינרס קלוב יתקבלו ויכובדו בכל שרותי המלון.

גורדון לבינסון אילון

3 הגרלות 1 בברטיס

כל יום חמישי בהגרלת מפעל הפיס

במרינה

כרזת מחאה של עובדי "קול ישראל"
סדי־בוים נגד סדי־בוים

(המשך מעמוד 4)

היה מקרי. הוא תאם את מדיניות המדינה הדתית במפא"י, להאיט עד כמה שאפשר את תהליך עריכת הבחירות לרבנות, מתוך תקוה כי אפשר יהיה לערוך אותן בזמן שבו לא ישלוט המפד"ל במשרד הדתות.

אחרי התפרצותו של ורהפטיג, הבין שר המשפטים דב יוסף כי עליו למהר ולפרסם את התקנות. ביחוד לאחר שלוי אשכול רמז לו, בסוף הישיבה: "יהיו לי מספיק צרות בשבועות הקרובים עם אחדות העבודה בשטח הקפאת השכר. אל תפתח לי חזית שניה עם הדתיים."

אך שני הניצים שכחו, כי מהצד אורב שועל זקן: הרב הראשי יצחק נסים, שעוד לפני כמה חודשים הביע הסתייגות נמרצת מהתקנות של שר הדתות, השיללות את חלקו של הרב הראשי בקביעת הגוף הבוחר והמועמדים.

למחרת הויכוח בממשלה ניתך על ראש שר הדתות ומפלגתו מטר מחאות של רבנים. מכל קצות הארץ פנו אליו הרבנים, ביוזמת נסים, שהם מתנגדים בחריפות לתקנות, ואם לא יבוטלו — יסיקו מסקנות מרחיקות־לכת.

האיום במרד רבנים גלוי עשה את שלו. הזעם של שר הדתות סג כהרף־עין, ובמקומו התעוררה הדאגה: מי יודע אם לא הסעיק דוב יוסף לפרסם בינתיים את התקנות? מזכירו של ורהפטיג מיהר למשרד המשפטים הסמוך, חזר כעבור דקות ובידו טופס התקנות, שהוכן כבר לדפוס. ורהפטיג רשם בעט, לרוחב כל הדף: "בטל ומבוטל!" והחזירו לדוב יוסף.

עכשיו שאין תקנות — לא יהיו גם בחירות, לשמחתו של הרב נסים, אשר ימשיך לכהן כרב ראשי זמן רב אחרי שסג תוקף כהונתו.

הממשלה
דיעה פרטית בהחלט

המלחמה בין סין להודו לא נגעה רשמית לממשלת ישראל. בסך הכל הוחלפו שתי איגרות בין דלהי וירושלים. האחת: איגרת שיגרתית של ראש ממשלת הודו, ג'ואהר־לאל נהרו, שהעתקים ממנה נשלחו לכל חברות האו"ם.

השניה היתה תשובתו של דויד בן־גוריון, שהביע את אהדת ישראל להודים הנתקפים, אך לא מבלי שראש הממשלה ינצל את ה־הזדמנות לעקוץ את נהרו על עמדתו ביחס מערכת סיני.

אולם לשתי האיגרות הרשמיות היה גם המשך בלתי־רשמי. הוא בא מפי דויד בן־גוריון, בישיבת הממשלה, בה נגעו גם ב־ידיעות מבומבי, כאילו הוצעו עזרה יש־ראליים להודו וזו דחתה את ההצעה.

התפתח ויכוח קצר, על מלחמת הגבול הסינית־הודית. דעת ראש הממשלה היתה שונה במיקצת מזו שהביעה באיגרתו ל־נהרו: דויד בן־גוריון אמר מפורשות, כי לדעתו צדקו הסינים בפרשה זו. סיכם בי־גיי: גבול המריבה נקבע בכוח הנשק ה־בריטי, שעה שהודו היתה חלק מהאימ־פריה האנגלית וסין היתה נתונה לחסדי מעצמות זרות. עתה מבקשת סין להחזיר לה ששה, השייך לה מבחינה היסטורית.

אילו היתה צפויה התערבות האו"ם ב־מלחמה זו, יתכן שהיה מתפתח דיון ב־ממשלת ישראל, כדי להכריע אם אומנם תשמש דעה זו של ראש הממשלה בקו־מנחה למשלחת ישראל באו"ם. אך מכיוון שסין אינה חברת האירגון העולמי, ואין כל סיכוי שייערך דיון בסיכסוכה עם הודו, נשארה דעתו של ראש הממשלה על מלח־מה זו פרטית בהחלט.

מנגנון
קולק והקולקטיב

מעולם לא ראתה הארץ פעילות כזאת של עובדי־ממשלה נגד החלטה ממשלתית. 150 עובדי קול־ישראל הכריזו מלחמה על הטלביזיה הלימודית העצמאית — והם גילו להט מלחמתי ועצמאות מחשבתית שאינם ניכרים, תמיד, בשידוריהם.

באולפני השידור ניתלו שלטים צבעוניים, שקראו את החברים למלחמת־הקודש. במד־גון הכנסת ארבו העובדים הבכירים לח"כים מכל הסיעות, ערכו להם מיקלחת הסברתית. ידיעות והברזות סוננו לעתונות.

עגלונים ואוטובוסים. קיצוניות ה־מלחמה של עובדי קול־ישראל נבעה, במידה מסויימת, מן ההרגשה כי רימו אותם. כמו עסקני־מפלגות, התעוררו העובדים רק ברגע האחרון ממש, נוכחו לדעת כי עומדת להיי־חצר עובדה מוגמרה, שתהרוס את עתידם המקיצועי, כיחידים וכצוות מגובש.

הטלביזיה הלימודית הרוטשילדית נועדה, אמנם, רק למסרה מצומצמת, ובשטח מוגבל. אך לעובדים לא היתה כל אשלייה. הם ידעו שאם יחצר גרעין של עובדי־טלביזיה במיפ־על זה, ישתלט גרעין זה בהכרח על כל הטלביזיה הישראלית, כאשר תבוא. עובדי קול־ישראל יהיו דומים לעגלונים שנידחקו לפינה בהגיע תקופת־האוטובוסים.

ברוב הארצות, התפתחה הטלביזיה מן הרדיו. למרות השוני בשיטות, דומים שני כלי־התקשורת במהותם. כמה מעובדי קול־ישראל אף הספיקו להשתתף בחו"ל ב־קורסים לטלביזיה. והנה, לפתע, כמעט ונסתם עליהם הגולל המקצועי. במיקרה ה־טוב ביותר יוכלו המוכשרים שביניהם להר־קלט במיפעל החדש כיחידים, תוך ויתור על העמדות שרכשו בשרות־השידור. ודוקא אלה מחוללי הרעש.

הדרת האחוריות. התעלומה הגדולה היתה: מדוע, בעצם?

אין מכשיר נאמן יותר לשלטון בארץ מאשר קול־ישראל. מעולם לא היה בו־הרח־שוש הקל ביותר של עצמאות רעיונית או פוליטית. מעולם לא סירב מישהו מע בדיו להסיף לקו הרישמי.

יתר על כן, קול־ישראל כפוף במישרין לסדי קולק, שהוא גם יוזם הטלביזיה וה־בוס האמיתי שלה לעתיד. אם כן, מה מעריץ את סדי להקים מנגנון שני, שיתחרה במנג־נון הראשון, הכפוף לו עצמו?

ההתמרמרות של הצוות היתה מרה שבע־תים דוקא מפני שאנשי קול ישראל ראו בסדי תמיד את פטרונם ואפוטרופסם, מעו־לם לא סברו כי יש לו טינה נגדם. מדוע, אם כן, החליט קולק ליצור להם תחרות?

ואם בכלל דרושה תחרות בתנאי הארץ — מדוע דוקא בין שני הכלים? מדוע לא תחרות בין הגל הראשי של שני הכלים לבין הגל הקל של שני הכלים?

רקע החלטתו המיזרה של סדי קולק ניבע משיטת הפעולה האופיינית של סדי. הוא הבין כי אי־אפשר כרגע להכניס

---

* כמה מן השלטים עברו צנזורה עצמית, כדי להימנע מהתקפות אישיות על סדי קולק. כך נמחקה הסיסמה "מלחמתנו בסדי־בוים" והודבקו עליה חמילים "מלחמתנו בעולית־סי־בי". מכרזה אחרת נגזרה תו־ספת של אלמוני: "הקולק־סי־בי־זציה לא תצליחו".

את הטלביזיה לישראל בדלת הראשית, כל עוד מתנגדים לכך דויד בן־גוריון (מטעמי קפריזה) ולוי אשכול (מטעמי כסף). כביצוי עיסק נאמן, חיפש דלת אחורית.

דלת זו סיפקה על־ידי הצעת יד רוטשילד. סדי נאחז בה במהירות הבזק, כי במסגה של טלביזיה לימודית, שתינתן כולה כמתנה, אפשר לעבור את המיפתן, להימנע מהתנגשות עם השוללים. הכל נעשה בחפזון, בחשאי, מבלי שאיש הרגיש בכך עד הרגע האחרון. בדיוק כפי שקולק רגיל לנהוג בכל מיבצעיו (ראה הנידון).

אין מקום דסום. הצרה של הדלת האחורית היא שהיא צרה. אי־אפשר לעבור בה ברכיבה על סוס, גם לא כשהסוס הוא קול־ישראל.

הסיבה היא, שרוטשילד דרש כי הטלביזיה שלו תופעל על־ידי צוות שיוקם על־ידי עצמו, ללא זיקה לקול־ישראל. הדבר לא היה איכפת לקולק. אבל היה איכפת לספניב של גל־האתר.

כך ניתקל קולק לפתע בהתנגדות נמרצת מלמטה. הוא ניסה להרגיע את הרוחות. בשיחות פנימיות לא הסתיר לרגע כי הטלביזיה הלימודית תהיה רק שלב־ביניים, סכסיס לעקיפת ההתנגדות לטלביזיה הכללית. כאשר יבוא יומה של זו, הבטיח קולק, יבואו דרישות העובדים על סיפוקן.

אך הדבר לא הרגיע את השדרנים. הם הכפילו את מאמציהם. פעילותם תרמה תרומה גדולה להכנת האפתעה שחלה השבוע בכנסת: ברוב גדול החליטו ה"כים להעלות את עניין הטלביזיה הלימודית כולה על סדר יום המליאה. איש מח"כי הקואליציה לא הצביע בעד הצעה זו — אך רבים מהם הקפידו להישאר בבית, הנחילו בזאת נצחון גדול לאופוזיציה.

עוד יותר עקום. ברגע הראשון סברו רבים כי בזאת מתה הסדיבויזיה הלימודית, ונחסמה גם הדלת האחורית. אולם אחרי ההצהלה הראשונה, התעוררו ספקות חדשים. מכריו של סדי קולק ידעו כי שום החלטה של הכנסת לא תעצור את זמן רב. הוא ימצא דרך עקומה עוד יותר.

יתכן כי קולק עצמו יציע בסופו של דבר, בגמישותו הביצועיסטית, פשרה עם קול־ישראל. אפשרות אחת: שהטלביזיה ה־רוטשילדית תהיה אמנם עצמאית, אך תכסור את הפקת תוכניותיה לקול ישראל על בסיס של קבלנות.

העובדים התכוננו לשלב הבא של מאבקם, כשסיסמתם: „טלביזיה בלי קול־ישראל — טלביזיה גרועה. קול־ישראל בלי טלביזיה — שרות־שדור הרוסי".

כנסת

ירח הפוך

הירח מראה לתושבי כדור־הארץ רק את צדו האחד — הצד המואר. מבחינה זאת שונה ממנו הכנסת לגמרי. אמנם גם היא מראה לציבור רק צד אחד שלה — אבל זהו הצד החשוך.

כך, על כל פנים, סבור מספר גדל והולך של חברי־כנסת. טענתם: לעתונות ניתן לסקור רק את הדיונים במליאת־הכנסת. דיונים אלה הם לרוב דיוני־סרק. כי ההצבעה אינה תלויה בטענות — כל ה"כים מצביעים בסוף הדיון לפי החלטת מפלגותיהם, המתקבלות עוד לפני התחלת הדיון. ה"כים הקואליציוניים נאלצים להצביע, בהתאם ל־חוק המשמעת הקואליציונית, לפי החלטת הממשלה.

כך מתקבל הרושם כי הכנסת מיותרת לגמרי, וכי אפשר להכניס מכונת־חישוב משרדית רגילה במקום 120 ה"כים. כאשר מדובר בעניינים מכריעים, כגון חוק בטחון המדינה והמימשל הצבאי, כמו בימים הרבי־עי השחור (העולם הזה 1315), הרושם מדכא באיזי.

הצד השני. אולם המצב שונה לגמרי בועדות הכנסת. שם אין כמעט קואליציו־נית. ה"כים משמיעים את דעותיהם האי־שיות, נאבקים על דעתם. לא פעם פועלים ה"כים מפא"יים נגד הצעית ממשלתיות. לע־תים רחוקות מאד מקבלות הועדות הצעות חוק ממשלתיות מבלי לתקן אותן תיקון יסודי.

אולם דווקא הדיונים בועדות סגורים ל־חלוטין בפני הקהל והעתונות. אסור לוותר עליהם, ולציבור מגיע רק הד קלוש, בצורת הודעות מכתנות ומיקרית.

הירהר השבוע ח"כ פנחס רוזן, בשיחה עם עורכי דו"חשבועון אתנו: אולי באמת הגיעה השעה לחולל שינוי בנוהל, לתת לעתונאים להיות נוכחים גם בדיוני הועדות, מחוץ לדיונים הנוגעים לעניינים סודיים.

אם תתקבל הצעה זו על־ידי נשיאות ה־כנסת, יינתן לציבור לראות סוף־סוף את שני צדי הירח הפרלמנטארי — המואר והחשוך כאחד.

גינוי סודי

הציבור העברי אינו שומע כמעט דבר על ארבעת חברי־הכנסת הערביים מ־סיעות ה־מיעוטים". חברי הכנסת מטעם מפא"י, ה־שומרים על הקשר עמם, דואגים ששום יוזמה מעשית לא תצא מארבעת אלה, ש־נבחרו בהשראתם. גם כאשר נודע בציבור על מעשה משלהם, כמו בשבוע שעבר, ל־משל, כאשר הוגשה בשם שניים מהם הצעה נגד החזרת הפליטים לישראל, התברר אחר־כך שהשניים כלל לא ידעו על ההצעה ש־הגישו. רק לאחר מכן הטריח מישהו את עצמו, הודיע להם על־כך.

לעומת זאת מתברר שבחדרי־חדרים פעי־לים הברי־כנסת אלה, בצורה השונה אולי כמקצת מן המקובל.

ח"כ הדרוזי, שיך גאבר מועדי, למשל, מפורסם בקרבות על כבודו הפרטי שהוא מנהל עם מפא"י, יותר מאשר בפעילות בכנסת. לאחרונה התפרסם שמו כאשר ניהל קרב יוקרה עם בן כפרו, על אירוח יחידה דרוזית בעת שהותה בכפר יזרקה. באותה שעה איימה על שייך ג'אבר סכנה יותר גדולה ליוקרתו. היה זה קרב שהתנהל בחדרי החדרים של ועדת־החוקה־חוק־ומשפט של הכנסת.

ניצוק משטח סגור. חוק בתי־הדין הדתיים הדרוזיים הצליח לקומם נגדו את מרבית הדרוזים הצעירים בישראל. שלושה מהם, קאסם נאדים — ריפא מתמחה בירו־שלים — ושני סטודנטים, המסיימים את לימודי המשפטים בירושלים, הצליחו להגיע בעצומתם נגד החוק עד לכנסת, הזמנו לישיבת ועדת־החוקה לשמיעת הדעות שלהם נגד החוק.

„בין הדרוזים," פתח קאסם נדים בדבריו, „יש שלוש משפחות פיאודליות, השולטות גם כיום בעיניני העדה הפנימיים. שלטו־נות ישראל, בדומה לשלטון העותומני וה־שלטון המנדטורי, ניצלו את המצב, התחשבו רק בדעת אותן שלוש משפחות עשירות. אנחנו העדה הדרוזית התקדמה, אך עדיין אני רחוקים מבידת ההתקדמות הדרושה. המימשל הצבאי הקל אמנם על הדרוזים, אך נדרשנו לשלם את המחיר בצורת שינוי הלאום מ„ערבי" ל„דרוזי".

משפט זה של קאסם עורר את רוגזם של ח"כ מנחם בגין וח"כ מרדכי ביבי מאחדות העבודה. שני אלה התעניינו מיד לדעת מה פירוש המחיר עליו דיבר קאסם.

מדברי תשובתו הסתבר ששלטונות המימ־של הצבאי אינם מכירים בדרוזי אלא אם שינה את הלאום שלו בתעודת־הזהות. אמצ־

(המשך בעמוד 8)

תצפית

כל הזכויות שמורות

● **צפויה מבוכה לישראל באו"ם, כאשר תחלים המשלחת האמריקאית כי יש לקיים דיון על דו"ח נציג ועדת הפיוס, דר' ג'וזף ג'ונסון.** עיקר ההמלצות של דו"ח זה: על ישראל לקבל בחזרה מספר ניכר של פליטים ערביים, מבלי שהדבר יהיה מותנה בהסדר כללי של היחסים במרחב. גולדה מאיר יצאה במיוחד השבוע לארצות־הברית, כדי לבקש משר החוץ האמריקאי דין ראסק לדחות הדיון הזה, אך נראה כי הנשיא קנדי אינו מסכים לכך, בהסתמכו על התחייבות מפורשת שקיבל לפני כשנה וחצי מפיו של דויד בן־גוריון, כי ישראל מוכנה לקבל פליטים בלי תנאי. הבטחה זו עומדת בניגוד להחלטה מפורשת של הכנסת, ולשנות אותה, אין מפא"י מוכנה לבקש.

● **אשכול אינו מתייחס ברצינות להכרזת עצמו, כי ישראל תסכים רק לחסדר עקרוני כולל עם השוק האירופי, ולא להסכם ייצואייבא מוגבל.** אשכול יותר כבר בשלבים הראשונים של המשא־ומתן על שיתוף הדוק בין ישראל והשוק, מאחר והדבר עלול להכביד על המשק הישראלי, שלא יוכל לעמוד בתנאים שהשוק עלול לכוף עליו. אשכול הכין מראש רשימה של 150 פריטים, שאת הסכמת השוק לשיווקם באירופה רוצה הוא להשיג. הסבר נוח שיינתן להסדר הפושר: האיומים הערביים על ממשלות השוק.

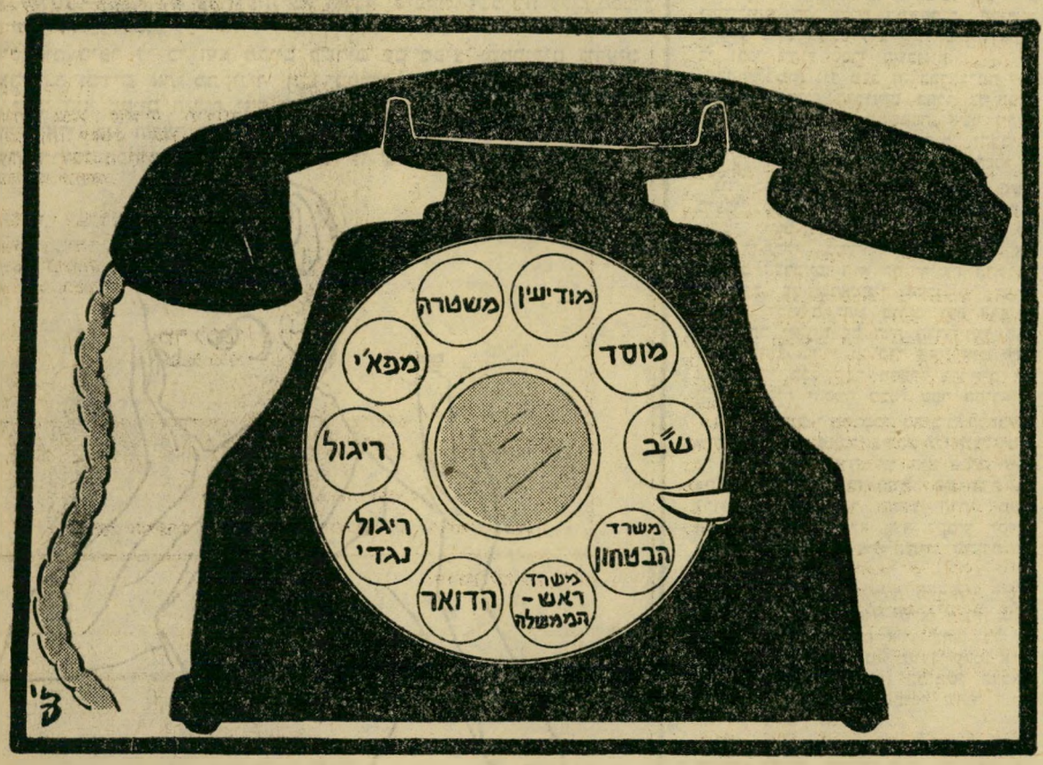

החוק להתרת האזנת־סתר, תשכ"ג

● **בעיות החינוך יעסיקו בקרוב את הממשלה.** כצעד ראשון עשוי שר־החינוך אבא אבן להציע, מיד עם שובו ארצה משליחות המילחה, כי יונהג יום־לימוד ארוך בישובים החדשים. ההצעה: יום־לימוד של שמונה עד עשר שעות. צעד שני יבוא מצד ראש הממשלה, בתפקידו כשר הבטחון: הצבה מוגברת של חיילים וחיילות, בעלי השכלה מתאימה, לפעולה חינוכית באזורי העליה החדשה.

● **מפתמנת תסיסה כפלג העירוני של אחדות־העבודה.** הרקע: נסיונה של מפא"י להנהיג הקפאת־שכר מוחלטת בשנה הבאה. כמה מעסקני המפלגה בהסתדרות דורשים שיתוף־פעולה עם מפ"ם נגד תוכנית ההקפאה של מפא"י, גם אם יאלץ הדבר את המפלגה לפרוש מן הקואליציה. אין שום סיכוי שהתביעה תתקבל על דעת ההנהגת המפלגה.

● **תסיסת־שכר תאחז גם את המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה.** לאחרונה פורסמה החלטה ממשלתית להעלות במידה ניכרת, וריסרואקטיבית, את משכורות המנהלים הכלליים. אולם מסתמנת נטיה מצד שר האוצר לתבוע מהמנכ"לים כי יותרו מרצונם הטוב, ובאופן הפגנתי, על תוספת זו, כדי לשמש דוגמה לבעלי הדרגות הנמוכות יותר. אם יחזו המנהלים הכלליים את התביעה — לא תהסס הממשלה לבטל בעצמה את החלטתה.

● **צפויים גילויים מדהימים על הספסדות בקרקעות המדינה.** מדובר בעיסקות המכניסות מיליונים רבים של לירות לחברות או לבעלי־הון פרטיים, בעלי קשרים במשרדים ממשלתיים מסויימים. אנשים אלה מקבלים זיכיונות לשטחים נרחבים, במחירים זולים. מחירם אלה אומנם מציאותיים, בעת המכירה. אך הודות לקשריהם במנגנון מובטחים מראש לקונים רווחים עצומים.

השיטה המקובלת, והפשוטה ביותר: מיד אחרי מכירת הקרקעות המסומנות כ־חקלאיות, מותח שר הפנים על צו המסווג קרקעות אלה כשטחי־בנייה עירוניים. לא מן הנמנע, כי יתנלה שכמה עיסקות אלה כרוכות גם במתן שוחד מפלגתי.

● **צפה לשעוריה סביב ביקורה של קבוצת הכדורגל ההר־לנדית „אנשדה", בתחילת חודש דצמבר.** כוכב הקבוצה, שתופיע בחנוכת איצטדיון בלומפילד ביפו, שהוא איצטדיון החסתדרות, הוא הלמוט רהאן, לשעבר כוכב נבחרת גרמניה. רהאן יהיה השחקן הגרמני הראשון שיופיע על מגרשי הארץ, וחופעתו תגרום לחפגנות־מחאה.

ביקור בבית־החרושת לילית:

אוצר האשה — יופייה

מאת רינה בן־דוד

ביקורי בלילית יישאר לי תמיד כזכרון נעים. מפעל זה, שכל דאגתו ליופיה וחינה של האשה — קרי לאוצרה, מנוהל על־ידי מר דוד נוסבאום, טכנולוג תמרוקים ודור שלישי במקצוע, אשר סיפר לי כי המפעל הוקם בארץ לפני 25 שנים על־ידי אביו המנוח, שניהל מפעל מסוג זה עוד בגרמניה, ארץ הולדתו. (עד לקום המדינה ייצא המפעל המקומי את מרבית תוצרתו לארצות השכנות).

ייצור התמרוקים הוא מדע

את הוצגו בפני המוצרים השונים של לילית, המוכרים לי כל כך מחלונות הראוה של הפרפומריות ובתי־המרקחת, ומן השימוש האישי שלי, ובעת שעברתי באולם הייצור בין המכונות החדישות, המכשירים השונים והמבחנות במעבדה רחבת־הידים, נאלצתי להודות כי אכן, ייצור התמרוקים הנו מדע. ראיתי תמרוקים במתקונים וברי־חות שונים, בשמים, קרמים לעור, מי־פנים ושמפונים — בקיצור, אלף ואחד מוצרים שחשיבותם לאשה בת זמננו רבה ביותר, והוקסמתי. אז גם היה לי קל להבין את האמת והכנות במטרה המוצהרת של לילית — „שקידה על יופיה של האשה, טיפוחו, ושמירה עליו מפני תופעות שבגיל ובמזג־האויר."

מר נוסבאום סיפר לי בי הוא מקיים קשרים עם מפיצי תמרוקים נודעים בחוץ־לארץ, הרוכשים את מתקוניו, ועם מפעלי תמרוקים ובעלי פטנטים נודעים, עמם הוא מקיים חילוף ידע דו־סיטרי. כך תורם גם לילית לביסוס היצוא הישראלי. בין השאר הראה לי מר נוסבאום מכתב תודה מלא־הערכה של מפעל אירופי מפורסם לייצור תמרוקים, לו שלח לילית הצעות לשיפורו

של תכשיר מסוים, אשר נתקבלו שם והוכנסו מיד לשיטת הייצור, לאחר שיעילותן הוכחה. באותו מעמד הייתי נוכחת בתהליך העיבוד של קרם הפנים הנודע „פלצנטורמה" — לפי מתקון של ד"ר לברן מפריז („רק עור נקי ומטופח יכול להיות בריא"), שממדי הפצתו עולים מחודש לחודש.

מר נוסבאום הצהיר בפני: „אין אנו מייצרים רק קוסמטיקה — אנו מייצרים יופי, האמיני לי," הוא אמר, „לא השם המרעיש (שעל פרסומו מוציאים מאות אלפ ל"י) הוא הקובע, אלא טיב המוצר שבשפופרת או בצנצנת. כיצד כתוב אצלנו — אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו."

המקצוע הוא גם תחביב

למען האמת, התפלאתי שארצנו הקטנטונת מסוגלת להתחרות עם ממלכות קוסמטיקה כצרפת, בעלות מוניטין של הצלחה המבוססת על ייצור ופרסום משך עשרות שנים, אך מה הפלא, כאשר בתעשית היופי הישראלית עוסקים אנשים כמר נוסבאום, הספוג ידע של דורות והחי את מקצועו ורואה בו לא רק ייעוד אלא גם תחביב. („המחשבה על תערובת חדשה, בושם מעניין ומודרני, תכנון צורת אריזה נאה ומושכת, מעסיקים אותי כל רגע").

לא ייפלא איפוא שבנות המין היפה בארץ יודעות להעריך את הקוסמטיקה הטובה ובמיוחד את מוצרי לילית המעולים, כגון: הקרמים פלצנטורמה, רויאלוים, מי־פנים וחלב־הפנים לפי מתקוני ד"ר לברן מפריז, „הלואן", המשחה החדישה והיחידה בעולם בשפופרת, להרחקת לק הצפרניים, אשר אינה מכילה אציטון ולכן שומרת על הצפורן מפני שבירה וצריבה, „מייק־אפ" חדיש ביותר של „הלואן" — בשפופרת ובארבעה גוונים אופנתיים, המעניקים לפנים איפור טבעי, חלק ושווה וכמעט בלתי נראה לעין — ושמליוני נשות אירופה גמרו עליו את ההלל, בשמים שונים, מי קולונים מרעננים ונעימים כגון CHAT-NOIR שריחו נשמר שעות רבות לאחר השימוש בו, ועוד מבחר גדול ומגוון של מוצרים אחרים לטיפוח היופי והקסם האישי, — וכל זה במחירים התואמים את תקציבו של האזרח הישראלי.

במדינה

(המשך מעמוד 7)

עי הלחץ בכיתון זה הם רבים וקשים, ואלה שאינם מסכימים לכתוב בתעודת הזהות — דרוזי, צפויים לאי מתן רשות יציאה משטח סגור, אפילו אם שרתו בצה"ל.

התברר שגם הציון הזה אינו בספק. כאשר דרוזים, אשר שרתו בצה"ל, והצהירו על דרוזיותם, רצו לעבוד בבניה בקבוץ איחמית בגליל, סולקו על־ידי המימשל הצבאי, למרות שלא היתה לכך כל עילה חוקית.

דת אצילה וחכמה. את הח"כ הדרוזי היחיד בכנסת הרגיזו בעיקר שני דברים בפתיחה המנומקת, הארוכה והמפורטת של הסטודנטים. ראשית: העובדה שהוא נחשב פיאודל, שנית: טענת הסטודנטים ש־לפי החוק המוצע יוכלו בורים, שאינם יודעים קרוא וכתוב, לשמש כדיינים של העדה הדרוזית, רק משום שנשאו חן בעיני אחד מבני שלוש המשפחות.

עוד יותר הרגיזה את מועדי תביעתם של הצעירים להוציא את נכסי הווקף הדרוזי, הכולל שטחי־אדמה נרחבים, מפיקוחם ומבעלותם של שלוש המשפחות, העושות בקרקע כטוב בעיניהן, בלי כל פיקוח ציבורי ובלי ניהול ספרי חשבונות.

ההתקוממות נגד מצב זה כבר גרמה לכך שבאחד הכפרים הדרוזיים בחרו בני־הכפר בהעדה שנישלה את המשפחה, אשר ניהלה את ענייני הווקף בלי חשבונות, והעבירה את כל הנכסים לפיקוחו של ועד־הכפר.

נגד בני־עדתו, שעשו מעשה זה, חשש מועדי לפעול. גם את שלושת הסטודנטים, שעשו רושם רציני על חברי הועדה, לא העז להתקיף. כשעיר לעזאזל בחר את הח"כים הערביים. הוא התקיף את הדת המוסלמית, על שמאפיניה העלו על דעתם שקצדים דרוזיים יהיו בורים ועמי־ארצות: „מה אתם יודעים על הדת הדרוזית?" התמרמר הח"כ, „הרי זה סוד שאין איש יודע אותו. הרי בכל ספר מספרי הדרוזים יש יותר אצילות וחכמה מבכל ספר הקוראן!"

דבר זה פגע יותר מכל בח"כים הערביים, שהיו במקום. ג'אבר נידרש להתנצל מיד על פגיעתו בדת זרה. אך הוא סירב, שכן בהתנצלות היה מודה כאילו אין הדת הדרוזית אצילה יותר. הח"כ הדתי, משה אונא, הי שב־ראש, לא רצה לקבוע תקדים בענייני דת, העביר את הענין לועדת הכנסת.

כאן החל מאבק היוקרה האמיתי. מועדי ניסה ללחוץ על מפא"י שלא תגנה אותו בועדה. ח"כים קרובים אליו לחצו על הערבים שלא יגישו תלונה, ומועדי עצמו איים בהמנעות מהצבעה בעניין המימשל הצבאי, כדי למנוע את הגינוי הפומבי, שהיה הורס את יוקרתו בין הדרוזים.

לבסוף מצאה מפא"י דרך חלקה לצאת מהעניין. מועדי הצביע בעד המימשל הצבאי ובעד ההחלטה בעניין הפליטים. לעומת זאת הזמין יושב־ראש הכנסת את השיך, לשכתי בחשאי, נוף בו והזהירו לא לחזור שנית על מעשה מעין זה בשום פורום שהוא.

תיכנון
מפות צבעוניות

שלוש מפות בצבעים שונים שימשו הסבוע ציר לדיונים מקבילים בשלושה משרדים חשובים שונים. כל מפה היתה צבועה, אמנם אחרת, וגם חלוקת השטחים בכל אחת מהן היתה שונה. אך שלוש המפות היו מפות של אותו שטח עצמו: שטח אלפים דונם, שהשתרעו בין כביש תל־ברוך ותחנת־הרכבת הצפונית של הרצליה.

המפה האחת היתה מפת תיכנונו של השטח, כפי שמשרד־השיכון היה רוצה שייראה. המפה השניה היתה מפתו של השטח בעיני עיריית תל־אביב, לה שייכת מחצית השטח. ואילו המפה השלישית, המגוחכת ביותר, היתה מונחת במחלקת התיכנון של משרד־הפנים.

נוחיות — למי? השטח רחב־הידים, שעליו נטוש הדיון בין השלושה, הוא העתודה הקרקעית הפנויה האחרונה במרחב הגדול מצפון לתל־אביב.

משרד־השיכון מעוניין להעביר את רובו הגדול של השטח לרשותו, לפחות באופן זמני. לגביו קיים שיקול חשוב אחד: האיזור נוח במיוחד לבניה, ואין צורך במאמצים קשים מדי כדי לבצעה.

עיריית תל־אביב מעוניינת לקבל את מחציתה־השטח השייכת לה, כדי שתוכל לתכנן אותו בצורה שתהיה נוחה לה ושתכניס יותר כספים לקופתה.

מחלקת התכנון, בעלת המפה הצבעונית ביותר הכינה תכנית מפורטת, מתוך מגמה אחרת: השיקול הקובע לגביו היה נוחיותם של התושבים המתעתדים לנצל את השטח לטובתם — תושבי כל האיזור שבין נתניה לתל־אביב.

מה יעיד יותר? השיקול העיקרי, הקובע בתיכנון זה, הוא שיקול התחבורה.

מר ארגוב והמזכירה הפרטית

עי איה עדינה מעסיקה לאחרונה כמה מראשי מפא"י. שמה שולמית מילר, מזכירתו הפרטית של ח"כ מאיר ארגוב. בגללה רוחשות אפילו שמועות עקשניות, כי ארגוב יתפטר בקרוב מתפקידו כמזכיר האיחוד העולמי של מפא"י.

בצמרת המפלגה הועלתה נגד ארגוב האשמה, כי הסתבך ב„פגם מוסרי". מכתב מחוץ לארץ האשים אותו ב„שערוריה ממש".

הכל, מפני שמאיר ארגוב עמד בכל תוקף על כך, שמזכירתו תתלווה אליו בשליחות האיחוד העולמי לארגנטינה.

לא היתה זו הפעם הראשונה שמאיר ארגוב סידר נסיעה למזכירתו, על חשבון המפלגה. עוד לפני שנתיים עורר ארגוב ויכוחים נרגזים במזכירות האיחוד העולמי ומזכירות מפא"י, על רקע נסיעתה של שולמית מילר לאמסטרדם.

תחילה נשלח איש מיוחד מטעם האיחוד העולמי להולנד, כדי לארגן כנס של האיחוד באירופה. כעבור שבועיים נקרא האיש בפקודת ארגוב, חזרה לישראל, ובמקומו נשלחה שולמית מילר. הדבר עורר תרעומת רבה במזכירות האיחוד, והיו שריננו כי שולמית אינה מצטיינת בידיעת שפות או ביכולת אירגונית מיוחדת. אך ארגוב התעלם מכל הטר ד. בלי שולמית, כך נתן להבין, לא יצליח הכינוס באמסטרדם.

ה„זכיר ומזכירתו מילאו את שליחות המפלגה באירופה על הצד הכי טוב, והכל חזר על כנו במשרדי האיחוד העולמי, שהם גם משרדי מזכירות המפלגה בתל־אביב.

„מאחורי כולכם קופה של שרצים"

ארגוב שכח את הפרשה, שהרי לא היה בכוחה לפגוע בו אישית או במעמדו הציבורי והמפלגתי. כי מאיר ארגוב הוא אחד הברגים החשובים של המשטר. הוא יושב־ראש הועדה החשובה — והצייתנית ביותר של הכנסת: הועדה לענייני חוץ ובטחון. הפעם היחידה שועדה זו מילאה את יעודה הנורמאלי והתמרדה נגד תכתיבי ביגי היתה בימי פרשת לבון, כאשר נכנסה לעובי הקורה של מעשה הביש משנת 1955 וקנונית הבטחוניסטים נגד פנחס לבון. הועדה הצליחה לעשות זאת מפני שהיו"ר שלה, ארגוב, היה אותו זמן בחוץ לארץ ובמקומו כיהן הרצל ברגר, משכיל מפא"י בעל שיעור־קומה נדיר.

אדם אחר היה לומד מן הנסיון הזה וממעט, אולי, בנסיעות לחו"ל. אך לא ארגוב.

לפני שנה הוזמן ארגוב להשתתף בכינוס המפלגה בארצות־הברית. שוב החליט כי מעמדו הרם של מזכיר התנועה העולמית

* שם כולל של התנועות והמפלגות מהן מורכבת מפא"י בחוץ־לארץ.

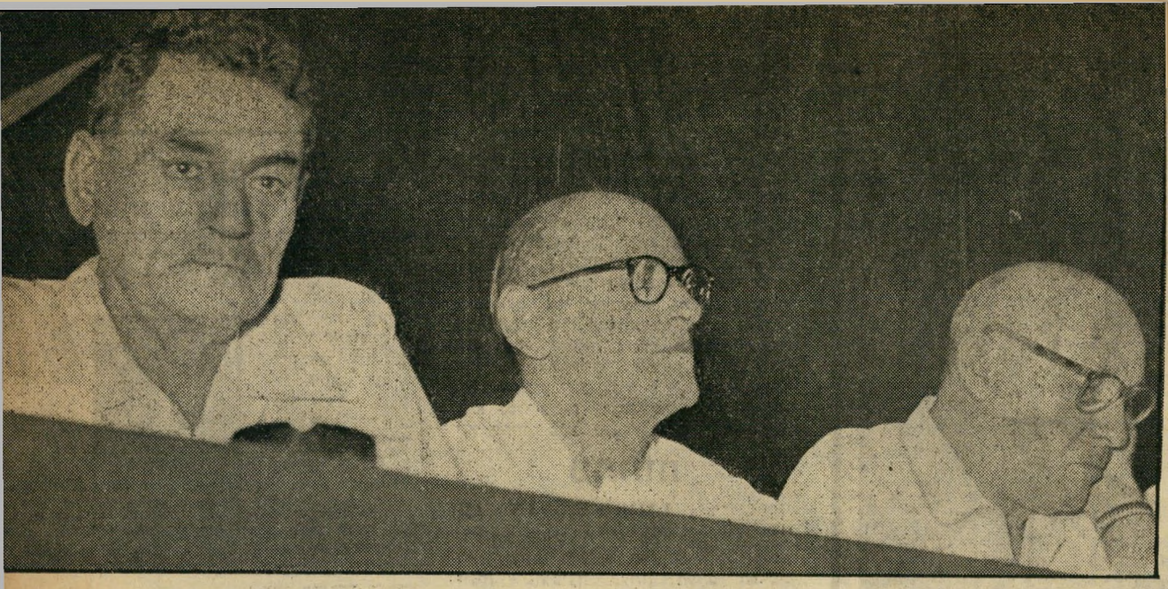

איש המפלגה: ארגוב, בין נמיר ולוז, ששניהם כועסים עליו עתה

מחייב אותו להצטייד בכל האביזרים הדרושים לעבודתו התקינה. בראש וראשונה: מזכירתו הפרטית.

הדבר נודע לכמה מחברי במזכירות ה־איחוד העולמי, והם התנגדו לכך בכל תוקף. טענתם: הדבר עלול לפגוע בתנועה, וגם במזכיר עצמו. ארגוב השיב ברוגזה כי אינו מוכן לשמוע דברי־ביקורת מחברי המזכירות, מה עוד כאשר „מאחורי כל ה־יושבים כאן יש קופה של שרצים!"

הוא איים, שאם שולמית מילר לא תיסע — לא יסע גם הוא.

„אתה רוצה להתפטר? בבקשה!"

ל מחרת הכריז על שביתה, חדל להופיע לעבודתו במזכירות האיחוד. יוסף אלמוגי הזמינו לבירור, ניסה לשכנעו שהוא חייב לותר על נסיעת מזכירתו. סוף־סוף, כמה עבודה יכולה להיות בכינוס המפלגה באמריקה? נוסף לזאת, הרי לא חסרות ל־מפא"י מזכירות מנוסות בניו־יורק, שיכולות לנהל התכתבות או לרשום פרוטוקול — והמפלגה תשוש להעמידן לרשות המזכיר.

ארגוב עמד בסירובו, עד שלבסוף נאלץ המתווך המפלגתי הגדול, לוי אשכול, להתערב בפרשה בכבודו ובעצמו. „עזוב את הנארישקייט שלך!"* הפציר בארגוב, ומשראה כי דברי השיכנוע אינם מועילים, יעץ לו: „אתה רוצה להתפטר? בבקשה! אבל מצא לך סיבה אחרת להתפטר. שלא יאמרו שהתפטרת בגלל נסיעה של המזכירה."

ארגוב מיאן עדיין לותר. שהרי אין עסקן מותר בקלות על זכויותיו המפלגתיות והציבוריות. ולמאיר ארגוב (57) יש זכויות לרוב.

הוא היה ציוני פעיל עוד באוקראינה מולדתו, נשפט פעמיים על־ידי המשטרה הסובייטית ולבסוף, בשנת 1925 זכה לצרוף גירוש מברית־המועצות. פעילותו הציונית לא פסקה לרגע, והיא נמשכה בפרדסי נס־ציונה ופתח־תקווה. שנה אחרי עלייתו כבר מונה חבר המשלחת לועידת החלוץ העולמית, יחד עם יידידו חיים ארלוזורוב.

החתך שלו בסוכנות־נוסע של הציונות בכלל, ושל המפלגה בפרט, מתחיל באותם הימים: ב־1933 נשלח לרומניה לנהל תעמולה לבחירות לקונגרס הציוני ה־18; אחרי הקונגרס נשלח לגליציה מטעם החלוץ וב־1938 ייצג את הועד הלאומי בקונגרס ה־

* בגרמנית ואידיש: „חדל להשתטות!"

פרשתו של ארגוב עוררה בצמרת מפא"י את השאלה: האם רשאי כל עסקן להסיע עמו את מזכירתו הפרטית על חשבון הכלל ברחבי העולם?

נתקבלה על דעת ההנהגה הציונית, היתה, להשאיר את הפליטים במחנות העקורים, כדי שישמשו חומר־נפץ באירופה, יחישו פתרון ציוני של בעיית ארץ־ישראל.

עם זכויות כאלה, ועוד רבות כמותן, בשורות המפלגה והמדינה (ולפניה: המדינה בדרך), קשה לדרוש מארגוב כי יהיה ותרן ואיש־משרות. יצר החשיבות־העצמית לא הרי היו מוכנים לפסול אותו מלשמש כמזכיר מפא"י, יתכן שיותרו בקלות גם על תפיקדו כמזכיר האיחוד העולמי. והרי תפקיד זה נסיעות רבות וכבוד לא־מעט בצידו. על כן הפסיק את שביתתו הזועמת, נסע לאמריקה — כלי מזכירתו.

„זוהי שערוריה של ממש"

אך עומס האחריות הוא כה כבד על כתפי המזכיר של האיחוד, שהוא נאלץ לנסוע לאמריקה הרבה יותר מפעם אחת בשנה. וכך אמנם קרה. לפני שלושה חודשים ביקרה בארץ משלחת של מפלגת־פועלי־ציון בארגנטינה. מזכיר האיחוד העולמי הציע להם לערוך כינוס של המפלגה, בהסתפותו, כדי לדון בהרחבת הפעילות המפלגתית והציונית, נוכח המתיחות השוררת לאחרונה בקרב יהודי ארגנטינה. הוא גם רמז להם, שאם הם רוצים להיות בטוחים בהשתתפותו, עליהם להזמין גם את מזכירתו הנאמנה.

אנשי ארגנטינה התפלאו אמנם לשמוע את הרמז, אך הבינו כי אלה הם הרגלי־העבודה של גדולי עולם. הם גם ידעו כי ארגוב הוא האיש המאשר להם את התקציב. על כן הסכימו. אולם בשובם לארגנטינה החלו להתעורר בהם ספקות, לגבי נחיצותה של מזכירה פרטית לשליח מישראל. הם ניסו להתחקות מן ההזמנה, אך ארגוב שלח תזכורות דחופות, קיים גם שלוש שיחות טלפוניות עם בואנוס־איירס, כדי להבהיר ששולמית הייבת לנסוע.

לפתע קיבלה סנטה יוספטל, מראשי איחוד הקבוצות והקיבוצים של מפא"י, מכתב מ־מרכז שליחי הנוער בארגנטינה. טען הכותב: „בזמן שאנחנו כאן מתחבטים על כל דולאר, ואין די כסף עבור הוצאות מינימליות לקיום התנועות, עומד לבוא לכאן מזכיר האיחוד העולמי עם מזכירתו הפרטית. זוהי שערוריה ממש."

סנטה העבירה את המכתב לידי מזכיר המפלגה, רא בן ברקת, וזה הזמין את ארגוב, נתן לו לקרוא את המכתב. „אני לא אלמד מוסר מאף אחד מכם," היתה תגובתו היחידה של ארגוב, לפני שטרק את הדלת ויצא בחרי־אף.

שוב התפתחה מערכה של לחץ ושיכנוע. הפעם לא הכריז ארגוב שביתה, לא נקט שום צעד דרמאתי. הוא הורה למזכירתו להכין את תעודותיה, ולא לדבר עם איש על כל הענין. ביקר אחד נעלמה ממשרדה. הסתבר כי נסעה לארגנטינה, מבלי לומר דבר לאיש, ומבלי להיפרד אפילו מחבריה הקרובים ביותר.

„דוגמה הרסנית, בלתי חינוכית"

ב עזרה, שנשאר לבדו עם שלושת ילדיהם, הספיק בינתיים לבקר פעמיים במשרדי האיחוד העולמי, בדרישה שאשתו תוחזר ארצה. סוף־סוף הוא אדם עובד, וקשה לו להסתדר לבדו עם הילדים. ועד כמה שהוא ציוני ומסור לאידיאלים של התנועה, הרי בכל זאת נידמה לו כי המפלגה חייבת גם להתחשב בתפקידיה המשפחתיים של המזכירה, ולא לשלוח אותה על פני חצי כדור הארץ, לשם האידיאל והיעילות המשרדית־מפלגתית.

הפרשה לבשה ממדי משבר של ממש. כמה מראשי איחוד הקבוצות והקיבוצים קיימו ישיבה עם מזכיר המפלגה ברקת, כדי לדון בה. ארגוב עצמו לא נכח באותה ישיבה, כי בינתיים יצא למילוי שליחותו באמריקה. „לא תיתכן הפקרות כזו!" הטיחו באי־כוח הקבוצות והקיבוצים, „זוהי דוגמה הרסנית, בלתי־חינוכית ובזבזנית!"

מזכיר המפלגה משך את כתפיו בחוסר־אונים: „מה אתם רוצים שאעשה? הרי אין מרות כלפי אנשי הצמרת!"

אך אנשי האיחוד התמימים — שלא התמצאו כל־כך בעניינים משרדיים ובתפקידים של מזכירות — לא היו מוכנים לותר: הם נשבעו, כי מיד עם שובו של ארגוב ארצה, יזעיקו שמים וארץ כדי להביא להתפטרותו. „ואז נמצא מזכיר שיהיה מסוגל, בעת נסיעותיו, לכתוב את מכתביו בלי מזכירה פרטית, או שלפחות יהיה מוכן להסתפק במנגנון שיש למפלגה בחוץ־לארץ."

מנגנון זה, כידוע, אינו קטן.

איש החברה: ארגוב במסיבה השנתית של הכנסת

„עורקי־התחבורה," קובע דו"ח שהוגש לממשלה, „אינם מספקים כבר כיום את צרכי התחבורה הענקית של האזור. הפיכת השטח הנרחב לשטח של שיכונים ייצור קשיי־תחבורה ושירותים כה מסובכים, עד שיקשה עד מאד לפתור אותם — אם ניתן יהיה בכלל לפתור אותם בצורה יעילה."

רוב טענות משרד־השיכון, בדרישתו ל־שטח, הם בכיוון מחסור בשטח בניה בתל־אביב עצמה. את הטענה הזאת מזימים אנשי התכנון בחישוב מסורט של תנועת האוכלוסין בתל־אביב ובסביבתה.

בעיר עצמה ניתן לבנות, לפי אותם חישובים, דירות ל־200 אלף תושבים נוספים, על ידי מילוי המגרשים הריקים והריסת חלק מהבניינים הקטנים והמיושנים, והחלפתם בשיכוני־קומות מודרניים. בסביבה הקרובה לתל־אביב, כלומר בחולון ובבת־ים, ניתן להוסיף 160 אלפים אחרים.

השטח הצפוני מיועד, לעומת זאת, לפיתוח ח"ים עקיי לרחצה, ובבניית מלונות, שלא יחסמו את אחי־הים של תל־אביב. חלק מהשטח מיועד להיות בית־קברות איזורי, שהצורך בו יורגש כבר בזמן הקרוב, ואילו חלק גדול מן השטח מיועד להיות פארק גדול, שישמש כמקום בילוי של כל תושבי הסביבה.

בסיכום אחד הדו"חות המפורטים, שהוגשו בעניין זה, מוסיפים אנשי התיכנון פרט שיעשה ללא ספק רושם על כל אחד מתושבי גינגל הבטון התל־אביבי, אך ודאי אינו נימוק לביצועיסטים, אנשי משרדו של יוסף אלמוגי: „בשטוקהולם יש על כל אלף תושבים תשעים דונם פארקים, באדינבורג 63, בליסבון 26 ואילו בתל־אביב הצעירה והקטנה 12 דונם לכל אלף נפש."

חושיסטאן

מותו של מורד

שלום טיאנו עזר לקעקע לפני שבע שנים את יסודות הגאנגסטריזם בחושיסטאן — והשבוע שילם עבור כך בחייו.

טיאנו

מלחמתו החלה על דבר של מה־בכך. כחבר מזכירות ועד העובדים של עיר־ית חיפה, העז לע־מוד על תביעות פרוזאיות של הפו־עלים, כגון בגדי־עבודה, זכויות סר־ציאליות ותוקף־פנ־סיה מאושרת.

אבא חושי כעס — לא מתוכן ה־דרישות, כי אם מ־עצם העובדה שנמצא מי שידרוש ממנו דבר. הוא היה משוכנע, כי ברגע בו יבהיר את אי־שביעות רצונו, יבקש טיאנו סליחה וישתוק.

אך טיאנו לא נבהל. יחד עם שלום מחרו, חברו לועד ולמפלגה (מפא"י), החליט ללחום. במהרה הפכה מלחמה זו להתמודדות חסרת־מעצורים בין כל מגנגון הטירור של חושי, לבין טיאנו וחבריו. היתה זו ההפתעה ה־גדולה ביותר של אבא חושי: במקום לחסל את החצופים, הצליח הלחץ רק ללבות מרד המוני בשורות פועלי העיריה.

אקדח מוכן. יוסף אלמוגי, ששימש אז כמזכיר מועצת פועלי חיפה, אירגן בחי־רות חדשות לועד העובדים. אנשי־אגרוף של חושי התלבשו על טיאנו ומחרו, איימו בפרהסיה על כל מי שתמך בהם.

תיאר העולם הזה (917)* את החי המאבק של מנהיגי המורדים: „ששה אנשים ישבו בחדר המרוהט בסיגנון עתיק, נחים זו הפעם הראשונה לאחר שבועיים תמימים, שבועיים בהם לא עזבו כמעט את החדר, לא ראו את משפחותיהם, ישנו בלילות יחד, כאשר הדלת נעולה ומובראחת ואקדחו של שלום טיאנו מונח למראשותיו, נכון להתגוננות."

המרד נשבר, אך לא מבלי שמנגנון ה־טירור והשחיתות של חושיסטאן אימץ את שרירו האחרון. יוסף אלמוגי עצמו נאלץ להודות, אחרי בחירת ועד־הבובות החדש: „זה היה אחד המאבקים המרים ביותר ב־תולדות ההסתדרות בעיר."

היה זה משבר שממנו לא החלים חושי עד היום הזה.

רוצח בכך צ'. מחרו נאלץ להתפטר מעבודתו כגזבר העיריה, נבחר במרוצת הזמן כחבר מועצת העיריה מטעם הליברא־לים, מנהיג אחר של המרד, המהנדס תומאס וינד, הואשם בקבלת שוחד, פוטר בחרפה. ארבע שנים נמשך משפטו — ואז הוכרז הוא כזכאי ונקי־כפיים. אך חושי סירב להחזירו לעבודתו.

הקרבן העיקרי של המרד היה שלום טיאנו, הגבר החסון, בעל היכולת הספורטי־בית הרבה והכשרונות האמנותיים, נשבר. כמנהל מחלקה בעיריה ידע מה כוחו של מנגנון הטירור של חושי, והוא ציפה כל רגע שהמנגנון יפגע בו. עד מהרה התפתח החשש לממדים של תסביך־רדיפה עמוק, עד כי הופר שיווי־משקלו הנפשי והוא נאלץ להפסיק את עבודתו מטעמי בריאות.

השנים שעברו לא הקלו על שלום טיאנו. הוא היה משוכנע כי מנגנון הטירור של הודשי עוקב אחריו, מחכה להזדמנות לחסלו. ואז בא הרצח בבית המטבחיים של חיפה. אוסק כהנא, איש המנגנון של אבא חושי, רצח את צבי שימנסקי, שנלחם בכנופיה המושחתת של חושיסטאן.

מאז היה שלום טיאנו משוכנע שתורו מתקרב. מאחורי כל צל ראה אקדוחן מסת־תר. השבוע לא יכול היה לסבול יותר. הוא נטל כמות גדולה של סם־שינה, שם קץ לחייו, בגיל 42.

עתונות

פוי, אנשים רעים!

קוראי העתונות הצרפתית המגיעה לישי־ראל, נדהמו השבוע למקרא ידיעה סנסצי־יונית, שהופיעה בעתון הערב הצרפתי הנפוץ פראנס־סואר. בצד תמונה של שמר כסף ישראלי בן 10 ל"י עליו מודפסת תמונת מדען ישראלי, הופיע הידיעה הבאה:

„מדען זה האוחז במבחנות על גבי ה־שטרות הישראלים החדשים בני עשר לירות, הסתבך בצרות חמורות עם משטרת ארצו. שמו רודולף ויינסנשטיין והדבר המדעי ה־יחידי אצלו הוא הסינור הלבן והמצח ה־חשוף. הוא שותף בחנות ישראלית גדולה ונבחר לסמל את המדע הישראלי.

„אך כעבור זמן, מרוב ראיית דיוקנו על שטרות הכסף, נידמה היה לו כי יש לו זכות על כל אחד מהם. על כן, בפשטות רבה, נטל אלף פורטרטים שלו מתוך קופת חנותו. כאשר נעצר ויינסנשטיין על־ידי ה־משטרה, על פי תלונת שותפיו, הוא הסת־פק בקביעה שהוא רק לקח מה שנראה לו כשייך לו."

כך כך אידיוטי. הסיפור נראה פאנ־טסטי, אך הוא הכיל גרעין של אמת. אמנם היתה זו דמותו של רודולף ויינסנשטיין, צלם תל־אביבי ידוע ובעל חנות הצילום פריאור, המופיעה על השטר. ויינסנשטיין הכין עבור הגרפיקאי שצייר את השטרות, סידרת־צילומים שישמשו לו כמודל. תמונת המדען שהגיש, היתה תמונת עצמו.

אולם ויינסנשטיין לא נעצר מעולם על־ידי המשטרה ולא היו לו כל צרות עמה בקשר לגניבת כסף מהחנות, כפי שנמסר בפראנס־סואר. אמר הגרפיקאי שמיר שצייר את ה־שטרות: „זה כל כך טפשי, כל כך אידיוט־שאינני חושב שעתון רציני יכול היה להד־פיס את זה." אמר ויינסנשטיין למקרא ה־ידיעה: „פוי, יש אנשים רעים בעולם!" כיצד איפוא הגיעה הידיעה הדמיונית לעתון הצרפתי הגדול? בזמנו היתה החנות פריאור שייכת לארבעה שותפים, שנפרדו אחרי שכל אחד קיבל חלק משוויה. לפני מספר חדשים הגיש אחד השותפים לשעבר, אביגדור רש, תביעה משפטית נגד וינסנשטיין, טען בה כי רומה בשעת הערכת שתי החנות.

בין תביעה אזרחית רגילה זו לידיעה הפלילית בפראנס־סואר קיים הבדל רב. הס־ביר כתבו הישראלי של פראנס סואר, אראל גינאי המשמש כפרשן מדיני בידיעות אחרו־נות את מקור הידיעה: „לפני כמה שבועות סיפרתי על המשפט לאחד מעורכי העתון שביקר בארץ. והוא כתב על אחריותו."

השבוע שקל ויינסנשטיין, שהסכסוך בינו לבין שותפו טרם הוכרע במשפט, כיצד לתבוע מהעתון הצרפתי על הוצאת דיבה. פיצוי בשטרות שדמותו אינה מופיעה עליהן.

רודולף ויינסנשטיין על שטר של 10 ל"י
אזרחי, לא פלילי

* שפתח אז את סידרת גילוייו על הגאנגסטריזם בחושיסטאן.

„אנא כורדיי!"

קופת המרידות הכורדיות נפתחה לפני למעלה ממאה שנים. בשלב ראשון, היו אלה מלחמות על עצמאות הנסיכויות הקטנות, נגד מלכי תורכיה ופרס. רק אחרי חמישים שנה של מלחמות זעירות, נולד הרעיון של מדינת כורדיסטאן, שתאחד בתוכה את כל הנסיכויות. כמו כל רעיונות התקומה הלאומית נולד גם זה במלחמה: כאשר התאחדו התורכים והפרסים כדי לדכא את מרידות הנסיכים הכורדיים. מול אויב משותף נוצר רעיון משותף. ברית פרס־תורכיה נגד הכורדים לא נשברה עד היום, למרות כל ההתפוכות ביחסים הכלליים בין שתי המדינות הללו.

לרוע מזלם של הכורדים, לבשה המלחמה נגדם אופי של מלחמה נגד הפיאודאליזם. כך, למשל, סירבה מהפכת התורכים הצעי־רים של 1908 להתחשב בשאיפות הלאומיות של הכורדים כגורם חיובי, החליטה כי יש לבולל בתוך העם התורכי. 100 אלף כור־דים הועברו בכוח, בשם הקידמה, אל מרחבי אנאטוליה. כעבור 15 שנה החמיר מוסטפא כמאל את היחס, אסר את לימוד השפה הכורדית. הנימוק: ראשי השבטים הכורדיים התנגדו למצעו האנטי־דתי.

הם התפתחו יחד עם התרבות האיסלא־מית, וכאשר החלה קיסרות הכאליפים מתפו־ררת השכילו שבטי הכורדים להקים נסי־כויות עצמאיות, שלחמו פעם עם צד זה ופעם עם צד שני. שפתם שייכת למשפחה האיראנית, אם כי רק משוררים וסופרים מעטים השתמשו בה, והם לקלור שלהם, ברובו, בלתי־כתוב. פתגם לדוגמה: שאלו את הדקה: „מדוע את עצובה?" ענתה היא: „בגלל מות אחותי."

★ ★ ★

רעיון נולד במלחמה

ב רב מדהים התנהל לפני שבוע בצפון הרחוק של עיראק. הוא נערך בניגוד לכל כללי המלחמה. ראשית: התוקפים הודיעו יומיים מראש על מקום ההתקפה ומועדה. שנית: כדי להגיע ליעדם היו צרי־כים לחצות בשחיה את נהר החידקל, לעיני חיילי הצבא העיראקי.

בכל זאת ביצעו הלוחמים הכורדים את ההתקפה על מיתקני הנפט של עין זאלה. הם השתלטו על המקום, הרגו שני פקידים עיראקיים של חברת־הנפט וארבעה קציני משטרה, הרסו את המיתקנים וחזרו להרים, כלעומת שבאו, כדי לדווח על נצחון נוסף למפקדם, מוסטפא אל־ברזאני.

אותו ברזאני, שהתקבל לפני ארבע שנים בחיבוקים ונשיקות על־ידי שליט עיראק ה־רפובליקאית, עבד אל־כרים קאסם. קאסם הר־חיק לכת בהפגנת ידידותו, עד כדי כך שהעמיד לרשות ברזאני את ארמונו של נורי סעיד, האיש החזק של עיראק, אשר 13 שנים לפני כן הכניע את ברזאני ואנ־שיו, אילץ אותם להימלט לברית־המועצות.

מחווה זה של קאסם נועד לחלוק כבוד, למי שקדם לו כמורד בשלטון הרק ב של נורי אל־סעיד. היתה בכך גם הכרה מפורשת בחלקם של הכורדים להצלחת מרד ה־14 ביולי 1958.

כי חלק חשוב מן הצבא העיראקי היה מורכב מחיילים וקצינים כורדים. כאשר נת־קלו מפקדי ההפיכה בהתנגדות של ראשי השבטים המלוכניים, והתפתחו נגדו מער־כות צבאיות קשות, הצטיינו דוקא הכורדים בהתלהבותם הרפובליקאית. כי הם האמינו, שהמשטר החדש יתקן את העוול שנעשה להם עד אז.

★ ★ ★

מי הם?

ל פני מאז רק קצת יותר מארבע שנים, ומוסטפה ברזאני עומד בראש כעשרת אלפים לוחמים כורדים, מול הצבא העיראקי הסדיר, בצפון המדינה. עדי־ראיה אף יוד־עים לספר, כי לאחרונה יצאו הכורדים מכמה קרבות כמנצחים. הם שבו כמה מאית חיי־לים, אספו שלל ניכר של נשק וציוד חדיש. שתי יחידות כורדיות אף פתחו בתנועת מלקחיים, נגד אזור שלם.

מצידו, מכריז הגנראל קאסם השכם ו־הערב שהמרד הכורדי חוסל, וכי חייליו רודפים עתה אחרי „כמה מורדים שהפכו שודדי־דרכים."

זוהי מחלה בדוקה של שליטים: שהם נוטים למעט בחשיבותו של אויבם כאשר הוא גדול, ולנפחה כאשר האויב קטן. הם סבורים כי אמנות השליטה היא להסתיר תמיד את האמת. אך מה בדיוק האמת בעניה הכורדית?

ס יפור חייו של מוסטפה ברזאני הוא חלק בלתי־נפרד מסיפור מאבקם של הכורדים, מאז אותו לילה ב־1939. מוסטפה, שנשבה יחד עם אחיו, הוחזק במעצר בית על־ידי האנגלים, על חלקו במרד 1933. הוא ברח, אסף סביבו אלפי לוחמים והצליח לע־מוד בפני כל כוחו של הצבא העיראקי. ממשלת בגדאד נכנעה, חתמה על הסכם ש־העניק לכורדים מידת־מה של שלטון עצמי. כעבור שלושה חודשים סירב בית־הנבח־

„ישראל השניה" – בצפון

„? א נסבור כי תקום ישראל שניה בעולם הערבי" קרא לפני שבועיים שר־החוץ הסורי.

הסכנה שהוא הצביע עליה: הסתגנות שבטים כורדיים מצפון עיראק לגיזירה, הפינה הצפונית־מזרחית של סוריה, והתוכנית להקים שם מדינה כורדית עצמאית.

לא במיקרה בחר השר הסורי בדוגמה הישראלית, שגם אישיב ערביים אחרים חזרו עליה בהקשר זה. כי התנועה הלאומית הכורדית, בדומה לציונות, מתכוונת לכונן מדינה עצמאית בחבל־ארץ השייך בחלקו למדינות־ערב. וכמו הציונים, אין הכורדים ערבים מבחינה גזעית או לשונית, אם כי הם מוסלמים.

אפשר היה להניח כי כל פסוק המזכיר את ישראל, והמזהיר מפני הקמת ישראל שניה, יזכה לתשומת־לב נרחבת בישראל הראשונה, בממשלתה ובציבורה. אולם הדבר לא קרה. עתוני ישראל הסתפקו בידיעות קצרות.

עובדה זו משקפת את אחד הפרדוכסים המוזרים ביותר במחשבה המדינית הישראלית: היחס למרד הכורדים.

„עוזי" בהרי כורדיסטאן

ד חגיגן פשוט היה אומר: מי ששונא את הערבים, צריך לתמוך בכורדים. מי שמתייחס בחיוב לערבים, צריך ללחום בכורדים. אולם ההגיון הפשוט, או המופשט, חל לעיתים רחיקות בלבד על המציאות המדינית המעשית.

גם כיחס לבעייה זו חלוקת־הדעות בישראל היא הפוכה: הבטחר ניסטים ואויבי הערבים מתעלמים מן המרד הכורדי, ודווקא הדוגלים בהשתלבות במרחב מתייחסים אל המרד בחיוב.

הגוף היהוד במדינה העוקב באהדה אחרי המריבה הכורדית הגדולה, הוא דווקא הפעולה השמית. דו־השבועון שלה, אתגר, הוא הבטאון היחיד במדינה המקציב למרד זה תשומת־לב רבה ורצופה.

גישה זו נובעת מיחס רעיוני עקרוני. האידיאל הראשי של הפעולה הוא איחוד המרחב השמי, מגבול פאקיסטאן עד האוקיינוס האטלנטי, ומגבול ברית־המועצות עד דרום חבש, בקונפדרציה גדולה, בה תחייה כל אומה במסגרתה הלאומית העצמאית, כשהיא בת־חורין לפתח את ייחודה הלאומי.

רעיון זה נוסח במינשר העברי (סעיף 24), שקבע כי „מדינת ישראל תנהל מדיניות מרחבית פעילה בכל התחומים, תוך כדי: (א) תמיכה במלחמת־השחרור של עמי המרחב, לחיסול שרידי הקולוניאליזם על כל צורותיהם — שיעבוד ישיר, בסיסים צבאיים זרים ותלות מדינית, כלכלית ותרבותית. (ב) חיוב של כל תנועת־שיחרור לאומית בארצות המרחב, החותרת בכנות לשיחרור המרחב השמי על בסיס של שחיון, חרות וקידמה לכל עמיו."

מלחמת־השיחרור הכורדית מתאימה בדיוק להגדרה זו. הכורדים אינם שונאים את הערבים. הם הביעו תמיד את רצונם בעצמאות לאומית במסגרת של שיתוף־פעולה עם הערבים. אחרי המהפכה העיראקית אף הסכימו לתמיך במישטר העיראקי, בתנאי שזה יכונן מדינה דו־לאומית, בה יזכו הכורדים לעצמאות אזורית.

בצד הרעיון נרקמו גם יחסים אישיים. כמה מאנשי הפעולה השמית, שפעלו לפני קום המדינה כשליחי לח"י באירופה, יצרו אז יחסים הדוקים עם המורדים הכורדים, שתפו עמם פעולה, עזרו להם להקים את מסגרתם. יחסים אלה נמשכו, בצורה בלתי־שיטתית, גם לאחר מכן.

* בין השאר קיים עורך העולם הזה, בעת שהותו באירופה, פגישות עם חסידי תנועת־השיחרור הכורדית.

אילו היתה קיימת כיום בישראל ממשלה שמית, קרוב לוודאי שהיתה מגישה ללוחמים הכורדים סעד מדיני, כספי וצבאי נגד משטרים ריאקציוניים ושעבדניים, רוכשת בדרך זו ידידה נאמנה לישראל במאבקה לעיצוב־מחדש של פני המרחב. „עוזי" היה מגיע, סוף־סוף, לידיהם של לוחמי חרות.

אויבי הידידים — אויבים

מ דוע אין ממשלת ישראל הנוכחית נוהגת על פי קו זה? מדוע היא נוקטת עמדה של אי־התערבות מוחלטת?

במבט הראשון, נראה הדבר תמוה ביותר. מדינאי מפא"י אימצו לעצמם זה מכבר את התיאוריה הרביזיוניסטית, הישנה, שאמרה כי יש להקים במרחב ברית של עמים לא־ערביים, לשם מלחמה משותפת בערבים.

הכורדים לוחמים, כיום, בערבים. יתר על כן: אויבם הממשי בשדה־הקרב הוא מישטרו של עבד אל־כרים קאסם, המדבר השכם והערב על תוכניתו להקים צבא פלסטיני לשיחרור ארץ־ישראל מידי הציונים.

תמיכה בכורדים יכלה, לכל הפחות, להוות לחץ על קאסם לנטוש את הקו האנטי־ישראלי הקיצוני, או להחלישו.

גם יורשי הרביזיוניסטים עצמם — ראשי תנועת החרות — נמנעים בקפדנות מלדרוש קו פרו־כורדי. הם מדברים מדי פעם על הצורך לתמוך במארונים הנוצרים בלבנון, בדרוזים בסוריה, אפילו בקופטים במצריים. אולם הכורדים — האומה הלא־ערבית הגדולה ביותר במרחב הערבי — נעדרת מרשימה זו באופן בולט.

מדוע?

לתעמולה זו יש פתרון פשוט. ארץ הכורדים מחולקת, כיום, בין ארבע מדינות: עיראק, פרס, תורכיה וסוריה. אם אי־פעם תקום כורדיסטאן החופשית, תאבדנה כל ארבע מדינות אלה שטחים נרחבים. שטחים אלה מכילים, בין השאר, את ברבית הנפט העיראקי.

אילו היה המדובר רק בהתנגדות בעיראק או בסוריה, יתכן כי משרד־החוץ הישראלי (יחד עם מנגנוני־החושך השונים ואף תנועת־החרות) היה שש לקראת התערבות. שום דבר לא היה מפריע לו, זולת אדישותו התהומית לכל המתרחש במרחב.

אולם אי־אפשר לתמוך בכורדים, מבלי להתגרות בעקיפין גם בפרס ובתורכיה. שתי מדינות אלה רואות בתנועה הלאומית הכורדית את אחת הסכנות הגדולות לקיומן ולשלמותן.

בהיותה משולבת במערך האמריקאי במרחב, תוך קיום יחסים הדוקים ביותר עם פרס ותורכיה, אין ישראל הרישמית יכולה לתמוך בכורדים, כשם שלא יכלה לתמוך בשעתו באלג'ירים נגד צרפת.

הפרשה כולה מהווה דוגמה נוספת לסתירה היסודית הקיימת במדיניות הישראלית. השתלבותה המוחלטת במערב אינה מאפשרת לה לעשות צעד כלשהו בכיוון להשתלבות במרחב, אפילו כשהמדובר בגורמים לא־ערביים.

בלית ברירה, נאלצת ממשלת ישראל להעמיד פנים כאילו המרד הכורדי אינו קיים, כאילו שום דבר אינו מתרחש בפינה הצפונית־מזרחית של המרחב, מרחק כמה מאות קילומטרים ממטולה.

רים העיראקי לאשר את ההסכם — וברזאני שוב הרים את גס המרד בהרים. הפעם נמשכו הקרבות שנים ארוכות. לוחמי ה־גרילה שלו ניצלו את מלחמת העולם ה־שניה, כאשר הצבא העיראקי היה מרותק למחנותיו והאנגלים היו עסוקים בחזיתות אחרות. הכורדים השתלטו שלטון מוחלט על צפון עיראק.

בסוף מלחמת העולם התפנו האנגלים וה־עיראקים לטפל בכורדים. שתי מיתקפות גדולות, בסיוע מפציצי חיל־האויר המלכותי הבריטי, הצילו ברגע האחרון את שדות־הנפט של קרקוק מהשתלטות הכורדים. בר־זאני ואנשיו נאלצו לסגת לתוך שטח איראן.

המצב באיראן באותה תקופה היה נוח להם. כי הצבא הפרסי, שהתפורר עם כיבוש ארצו על־ידי הרוסים והאנגלים ב־1941, לא יכול היה לעצור בעד החדירה הכורדית. אנשי ברזאני השתלטו על מחסני הצבא ה־פרסי, לקחו את נשקו והטילו מרותם על כל אזור הגבול. באין ברירה, נאלצה ה־ממשלה הפרסית לעצום את עיניה. ב־11 בינואר 1946, הכריזו הכורדים על רפובליקה כורדית, בשטח הנתון לשליטתם.

סיפורה של רפובליקה זו הוא קצר ו־אכזרי, וראוי שיכירוהו, כי הוא מפריך טענות רבות שהושמעו נגד הכ־ורדים. במשך 11 חודשי קיומה של רפובליקת כורדיסטאן הוצאו צחים וחוקים, שהסדירו את חיי המדינה החדשה ואירגון מנגנונה, משטרתה ומערכת המשפטים שלה בדפוסים דמוק־ראטיים מובהקים. נוסד דפוס להפצת ספרים ועתונים בכורדית, הוקמה תחנת שידור לאומית.

„קומוניסטים!" זעקה הממשלה הפרסית, שחששה כי הדוגמה הכורדית תמוטט את המישטר הפיאודאלי הרקוב באיראן כולה.

★ ★ ★

אש צולבת

ל מיה של הרפובליקה היו ספורים, אף כי מוסטפה ברזאני נקט נימה פשר־נית מן היום הראשון. ששה חודשים אחרי ההסכם, פינה את לוחמיו מעיר הבירה. ב־17 לחודש נעצרו כל הנכבדים הכורדים. הם נתלו כעבור שלושה חודשים — והצבא הכורדי מצא את עצמו תחת האש הצולבת של הצבא הפרסי והצבא העיראקי.

בדברי הימים של העם הכורדי רשומה תקופה זו כאחת הנוראות והזוהרות ביותר. כפרים שלמים נמחקו; גברים, נשים וילדים חוסלו על־ידי יחידות צבאיות סדירות. צב־אות איראן ועיראק הידקו את הסבעת, כב־שו רכס אחרי רכס.

לפי הערכה מתונה חוסלו אז למעלה מ־40 אלף כורדים.

מוסטפה ברזאני סירב להיכנע. גם הצבא התורכי התערב לצד איראן ועיראק, והכור־דים נלכדו בהרים בין שלושה צבאות סדי־רים. ברזאני הצליח להבקיע לעצמו דרך צפונה. לבסוף הגיע לגבול ארמניה הסוב־ייטית, כשמכל צבאו נותרו רק אלף איש, עייפים ורצוצים. א.ראי היסוסים, נפתח לפני־הם הגבול, והם נשארו שם עד 1958.

★ ★ ★

ושוב — ברזאני

ה מרד הנוכחי אינו מצטיין בשום חי־דוש. החוקה הזמנית של הרפובליקה העיראקית הכירה ב„זכויותיהם הלאומיות של הכורדים בקרב האומה העיראקית". אלא ששוב חזרה בה הממשלה המרכזית מהבטחותיה, ושוב התחדש אותו תהליך קבוע: מוסטפה ברזאני גייס את לוחמיו ופתח במלחמה. העתון המחתרתי שהוא מוציא נקרא פשוט: ושוב — ברזאני.

לפי כל הסימנים יוכלו הכורדים להחזיק מעמד בהרים במשך שנים רבות. אבל, קשה להניח שיזכו בנצחון מכריע. כי ה־מטוסים והשריון של הצבא הסדיר מונעים בעדם כל אפשרות של פעולה רבת־מימדים בעמקים.

על מי יכולים הם לסמוך? למוסקבה יש אינטרסים רבים מדי בבגדאד, מכדי שתת־מוך בכורדים ביותר מאשר במלים ים־ת. וגם זאת — בקול ענות, כדי לא להרגיז יתר על המידה את בגדאד. מעצמות המערב, מצידן, קשורות יותר מדי אל ממשלות איראן ותורכיה, כדי שיגעו בכנות בבעייה הכורדית.

הגנרל קאסם מעוניין בהמשכת המצב ה־נוכחי. תיגבור העוצבות הסדירות של ה־צפון היה מאפשר דיכוי המרד. אולם הוא היה מאפשר גם את התקוממות מפקדי חזית־הצפון נגד משטרו של קאסם בבגדאד. מ־אידך, מגבירה המתיחות בצפון את תחושת החירום, בה מעוניין כל מישטר רודני.

אלא שקאסם משחק באש. כי אם אין בכוח הכורדים להנחיל מפלה צבאית מכרעת לעיראקים, יכול מאבקם לכרסם את ההפי־כה, שדגלה בעקרונות של שיחרור לאומי.

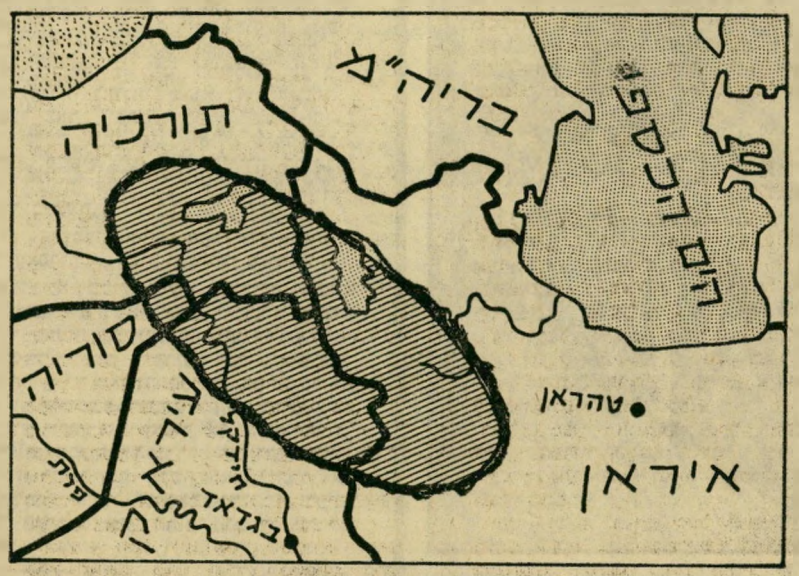

כורדיסטאן – אומה אחת בארבע מדינות

בתו של מוכר פלאפל נישאה למיליונר

במסיבות החברה הגבוהה בישראל עמד השבוע נושא אחד במרכז התעניינותם של כל הנוכחים: פרשת נישואיו המסתוריים של מיליונר אמריקני צעיר ויפה־תואר, שהתאהב בבתו של מוכר פלאפל עני משכונת התקווה, נשא אותה לאשה והמריא עמה לירח דבש מסחרר במזרח־הרחוק.

הפרשה המופלאה החלה לפני כחודשיים, כאשר דייוויד, (מסיבות שיובנו להלן לא נציין את שמותיהם האמיתיים של בני הזוג), בן מילי נרים יהודיים עתירי הון ובעלי מעמד חברתי נכבד ביותר בפלורידה שבדרום־הברית, הגיע עם הוריו לישראל, בה מתגוררים שארי בשר רבים של המשפחה.

ימים מספר לאחר בואו לישראל, נהג הצעיר בן ה־29 במכוניתו המפוארת, אותה הביא עמו מארצות־הברית, ברחוב אלנבי בתל־אביב, כשמגמת פניו היא ביתו של קרוב משפחה פלוני. רק כאשר קרב ל־ככר המושבות גילה כי, בעצם, טעה בדרך. הוא החנה את מכוניתו סמיך לשולי ה־מדרכה, שירבב את ראשו מן החלון ושאל את עוברת האורח הראשינה שנקרתה לפניו כיצד יוכל להגיע למחוז חפצו. הנשאלת שחורת־השיער ותמירת־הגיזף השיבה, באנג־ליח רציצה: „אני הולכת בלאו־הכי לא־תו כיוון. אוכל להראות לך את הדרך, אם תסיע אותי לשם," הוא מיהר לפתוח את דלת מכוניתו.

רק כאשר ישבה לצידו, הבחין ביופיה המדהים. עיניה הכחולות היו ניגוד רב חז לפניה השחומים. שפתיה הרכות נראו כאילו צוירו ביד אמן. המיליונר הצעיר חש כיצד הדם זורם לפניו, גימגם במבוכה כאשר עצרה לבסוף המכונית ליד הבית אותו חיפש: „אולי אוכל לראותך בשנית?"...

זיוה מ. חכמה רגע בדעתה. הפקידה בת ה־19, שאביה התפרנס בקושי ממכירת פאלאפל, ואמה עבדה כטוזרת, ושלושת אחיה הקטנים מצאו רק בקושי מקום מת־אים להכנת שעורים בדירה בת החדר האחד בה התגוררו, באחת מסימטאות השכונה — ידעה כי אין השייכת למעמדו החברתי של בעל המכוניות הציריר. היא התלבטה ארוכות, אך לבסוף הסכימה.

למחרת, הציג אותה בפני הוריו ומשפחתו כארוחת־ערב משפחתית. זיוה הסמיקה מ־בושה, כאשר גילתה את המבטים הנעוצים בשערה הבלתי מטופח, בשמלה שלא היתה מונחת עליה כהלכה. כאשר הוגשה לפניהם ארוחת־הערב, נוכחה בבורותה המוחלטת בשימוש בכלי האוכל. הנוכחים, פרט לבן־העשירים המאוהב, לא הסתירו את גיחוכי־הם. לבסוף התקשתה זיוה לשאת בסבל, יירשה סליחה, יצאה מן החדר — ופרצה בבכי מר.

למחרת תקרית זו נעלמה זיוה. התייר הצעיר חיפש אחריה בביתה ובמקום עבו־דתה — אך לשווא. הוא היה כבר קרוב לי־אוש, כאשר, לאחר 3 שבועות, הופיעה סוב. הוא התקשה להכירה: הפעם היתה ולגנטית להפליא. מעודנת נימיסים ומסו־חת לבלי הכר. בארוחת־הערב הנוספת, ליה ה־זמנה באותו שבוע, השתאו הכל מראה התנהגותה השונה בתכלית: היא הגה המעם כאשת חברה מבטן ומלידה, כבת־שיחה נעימה.

זיוה דחתה את כל הפצרותיו של ידידה גלות לו את סוד השינוי הפתאומי. „אומר ך זאת — רק אחרי טקס נישואינו," מרה.

לפני שבועיים נישאו השניים ברוב פאר הדר במלון „שרתון" בתל־אביב. באותו עמד קיימה זיוה את הבטחתה: „עברתי ורס מיורז לטיפוח החן" — אמרה ל־עלה בלחש.

למחרת נתקבל זר שושנים ענקי באולפן טיפוח החן של קולט בליישר, ברחוב לסינקי 1, בתל־אביב. השולחת היתה ה־לה המאושרת. בפתק, שצירפה לפרחים, ומר:

„תודה על השעורים הנפלאים וההדרכה ילכית חבורה שנתתם לי. לצוים לא שכח את מטירותכם..." א.ח.

במדינה

פרשת יוסלה

תמיכה מ׳ו׳דון

בירושלים התכונן פרקליט המדינה צבי בר־ניב לפתיחת משפטו של שלום שטרקס, על חלקו בחטיפת יוסלה שוחמכר. „הוא יפיץ בלי ערך־דין," הודיעו ה־ריו, „אין מי שיתן לו כסף לעורך־דין." אברכים יצאו מירושלים לערוך מגבית בריכוזים הדתיים, כדי לאסוף את הכסף הדרוש.

השאלה היחה: איפה ירחמיאל דומב? מדוע אין הקנאי האמיד מלונדון, שמימן את הבר־חת יוסלה על פני אירופה כולה, מגיש לשטרקס את עזרתו? זאת, אחרי שבמשך כל המאבק המשפטי שלו בלונדון תמך בו בממון ובאהדה.

אולם אם יבש מעיין התמיכה הכספית של דומב, דבר אחד ניתן היה לקבוע בבירור: תמיכתו המוסרית המשיכה להיות נתונה ל־שלום שטרקס.

כתב השבוע „קומנט", כתב־ה־עת האנגלי של תומכי נטורי קר־תא בלונדון, אשר את הוצאתו מממן דומב:

הציונים נחלו ניצחון גדול נוסף. אחרי 14 חודשי מאמץ, הצליחו לנעוץ את צפורניהם בבשר „הפושע" שלום שטרקס, כדי לשפטו על הפשעים החמורים שנעשו, למען יישארו פיאותיו של יוסלה שוחמכר על ראש הילד קצת יותר זמן מאשר הוריו היו רוצים. גם על שלא אמר לבתי־המשפט הציוניים מה שרצו שיגלה — ולואת קראו עדות־שקר. הם, הציונים, ידעו היטב ששום יהודי אמי־תי אינו מכיר, או יכול להכיר, בבתי־המשפט שלהם. התוקים שבתי־המשפט שלהם מפעילים הם תחליף לתורה שקיבלנו על הר־סיני. אין יהודי רשאי להסכים לתחליף זה, להכיר בסמכותה של תחליף זה — ובחדאי שלא לכבדה.

על כן צהלים הציונים, על כי זכו להכרה, לפחות, מצד בתי־משפט לא־יהודיים, שם ניצחו במשפט הסגרה, אחרי מאמצים והוצאות לרוב. ועכשיו נתון שלום שטרקס בידיהם, כדי שיתנקמו בו על עזנותיו ה־רבים נגד הציונות, וכדי שיעשו בו ככל העולה על לבם הציוני.

14 חדשי המאסר של שלום שטרקס ב־אנגליה, והמיבחנים המצפים לו במדינה ה־ציונית, הם תוצאת העדות שנתנו שלמה זלמן קוט מקוממיות, ואשתו רחל קוט, אשר אמרו כי שלום שטרקס הביא את יוסלה לכפר שלהם. זאת העדות שהביאו הציונים בפני השופטים האנגליים, ועכשיו הם יענישו את הבחור היהודי הטוב הזה במאסר נוסף. העדות שנחתמה בידי שלמה זלמן קוט — אם אמת ואם שקר — היא מסירה ברורה.

הגדוים והפרשה. לו היה נותן עדות זו לכל משטרה אחרת בעולם, שבריבונותה בארצה אין ספקות, היה נחשב שלמה זלמן קוט למלשין, מוסר מובהק. אך במיקרה זה, שפלה המסירה עד יותר, כי היה זה מל־שין של הרשויות הציוניות ובתי־המשפט הציוניים — אשר עצם קיומם הינו שלילת היסודות של אמונתנו.

אבל לא רק שלמה זלמן קוט עומד מוקע כמוסר. אלה שהסיתו אותו לחתום את המסירה אשמים עוד יותר במעל. אסור לשכוח גם את מנדלסון, שעשה הכל כדי למצוא חן בעיני הציונים, לטובת עצמו. איננו יכולים לשכוח גם את שמו של רבי קנייבסקי, הפוכך במסירת יוסלה. נזכור תמיד גם את שמו של לורנץ, שסלל את הדרך לקוממיות לפני המשטרה הצ׳ינית, כדי להוכיח לאדוניו שהוא ראוי לשכרו.

אבל באמת ובתמים, את ההשפלה הזאת של שלמה זלמן קוט, יהודי שומר־מצוות, לדרגת מלשין, יש ליחס לירידה המוסרית של חבירת האגודה, והארכי־בוגד איצי־מאיר בראשה.

לא הרימה מילה אחת נגד המסירה, נגד מאסרו של שלום שטרקס, מכיהם.

אבל לא תמיד שררה השתיקה במחנה האגודה. איצי־מאיר דיבר אודות יוסלה ואחר בכנסת הציונית, כי יש להעניש את הפושעים. בימים האחרונים של פרשת יוס־לה היו אנשי האגודה פעילים. הם שלחו את המוסר המוכשר שלהם, מנחם פרש, רב, ללונדון ולאירופה לאסוף את הפירורים ה־אחרונים מסעודת המסירה, הבגידה ביוסלה. זמן רב תיזכר פרשה זאת. נזכיר את הבוגדים, ואילו הסובלים יישארו בלבנו, בשל הקרבתם למען התורה. הם ישמשו לנו מופת.

• סלה זו, ועוד כמה מלים נוספות, נכ־תבה בעבדית במקור האנגלי.

הצגת בכורה

מלאך של

1947

מירית כילדה בת שנתיים. „ילדה מכוערת עם רגליים עקומות," כך שהיא זוכרת את עצמה.

1962

בת שבע־עשרה וחצי בפתח חיים עצמאיים. „התכלית של כל אדם היא האושר," אומרת מירית כיום.

הצגת הבכירה של נערת גובמבר נערכה בעצם לפני חצי שנים. בין דפיו של ספר קטן ומצויר שהופיע אז, אפשר למצוא את דמותה כפי שנראתה אז בעיני אמה:

„בתי מירית / נולדה צחקנית; / לא תאמינו — אבל בגיל שבוע, / כאשר הגשתי לה צעצוע... בשמעה את הציקצוק / החלה לצחוק.

„צחקה בגנון, צחקה בגן / צחקה בטיול ועל שפת־הים / צחקה בבוקר, צחקה בערב / צחקה כאשר קרעה נעל וגרב. / אפילו כאשר שברה צלחת — / הביטה בי — וצחקה בנחת...

„עתה בתי כבר גדולה, / חגגה חג בת־מצוה: / היא צוחקת קצת פחות, / אבל היא צוחקת עוד... / היא מסבירה את זה כך: לילה לילה בא אליה מלאך / מלאך הצחוק, וסלו מלא / צחוק עליז וצחוק יפה. / המלאך פותח סל / מלסף לימוף קל־קל / ושופך את כל הצחוק / לבטנה עמוק־עמוק...

„עתה מירית קצת יותר גדולה ואין היא נראית כל־כך צחקנית. בכל אופן, כאשר פוגשים בה, הדבר הראשון העולה על הדעת אינו דווקא הצחוק. יש בה נוכחות מהממת,

נערת הגדנ״ע

מירית צועדת עם מחלקתה לאוהה. כשבידיה המסטינג במחנה אימונים של הגדנ״ע. מירית היא הראשונה מימין בשלשה ה־ראשונה. כספורטאית לא היה באימוני הגדנ״ע כל קושי מיוחד עבורה, עברה הכל בחיוך.

נערת נובמבר

צחוק

מירית שם־אור

להיות ספורטאית: בבית־הספר ובמכבי ה־ צעיר ב־ התחנכה כשבע שנים, קפצה גבוה מכולן ורחוק מכולן. אילי היתה נשארת ספורטאית, אלא שפתאום התברר לה שקיי־ מות בנות שרצות יותר מהר ממנה. „לוא הייתי ראשונה בארץ, הייתי ממשיכה ל־ רוץ.“ אבל, כדי להיות ספורטאית, ולשאוף להיות אלופה, צריך לתת הכל לספורט. לבוא כל יום להתאמן, לשנות את אורח־ החיים. אבל בשביל זה דרוש כח רצון. ומי אמר שמירית רוצה להיות ספורטאית?

בא לה גם לצייר. עוד מילדות. אמה עוד שומרת את איספי הציורים מבית־הספר. עכשיו היא מציירת בכשרון וברגש, בעיקר להנאתה הפרטית ולהנאת חברותיה להן היא מגישה ציורים במתנה. כל ציור מורכב מקוי עפרון, צבעי שמן ועפרונות פחם. היא מציירת במהירות ובטביעת עין. אילו רצתה להתמסר לציור, אולי היתה מתפתחת כצייר־ רת. מי רוצה להיות ציירת?

בנות,“ והנה אפילו בסיס להשקפת־עולם: „החיים מם המון דברים. אני לא רודפת אחרי שום דבר. אים אלי, אולי אפילו בניגוד לרצוני.“

★ ★ ★

בא לה, והולך לה

ך הרבה דברים באו לה, שבקושי ידעה מה היא בת 12 פתאום בא לרוץ. רצה והגיעה ראשונה. בא לה

בזרועותיה הוא החתול בעזרתו מרגיעה מירית את עצביה. אמה דואגת לחתול ומאכילה אותו, ואילו לה הוא משמש רק חיית שעשועים. „זאת חיה אנואיסטית ולא ותר,“ אומרת מירית, „אבל מותר לה לחיות טיפשה, כמו שמותר הדבר לכל ילד קטן ומפונק.“

בת של אמא בחברת אמה, הסופרת והעתונאית אורה שם־אור, שהוציאה לאחרונה ספר בשם בכל הרצינות, אותו היא רואה כיצירתה הספרותית הטובה ביותר.

הסטודנטית על מדרגות האוניברסי־ מה של תל־אביב. בה לומדת מירית מדעי־המדינה וסוציולוגיה.

ושמה תשוקה קריאה בספר — כאן בחשמלית **ושמה תשוקה** — תוך כדי נסיעת תפוחים, הוא הבילוי החביב על מירית. הלימודים, לדעתה, למרות חשיבותם הרבה, הם עיסוק צדדי בשבילה. העיקר הם החיים הפרטיים, ומה שלומדים מהם.

בא לה לרקוד. ככה סתם כשהיא שומעת מוסיקה, לבד או בחברה. גמישה מאוד, עושה שפגאט, מרגישה שהמוסיקה מרקידה. בא לה לשיר. קול ערב, נעים, קצת מזייפת אבל מתעקשת לשיר בקולי־קולות. אבל זה בא וככה זה גם הולך.

גם ללמוד בא לה. תלמידה מצטיינת לא היתה אף פעם. אהבה להסתלק מבית־ספר. תמיד רבה עם המורים, ביחוד עם המורות. בגלל סכסוך עם מורה למלאכה בכתה ח' עברה לבית־ספר אחר. בחמישית רצתה מורה אחרת לסלק אותה. אבל כשהדברים הגיעו לכלל סיכום בבחינות הבגרות היו כמעט כל ציוניה בין טוב לכמעט טוב מאוד.

רק דבר אחד לא בא עדיין, כך היא אומרת, וזאת האהבה.

★ ★ ★

אמא שונאת טמבלים

מ ושב אולי, להציץ קודם קצת ברקע: א לי, דירה בשדרות רוטשילד. האב, ארי שם־אור (מתחרז עם כור), מהנדס בנין עצמאי, משכיל, מפוכח, שונא פראזיולוגיה, שופע ידיעות ומקרין אל כל הסובבים זה הומאניות ואהבה לאמנות. האם, אורה שם־אור, עתונאית וסופרת, אשת קאריירה דינמית. שני אחים צעירים גאונים כמעט כמו מירית. שלושתם קפצו כיתה.

אומרת אמא שם־אור: לי היתה קאריירה משלי כך שהתעסקתי מעט בחיים הפרטיים של ילדי. לקחתי פורגראנטד שהם כשרו־ ניים וזה הספיק. שונאת טמבלים בסביבתי. אבל מה שנכון, מירית הפתיעה אותי בשנה האחרונה. בעצם הפתיעה אותי כמה פעמים. היא היתה ילדה מכוערת ופתאום התחילו לרמוז לי שהבת שלי יפה. היא היתה תמיד איטית בהליכה ובתנועה ופתאום הפתיעה אותי והתחילה לרוץ. בשנה האחרונה הפ־ תיעה אותי שוב — נעשתה נערה מעניינת. אני חושבת שהיא הולכת להיות אישיות מעניינת בזכות עצמה. עכשיו אני מוכנה כבר להפתעות הבאות, ולא אתפלא עוד מה שיקרה לה.“ מירית: „חוקא תתפלאי!“

התעסוקה הספרותית של אמה אינה מטרי־ דה איתה, אפילו כשאורה כתבה לפני שנים מספר ספר הומוריסטי בשם יואלה מגידו, שגיבורתו היתה צברית צעירה בת 14 ש־ הפרוטוטיפ שלה היתה מירית.

לאחרונה שוב זכתה האם בפרסום. לפני שבועיים. היא הוציאה לאור ספר רשימות שלה, בכל הרצינות, העוסק בבעיות הגדי־ לות של האנשים הקטנים, מה שהיא מכנה בשם „טרגדיות כיס“.

★ ★ ★

בלי טיפוסים חשודים

ב חזרה לאהבה. למירית יש דעות מגדרות בתחום זה. גם לאמה. הנה לי־ משל, כשהיתה צעירה יותר היתה האם ע זרת לה במיין המחזרים, מתעניינת ב־ חברת מי היא יוצאת ומ־עצת לה להעדיף חברת כשכילים על גראניקים. ומירית קיב־ לה בעיר מעיד את ההבחנה.

„אני לא טיפוס סנטימנטלי,“ אומרת מירית „היצור היחידי עליו אני מעריפה חמימות זהו אלביס.“ אלביס הוא חתול. כשהיה קטן, היה שמן וצרחני והזכיר לה את פרסלי. מירית ישנה אתו במיטה, מלטפת אותו כתריפה להרגעת עצבים.

כחברה, מעדיפה מירית חברת גברים. הם יותר כנים ואמיתיים. אבל תמיד היא נש־ ארת בתחום הידידות. חבר קבוע? אף פעם! למה? „מפני שאף פעם לא היתה לזה חשיבות לגבי, לא מחפשת אחרי זה במיוחד.“

מסיבות היא לא אוהבת ביותר. גם לא תיאטרון. הקולנוע מדבר אליה יותר. שיא הבידור הוא לקחת קצת כסף וחברה ולנסוע לטייל בארץ.

כי מלאך הצחוק עדיין נדיב כלפיה.

דעות

תבוסה לפצצה

האם יש קול לסטודנטים הישראליים? אלה הסבורים שאמנם קיים קול כזה, מצביעים לרוב על פרלמנט הסטודנטים, שהתכנס בשבוע שעבר למושבו הראשון השנה.

לעומת זאת טוענים שולליו, ובראשם אנשי תא מפא"י, כי הפרלמנט הוא פיקציה גמורה. ההחלטות מתקבלות על־ידי רוב מיקרי שהתאסף באולם. ואילו רוב הסטודנטים כלל לא מופיעים באסיפות פוליטיות. „הסטודנטים שאינם באים לפרלמנט," טוענים בעלי דעה זו, „הם המשקפים את דעתו של ציבור זה."

אולם אם הסטודנטים הם אדישים, לא הוכר הדבר בקהל הקטן, שהתאסף השבוע כדי לדון על הצעת ההחלטה „בעד נקיטת יוזמה ללא־דיחוי לפירוז האזור הישראלי־ערבי מנשק גרעיני." היה זה קהל ער, שהבין את חשיבותו המכרעת של נושא הדיון.

„אינני רוצה להתאבד!" התביעה לפעולה מדינית למען הפירוז האטומי של המרחב, שהועלתה על־ידי קבוצות של אנשי־רוח* (להן לא ניתנה שום אפשרות להשמיע את דעתן על במה ציבורית) הופיעה בוויכוח בדמותו של הפרופסור עמוס נתן מן הטכניון. טען הפרופסור:

● „אינני רוצה להתאבד. מי שרוצה להתאבד — שלא יאבד גם אותי!"

● „המדיניות הישראלית היא צירוף של חזון וייאוש, ללא אמונה בעתיד. אין היא מבינה את האימפליקציות של ההתפתחות הטכנולוגית בעולם. היא מפעילה שיקולים טרום־אטומיים לבעיות אטומיות.

● „במציאות המרחבית, הנשק האטומי אינו נשק מרתיע, אלא נשק מתגרה. מדיניותנו צריכה להיות מכוונת למניעת מצב פוליטי בו אפשרית אספקת נשק גרעיני למדינות השכנות."

● „האם אפשר להשתמש בפצצות אטום נגד התקפות פידאיון? אם נשתמש בפצצה, תהיה זאת התאבדות. אם לא נתכוון להשתמש בה, במה היא תרתיע?"

„מצרים אינה רוצה!" נגד הפירוז האטומי דיבר דווקא ח"כ ליברלי ימני. הד"ר אלימלך רימלט ביסס את טענותיו על הנחה פשוטה: מצריים לא תסכים לפיקוח האו"ם. היתה זאת טענה מפוקפקת — כי מעולם לא נשאלה מצריים על כך. טען רימלט:

● „מצריים אינה רוצה בדו־קיום. אם כן, איך תסכים לפיקוח או לפירוז?"

● „אצלנו המצב כמו בפרשת קובה. איך נמנע בעד הרוסים להעביר נשק גרעיני למצריים?"

● „אינני שותף לבטחונם של אנשי משרד־הביטחון, המתיימרים לדעת מה ניבנה במצריים..."

רק לא לגנרלים. לא חסרו בוויכוח עקיצות חריפות. עקץ נתן את יריבו: „אני מקנא בידידי רימלט על כך שהוא מבסס שאננות כה רבה על ידיעה כה מועטה. שיטתו היא בחזקת הוכחה על־ידי חזרה אינסופית. בוויכוח זה לא משכנע!"

לדעה זו הצטרפו, כנראה, גם הסטודנטים. הם הנחילו לתומכי הפירוז הגרעיני נצחון בלתי־צפוי, קיבלו את ההחלטה ברוב קולות (28 נגד 22). היתה זאת הוכחה בולטת לכך, שבקרב הציבור החושב, ובעיקר בקרב האינטליגנציה הצעירה, יש רוב להלכי־דעות שאינם מייוצגים כמעט בכנסת ובעתונות.

את הפסוק השנון ביותר סיפק, כרגיל, הפרופסור ישעיהו ליבוביץ, שמצא בוויכוח הזדמנות נאותה לפרוע את חשבונו עם שמעון פרס.** ליגלג ליבוביץ, לקול רעמי־הצחוק של הסטודנטים: „מלחמה זה דבר רציני מדי מכדי שנוכל למסרה לגנרלים — בעיקר לגנרלים שלא היו מעולם חיילים, כמו שמעון פרס."

דרכי חיים

בעל הכית

זוג צעיר עמד תחת חופה באולם הרבנות הראשית בתל־אביב, והוא אמר לה: „הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל." אילו היה הזוג עוצר בפתח הבנין, היה יכול לשמוע מפי האשה היושבת שם עם ששת ילדיה — כיצד מפרשים את דת משה וישראל, אנשי הרבנות, יושבי אותו בית.

כי סיפורה של מסעודה כהן (30) היה מתאים יותר למרתף האינקויזיציה מאשר לקוי הפלדה והזכוכית של הבנין המפואר — יצירת המאה־העשרים, שבפיתחו היא יושבת.

הסיפור התחיל כאשר צעיר יפה תואר, חיים כהן, ראה את מסעודה לראשונה ברחוב המאובק של מעברת כפר־אונו. הם התחילו לצאת, וזמן קצר לאחר־מכן הוא הופיע בצריפה, ביקש את ידה וקיבל אותה מיד מאביה, עובדיה, פועל דחק. את מסעודה לא טרח איש לשאול: „מה זאת אומרת, אצלנו בעירק לא שואלים ילדה אם היא רוצה בחור או לא. אם האב אומר כן — זה כן."

בבית היפה שלכם. ואמנם זה היה „כן", אך במהירה היא חזרה לצריף אביה, התלוננה כי בעלה מכה אותה מכות רצח. „אז הוא עוד עבד במשטרה, זה היה לפני שזרקו אותו משם," מספרת מסעודה, „התביישתי ללכת למשטרה להתלונן. אך אחרי כמה שנים לא יכולתי יותר. היו לנו כבר 3 ילדים."

המשטרה היתה חסרת אונים, יעצה לה ללכת לרבנות. „הלכנו לרבנות אך הם עשו לנו שלום ואני חזרתי אליו. והוא הרביץ לי שוב. אז הרבנות פסקה הפרדה: לי חדר לחוד ולו חדר לחוד. אבל בכל זאת נולדה לי ממנו בת, ואחר כך עוד בן." היא מצביעה על הילדים המשחקים ליד בניין הרבנות. „הפעם הציעה לי הרבנות לחפש חדר ולצאת עם הילדים, עד שיתנו לי פסק דין סופי. אבל אף אחד לא רוצה לקבל אותי עם שישה ילדים. ביקשתי מהם שיגרשו את חיים מהבית ויתנו לי להישאר שם עם הילדים. אחרי הכל, זה נפש אחד נגד שבע נפשות, והרי הוא הרביץ לי ולא אני הרבצתי לו. אבל הרבנים אמרו לי: לפי תורת משה אי־אפשר לגרש בעל מהבית. לפי תורת משה אפשר לגרש רק את האשה. אז החלטתי לשבת בבית היפה שלהם."

בית חדש? השבוע, נראה היה שמסעודה תוכל בכל זאת למצוא לעצמה ולילדיה בית חדש. שליחת המסיון הופיעה על מדרגות בנין־הרבנות, הבטיחה לאשה למצוא לה מחסה תחת כנפי הנצרות.

פיתוח

מי ירד לערד?

תשואות רמות נשמעו בשבוע שעבר מסביב למחנה הקדמי של מינהלת חבל ערד. ראש־הממשלה, שר־הבטחון, שר־הפיתוח, שר השיכון, שר־העבודה ומנהל החבל בירכו את ראשוני המתישבים בעיר החדשה, שלא צויינה עדיין במפות המדינה*. התשואות הגיעו לשיאן משהוזכר במשפט קצר מנהלו הראשון של החבל, אריה („ליובה") אליאב, אשר התפטר מתפקידו בגלל האינטריגות הבינמשרדיות המאיימות לחבל בחבל (העולם הזה 1288). לשווא דרשו מאליאב שיקום. הוא לא הופיע בחגיגה.

הירידה מן השמים. אנשים החלו בניחושים: לא הזמינו אותו — או שהוא החרים את החגיגה באופן הפגנתי? היחידים שלא הצטערו על היעדרו, היו הצלמים אותם אין ליובה מחבב. עתה לא היו להם שום בעיות: מנהל החבל החדש, יצחק פונדק, גבר כסוף שיער ויפה תואר, עמד, בעמידת נוח, כיאה לאלוף משנה בדימוס, בין ראש הממשלה הנואם לבין השר אלמוגי. לצלמים היה זה יום פורה. משעות הבוקר המוקדמות הסתובבו בעיר החדשה, צילמו את הדגלים ואת בתי־האסבסט המקושטים, ארגנו שמחות וריקודים בקרב הילדים. אחר כך הופנו המצלמות כלפי מעלה, להנציח את ביג'י היורד מן השמים במטוסה של רינה לוינסון. צולמו כמובן גם הבדואים אשר כמה מהם הגיעו עד לרגלי הבמה המקושטת, אך לא עלו לברך.

כתבי העתונים ראיינו את חתני השמחה: „למה באת הנה?" המתיישבים הצהירו הצהרות חלוציות. רק אחד מהם, מסגר מפתחתקוה הפליט בלי־משים: „עזבתי את פתחתקוה כי יש שם הפליה של הותיקים נגד החדשים. כאן זה לא יהיה. כאן אנחנו הראשונים וזה נותן לנו זכויות הראשונים — אפילו כאשר יבואו חדשים..."

זוהי כבר לא אותה ערד. החגיגה לא עברה מבלי שיתחולל קרב קטן בין אלמוגי ואלון, על הזכיה במירב הפרסומת. אלמוגי נראה מרוצה מאד להצטלם עם ביג'י (ללא אלון) בצאתם חזרה לשדה התעופה. משנעלם המטוס בשמי התכלת של ערד, התברר מדוע העדיף אלון להישאר על הקרקע: הוא ויתר על צילום טריו לטובת עריכת מסיבת עתונאים סולו.

אך מה שווים כל התכסיסים של הגדולים כאשר מתלקחת מדורה ונשמע קול תף ושירה בניצוח סוליימן הגדול? עד חצות הלילה נמשך הקומזיץ ורק נערה אחת ישבה בפינה מרוחקת, הביטה בשקט בלהבות המדורה. לאלינוער בלושר, פקידת ההנהלה הראשונה של ערד, היה זה הלילה האחרון במקום: למחרת עזבה את העיר החדשה, חזרה אל העיר הישנה, תל־אביב. מדוע? „ככה. זוהי כבר לא אותה ערד. זוהי כבר ערד חדשה. ויש אנשים שאין להם מקום פה..."

* בהצטלבות קווים ישרים דרומה מירושלים ומזרחה מבאר־שבע, גובה 620 מטרים מעל פני ים־התיכון.

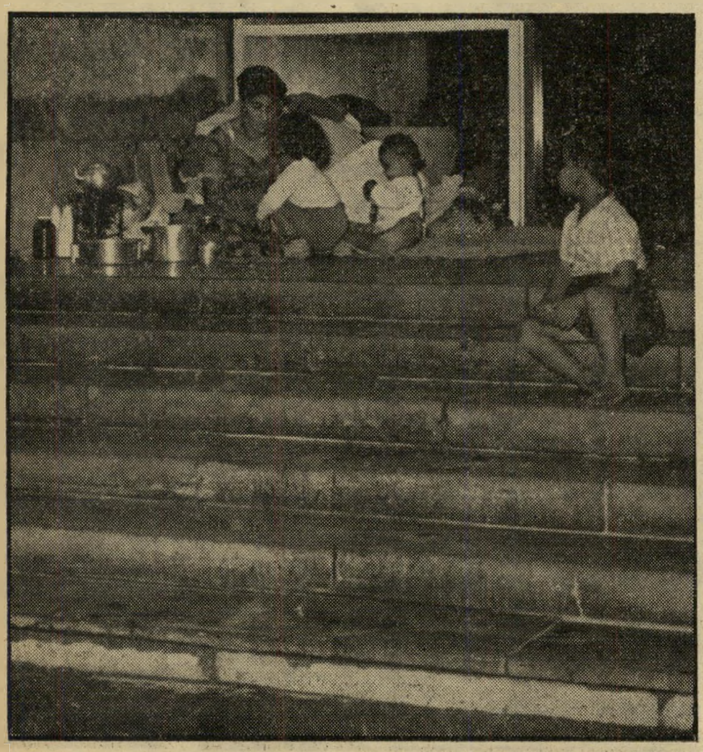

מסעודה כהן וילדיה שובתים על מדרגות הרבנות
לפי תורת משה, הבעל צודק תמיד

* וגם על־ידי העולם הזה (1303 והלאה) בסידרת־מאמרים על נושא זה.

** שבוע לפני־כן השתמט פרס מלענות על שאלותיו של ליבוביץ, בוויכוח פומבי בפני ציבור הסטודנטים, בטענה המגוחכת שאינו מוכן להתווכח עם אנשים הנותנים ראיונות לעתונאי־חוץ.

מרדיקס טובה יותר
אך לא יקרה יותר.

סימפונית החורף

צמר סריגת־היד נותן לך אפשרויות רבות ומגוונות להעשיר את מלתחת החורף שלך. הסריגה העצמית היא כידוע קלה, מהירה ונעימה. זהו תחביב מרגיע ומועיל, שאינו דורש מאמץ, והמאמץ נמנע ממך גם בבחירת הדוגמאות שתסרגי. לא יהיה עלייך „לשבור את הראש" כדי למצוא מה לסרוג. קיימת חוברת אופנה צבעונית ומהודרת המוגשת כשי מטעם „צמר חסידה". בחוברת זו תמצאי מבחר עשיר ומגוון של הדוגמאות האחרונות מבתי האופנה באירופה כמו דיור, שנל וסן־לורן.

לחוברת מצורפות הוראות מדוייקות (בעברית, כמובן) שלפיהן תוכלי לסרוג לעצ-

מך את הלבוש שתבחרי. כמו כן מוצגים בפנייך סוגי הצמר החדשים לעונה זו. בהזדמנות זו נסקור בקצרה מה חדש בשטח זה:

● אפשרות גדולה של בחירת צבעים נותן לך הצמר „קרינה", שמספר גווניו למעלה מ־25. זהו צמר המתאים לכל תלבושת.

● תופתעי למצוא ברשימה את הצמר שניל „1920". זהו צמר בעל מראה נהדר ואצילי שחזר לאופנה. כן, לא תאמיני — אך הוא היה בשימוש בשנות העשרים. היום הוא סמל השיק בפאריס.

● צמר חדש אחר, חסכוני בסריגה, שתכונתו היא הרכות — הוא „אלגרו". להופעה „זוהרת" סרגי לך מעיל או חליפה מהצמר המבריק והאוורירי „פינצס". הברק מוסיף לו אלגנטיות מיוחדת.

● לחולצות ואפודות מיועד ה„קוטיליון", שהוא אוורירי ובעל גוונים נעימים.

● ה„פבוריט" של בית דיור בפאריס הוא ה„טוויד" שכיום הוא „המלה האחרונה".

● צמר מוהייר בעל מראה של פרווה הוא ה„מינק־לוק" המיועד לתלבושת ערב. הצבעים הם שחור ולבן וכל גווני האדום.

● הצבעים שעתה באופנה הם חום, צבע הנחושת, ירוק, כחול מורנו ואפור. לתלבושת ערב הצבעים הם שחור ולבן וכל גווני האדום.

זיווה רודן מפזרת אוכל
„לו יש —

— מאכילה את מונטי —
— לי אין, —

— מחייכת לצלמים
— אז למה שלא יהיה לי."

הנצחה לסטיינבק

סוף־סוף חזר ראש־הממשלה דויד בן־גוריון לחדשות. בשעת הרצאתו של הפרופסור האורח **וולטר קאופמן** מאוניברסיטת פרינסטון, שנערכה באוניברסיטה העברית בירושלים, על הנושא „הספרות בעיני אפלטון", נכנס לפתע ביג'י לאולם והתיישב על אחד הספסלים כדי להאזין להרצאה. לפתע כבה האור למשך כמה דקות בשל קצר חשמלי. הסטודנטים, שהיו בטוחים כי האור נכבה כדי לאפשר את יציאתו של ראש־הממשלה מהמקום ללא הפרעה, הופתעו כאשר נדלק האור וביג'י ישב על מקומו ... זוג שחיינים נלהבים, שגריר קובה בישראל **ריקארדו סובירנה לובו** ורעייתו, ימשיכו לשחות בבריכתם הפרטית עד סוף חודש דצמבר. אולם הזוג דאג כבר להמשך השחיה גם בימי החורף הקרים. בתוך חוילתם המפוארת, ליד מלון השרון בהרצליה, נבנתה בריכת־מים מחוממים, נוסף לבריכת השחיה שבחצר ... סוד משפחתי של משפחת הפרופסורים ליבוביץ התגלה השבוע. במשך השנים האחרונות אין היחסים בין הפרופסור **ישעיהו ליבוביץ** לבין אחותו הפרופסורית **נחמה ליבוביץ** תקינים ביותר, עד כדי כך שאין השניים משוחחים ביניהם. השבוע התברר כי המחלוקת ביניהם פרצה לפני שנים מספר בויכוח סביב פירוש של פסוק בספר תהילים ... להנצחה בלתי־רגילה זכה בישראל הסופר האמריקאי **ג'ון סטיינבק**, לרגל זכייתו בפרס נובל לספרות. אחד מכתבי מעריב לא רווה נחת מן הטיפול שהקדיש עתונו למאורע ומן המקום שהוקצב לסטיינבק על דפי העתון. החליט הכתב לנקוט ביוזמה עצמית כדי להאדיר את שמו של הסופר הגדול. הוא נטל את אחד מסיפוריו, פירסמו במדורו האישי. לרוע המזל החליף ה„בחור הזעצער" את שמו של מחבר הרשימה, אותה הכניס במקום שמו של סטיינבק. לרוע המזל הבחין אחד הקוראים במעשה, שלח את המקור למערכת. הכתב הזריז נענש בינתיים בכך שייאלץ לחתום על רשימותיו בפסיבדונים ולא בשמו האמיתי.

★ ★ ★

תמונה תחת תמונה

בטרם יצאה את הארץ להמשך מסעה הנצחי סביב העולם, זכתה הסופרת **יעל דיין** לחוויה משעשעת. באחד הימים, כשהתמעט הכסף בארנקה, ביקשה **מאייבי נתן**, בעל מזללת קליפורניה להחליף לה המחאה של 15 לירות בכסף מזומן. אחד האורחים שישב ליד הבר זיהה את יעל, הציע לה תמורת ההמחאה 16 ל"י. הוא אף הבטיח שלא יפדה את ההמחאה. הגיבה יעל: „על צ'קים כאלה אני מוכנה לחתום כל רגע!" ... כל נמל התעופה בלוד עמד השבוע על רגליו כאשר ירדה אליו, כרוח סערה, **זיוה רודן**. לבושה בחליפה לבנה וכובע צמר שלגי, כשזרועותיה עמוסות חבילות, וערימה של 14 מזוודות בעקבותיה, הגיעה זיוה לביקור של חודש בארץ. היתה זו זיוה שונה לחלוטין מזו שביקרה כאן לפני שנתיים. היא דיברה אמנם באותו סגנון והתנהגה באותה צורה, אלא שהפעם לא קיבלה את עצמה ברצינות, שפעה הומור שכלל גם ביקורת עצמית מלווה בחיוך. פנינים משפע האימרות של זיוה בנמל־התעופה: „זהו מונטי, כלב נחמד שלא עושה צרות. רק אסור לעמוד על ידו,

אנשים

אחרת הוא חושב שאת עמוד ו...", „ביקשתי מבן־גוריון שישלח לי תמונה. מה יש? לו יש בטח תמונה שלי, אז למה שלא תהיה לי תמונה שלו?" „פאריס היא עיר נפלאה, באמת," בעיצומה של מסיבת העתונאים הקצרה, שנערכה במקום, הוציאה זיוה מנרתיקה שקית ניילון ובה פרוסות לחם, כרעה על ברכיה והאכילה ביסודיות את כלב הפודל השחור שלה, מונטי ... שר המשטרה **בכור שיטרית** הרגיש קצת לא נוח במהומה סביב זיוה. הוא הגיע לנמל־התעופה כדי ללוות שר אפריקאי שעזב את ישראל, היה משוכנע ששפע הצלמים ממתינים לו. הוא סידר את חליפתו, סרק את שערו ויצא לשדה ולאכזבתו לא כיוונו אליו הצלמים את מצלמותיהם ... מעריציה של הזמרת הצרפתיה **מריה ונסנט**, שהלהיבה במשך חודשים בזימרתה את הקהל הישראלי, יאלצו כנראה לוותר על תקוותיהם לראותה בקרוב שוב בארץ, כפי שהבטיחה. עם חזרה לצרפת, נעצרה מריה כחשודה בהשתייכות לכנופיה של מבריחי־סמים שהיתה מנוהלת על־ידי בעלה הלבנוני העצור עתה בכלא, ממנו נפרדה לפני מספר שנים ... חובביה של זמרת אחרת ישאבו יותר עידוד מהידיעה הבאה: ערב צאתה לישראל רואיינה הזמרת **הלן שפירו** על־ידי עתונאי בריטי, שהתעניין לדעת, בין השאר, למה היא מצפה בביקורה הקרוב בישראל. הגברת הצעירה תוכננה את הביקור ביסודיות. „אני רוצה," כך הצהירה, „להשיג בישראל כלב וחבר." בקשר לכלב מסתכמות משאלותיה בכלב פקינזי. ומה שנוגע לחבר, יתכן למטרת נישואין, עדיין אין לגברת שפירו משאלות מוגדרות.

★ ★ ★

חמורים במקום מונ'ת

לסיפוק רב זכה השבוע המנחה הזמר **אלכסנדר יהלומי**, שחזר לפני זמן קצר מסיור ארוך באמריקה הדרומית, שם הופיע יחד עם הזמרת **יפה ירקוני**. הופעתו הראשונה בארץ, היתה בהצגה שנקנתה על־ידי משרד מס־ההכנסה בירושלים. עד היום מתפאר יהלומי באזני ידידיו: „זו הפעם הראשונה שהצלחתי לקבל כסף מאנשי מס ההכנסה" ... הזמר־הבדרן **ווי וילי האריס**, שחזר ארצה לסיבוב הופעות נוסף, קובל קשות על תעריפי המוניות הגבוהים בארץ. השבוע הטיל על בעל המועדון היפואי בו הוא מופיע, לקנות עבורו ארבעה חמורים, מתוך החלטה נחושה לרכב עליהם ערב־ערב לעבודה, יחד עם אנשי תזמורתו. הוא מכחיש בתוקף שזהו תעלול פירסומת. אגב, כאשר ביקר האריס לפני חודשים מספר באלג'יר, נאלץ לתליש מדרכונו את הדף שנשא את אשרת הכניסה הישראלית מתוך חשש שלא יתירו את כניסתו למדינה ערבית ... בתכניתו החדשה של **שמעון ישראלי** תורת היחסים, הוא מופיע בין השאר במונולוג של יקה זקן. השבוע נוכח שמעון עד כמה מחקים החיים את האמנות: הוא ישב בבית־קפה, האזין לשיחתו של יקה זקן, שמע אותו אומר: „עכשיו העברית היא שפת היום שלי" (כשהכוונה, כמובן, לשפת היום־יום.) מיד צרף שמעון את הביטוי למונולוג שלו ... **הניה סוכר**, השחקנית הישראלית שהופיעה בשעתו במחזה מעיינה בהבימה ויצאה לפאריס כדי להפוך לכוכבת סרטים, הגיעה סוף־סוף אל יעודה. אחרי שהופיעה במספר תפקידים קטנים בסרטים חסרי־ערך, היא זכתה בתפקיד ראשי בסרטו של **רנה קלמנט** מחר הוא יום חדש. היא מגלמת בסרט את דמותה של חברת מחתרת צרפתיה לצד שחקנית צרפתית מפורסמת — **סימון סניורה** ... שחקנית ישראלית אחרת שזכתה בתפקיד, אם כי רק בארץ, היא **ברכה נאמן**, שפוטרה לא מכבר מהקאמרי. היא צורפה לתיאטרון זוסא של זיגמונד טורקוב, זכתה כמו־כן בתפקיד בסרט חדש שעומד להפיק הבמאי **יורם גרוס**. בסרט, שיורכב מאפיזודות שונות בהוי הישראלי, יופיעו בתפקידים הראשיים **גדעון זינגר ויעקב בי־סירה** ... הסופרת הצעירה **רינה בן־מנחם** נכנסה לאחרונה לויכוח חריף עם מפיץ ספריה. היא סיימה כתיבת ספר, לו קראה השנעון. אולם המפיץ לא סבר ששם זה הוא מסחרי למדי, כפה עליה לקרוא לספרה הפירחחית ... זוג אמנים ישראלי נוסף, שהצטרף למושבה הישראלית בניו־יורק, הם השחקן **גבי עמרני** ואשתו הפסלת, בת קיבוץ הזורע, **הגר טל**. גבי נמיך הקומה ובן העדה התימנית, שהופיע בארץ בלהקת הנח"ל בצל ירוק ומועדון התיאטרון החיפאי, זכה לחצי מילגה בבית־הספר הדרמתי של הדברט ברגהוף. אחרי שהציג תרגיל במבחן כניסה, נאלץ לחזור עליו שש פעמים בפני מורי המוסד, שהתפעלו ממנו. אשתו הגר עומדת כבר לערוך בניו־יורק תערוכת פסלי פוליאסטר.

פסוקי השבוע

● **שר המשפטים, דר' דב יוסף**: „העתונות חייבת לשרת את משרדי הממשלה ולא להיפך."

● **דר' אויגן גרסטנמאייר**, יושב־ראש הפרלמנט של מערב־גרמניה, בעת ביקורו בישראל: „העובדה שמישהו היה נאצי עדיין אינה הופכת אותו לפושע."

● **איש מפא"י יונה כסה**, בעת ישיבה במזכירות מפא"י בה דנו על בעיות המפלגה: „מה אנחנו צריכים לחכות להסדרים של בן־גוריון? האם אנחנו עדר בלעדיו?"

● **ח"כ פועלי אגודת ישראל יעקב כץ**, בנאומו בכנסת נגד הקמת טלביזיה בישראל: „האם לא די לנו בבני־טובים שאתם באים להוסיף עלינו בני־טלביזיה?"

● **ח"כ מנחם בגין**, בקריאת ביניים באותו ויכוח: „מספיק ודי בטלביזאי!"

● **ח"כ מפ"ם אמה תלמי**, באותו נושא: „אני לא נגד טלביזיה אבל נגד הסתננות!"

● **שמחה ארליך**, סגן ראש עירית תל־אביב, בעת ויכוח במועצה על פירוק מבנים ללא רשיון בשכונת התקוה: „גם בשכונת קובה ניסו לבנות מבנה בלתי־חוקי ובסופו של דבר נאלצו לפרק אותו בעצמם."

● **איש „קול ישראל"** על הדרך בה צריכה הטלביזיה להתפתח מתוך שירות השידור הקיים: „טי־בי בדרך הטבעי."

זמרת וינסנט ב„אכדיה"
סמים משכרים

במדינה

חינוך
המשמעת של מושקה

השיעור לספרות שניתן ביום החמישי האחרון, בכיתה השמינית של בית־הספר התיכון העירוני־דתי בבני־ברק, לא היה שו־נה מקודמיו. המורה, ירוחם הלוי, שזו לו שנת ההוראה הראשונה בבית־הספר, לא ריתק את 22 תלמידיו, והם התפרעו, השתו־ללו, וכמה מהם השתמשו בגומיות כדי לירות גיליונייר דקים לעבר המורה.

הלוי הפסיק את השיעור, שאל: „מי העיף את הנייר?"

איש לא השיב. המורה ויתר, המשיך ללי־מד, אך עם גמר השיעור פנה למנהל והת־לונן על התנהגות תלמידיו.

כל קומה — לחוד. ביום ראשון השבוע, מיד עם התחלת השיעור הראשון, הופתעו התלמידים לראות את המנהל בכית־תם. „לא יהיו פה שיעורים," הכריז דר' צבי מושקוביץ, „עד שלא יתייצב לפני ה־תלמיד שהעיף את הנייר."

התלמידים ידעו שאי־אפשר להתחכם עם המנהל. כי „מושקה" מושקוביץ דוגל ב־עקרונות של משמעת חמורה. הוא אוסר, למשל, כל מגע בין תלמידים ותלמידות: התלמידות לומדות בקומה הראשונה והשלי־שית של בית־הספר, התלמידים בקומה ה־שניה. גם בהפסקה אסור לבת ולבן לשוחח ביניהם. אפילו זוגות המוכרים כקבועים, אינם רשאים לשוחח בתחום בית־הספר.

התלמידים שאלו לא פעם מדוע, אם כן, מיתר למורים לבלות בצותא עם המורות בחדר־המורים. אולם את השאלה הזאת הצי־גו בינם לבין עצמם. את „מושקה" לא העיזו לשאול: הם פשוט יראו מפני שיטו־תיו המשמעתיות.

„אבל היו אחרים..." על כן, כאשר דרש כי יתייצב לפניו מטיל הניירות, הודה אחד התלמידים: „אני זרקתי, המנהל." אך מיד הוסיף התלמיד, להקלת העונש: „אבל היו אחרים שזרקו."

פסק המנהל: „לא יהיו שיעורים — עד שיתר זורקי הניירות יודו."

הפעם נתקל בדממה מוחלטת. „אתם יכו־לים ללכת הביתה!" הורה לבסוף המנהל לכיתה העליונה של בית־ספרו, „עד להודעה חדשה." הודעה שלא תבוא, מן הסתם, אלא אחרי אסיפת הורים שתכונס השבוע.

משפט
אבות ובנים

מלחמת אבות ובנים היא תופעה ידועה. אולם לא תמיד היא מעלה עשן כמו שאירע ברמת־גן.

הגפרור שהצית את הלהבה היה בידי עירך־דין צעיר ונמרץ בשם דויד רימלט. הוא הדליק בו סיגריה. הדבר אירע בקול־נוע אורדע, והלהיט את נשמתו של פקח עירוני. הלה ניגש אליו, הכריח אותו לשלם קנס.

אין עשן בלי חוק. אולם לא לשווא למד רימלט הצעיר משפטים. הוא חזר ה־ביתה, עילעל בספריו. מסקנתו: אין לעיריית רמת־גן סמכות למנות פקחים לתפקיד זה.

מסקנה זו יכלה רק לצער את אביו, סגן ראש־העירייה (וחבר־הכנסת הליברלי) אלי־מלך רימלט. כי רימלט־הבן הגיש משפט נגד העירייה של רימלט־האב, תבע את כספו בחזרה. טען התובע: כל הקנסות שניגבו עד כה היו בלתי־חוקיים. אם רוצה העירייה להמשיך לגבותם, עליה להמתין עד ששר־הפנים יגיש הצעת־חוק מתאימה לכנסת.

רימלט־הבן עיעצר גם על הגדרת העישון כמיפגע בריאותי. אם העישון מסוכן כשל־עצמו, מדוע הוא מותר בקולנוע החסר גג? לדעתו, בא האיסור רק לשם שמירה על הנקיון באולמות — דבר שאינו נוגע לאז־רח, אלא לבעל הקולנוע בלבד.

פרקליט העירייה נתפס בדבר שלא היה מוכן לו. הוא ביקש דחייה אחרי דחייה, לא הצליח להשיב אף על אחת מן הטענות. התוצאה: מהשבוע האחרון נראים שוטרים באולמות הקולנוע, במקום פקחים.

כסף בחזרה. נצחון זה לא ע־ורר ב־רימלט הצעיר אשליות. הוא ידע כי סעיף מפורש קיבע כי טענות בחוק אינה משמשת עילה להחזרת כספי קנסות. אולם הוא מקוה שאם יתאחדו די אזרחים בדרישה להחזרת הקנסות, תיאלץ העירייה לנכותם מן ה־מיסים העירוניים, או לפחות מן התשלומים הקבועים עבור ידיעות רמת־גן.

סיכוי אחרון זה ראוי, לדעת רימלט הבן, לכל המאמץ שהושקע בפרשה.

גורדון לבינסון אילון

להשיג עתה בבתי האופנה: איוניר בע"מ, תל-אביב—הרצליה; אילקה בע"מ, תל-אביב—חיפה; קליין ושות', ירושלים; סלון אדיט, נתניה; רוזמן את גרשפלד בע"מ, ת"א; טעמי, תל-אביב

סוודרים צ'אנקי אורלון* מיוצרים בישראל על-ידי

* אורלון הוא שם מסחרי רשום לסיב האקרילי של דופונט — רק דופונט מייצרת אורלון.

„לויד"
המכון הבינלאומי להתכתבות
אלפי מתכתבים
לפי שיטה אמריקאית
פרופסקט חינם
תל-אביב, ת. ד. 4185

מכונת הכביסה המשוכללת

בימים אלה ייצא בית־החרושת קריסטל משלוח ראשון של מכונות כביסה קריסטל־לוקס לאנגליה. המשלוח נשלח כתוצאה מבקור פרטי שערך מנהל בית־החרושת, מר פרידמן, באירופה. מר פרידמן נוכח כי מכונות הכביסה מתוצרת מפעלו יכולות להתחרות בהצלחה רבה בתוצרת אנגלית. לאחר שהוכיח את טיב תוצרתו, קבל בית־החרושת הזמנה ראשונה לייצוא.

שיטת הכביסה של קריסטל (המייצר בנוסף למכונות הכביסה גם מיקסרים בשם קריסטל־מיקס), מבוססת על ידע אמריקאי וידועה בעולם כשיטה הטובה ביותר: פעולת אגיטטור, היוצר תנועה דו־כיוונית ומונע הסתבכות הכבסים, האחד בשני. על־ידי פעולת האגיטטור, הלוך וחזור, אנו מקבלים תוצאות דומות בצורה מיכנית של כביסה בידיים, המוכרת לכל עקרת־בית. כתוצאה משיטה זו נשמרים הכבסים, מתקבלים נקיים, אינם נקרעים ואין צורך בשמוש בחומרים חריפים, המזיקים לכבסים ולידיים.

במכונה עצמה היכנסו שכלולים רבים, כגון: מחזור (צירקולציה) תמידי של המים, תוך סינון מתמיד, המשאיר את המים נקיים למשך 5-6 כביסות ללא כל צורך בהחלפתם. היכולת לכבס ובאותו זמן לשטוף ולסחוט, נותנת לנו את האפשרות לקבל 25 ק"ג כבסים מוכנים תוך שעה, ללא כל מאמץ.

שכלול נוסף הנם כפתורי ההפעלה ויתר האביזרים המסודרים בצורה שתהליך הכביסה נעשה ללא מאמץ ובמקסימום נוחיות. כמובן, קיים במכונה ייבוש צנטריפוגלי, במספר סיבובים גבו (האופייני למכונה זו), המוציא את הכבסים כמעט יבשים.

תחת לחץ התורכים

הפיספוס הגדול אברהם מנצ'ל (הולצה מס' 9) מחטיא הזדמנות נדירה להבקעת השער התורכי. הוא חדר דרך המגינים התורכיים (בחולצות ה־לבנות) והצליח להטעות את השוער המשתרע על הארץ, אולם בעט את הכדור לשחקים. במשך המישחק, וביחוד במחצית השניה, ניתנו לחלוצינו עוד כמה הזדמנויות דומות.

א פילו בחלומותיהם החרודים לא חל־מו התורכים לראות צד זה של נבחרת הכדורגל הישראלית. בשלושת המפגשים ה־קודמים בין שתי הנבחרות, למרות זאת שרק באחד מהם הביסה הקבוצה הישרא־לית את התורכים, ניצבה מולם תמיד נבחרת ברמה שווה לשלהם, בעלת סיכויים שווים לנצחון.

השבוע התגלתה ברמת־גן נבחרת ישראל במערומיה. והיתה זו תמונה עגומה, עלו־בה ומכאיבה מאוד. כי שלא כמו בתבוסות שנחלה במשחקים נגד נבחרות מעולות, כמו התבוסה בשיעור 0:4 לנבחרת השבדית לפני שבועיים, הרי הפעם אי אפשר היה לומר: „אין מה לעשות; היריבים חזקים יותר!"

★ ★ ★

אפסותה של נבחרת

ב אחד הראיונות האחרונים שלו הצ־היר גיולה מאנדי, מאמן הנבחרת:

„לנבחרת הישראלית יש סיכויים לנצח רק כשהיא משחקת משחק הקרבה עם כל הרצון לנצח!" הפעם לא יכול היה איש להאשים בדורגלני ישראל ששיחקו משחק נרפה חסר הקרבה וללא רצון לנצח בכל מחיר. למרות זאת, ולמרות העובדה שמולם התייצבה קבו־צה שניתן היה לנצחה לפי כל חישוב תאו־רטי, לא עזר הפעם דבר. התברר שרצון בלבד לא מספיק, צריך גם לדעת לשחק. והמשחק נגד תורכיה הוכיח סופית את אפסותה של הנבחרת הישראלית, את מצבו העלוב של הכדורגל הישראלי.

אם היתה כאן מפלה, לא היתה זו מפ־לת הנבחרת, אלא מפלתו של המאמן גיולה מאנדי. במשחק נגד התורכים התמוטטה כבני קלפים אגדת המאמן הגדול, גם בעיני רבים שעד כה המשיכו להאמין בו, למרות דוגמות קודמות של כשלונות ומפלות.

לפתע הסתבר שכל השינויים בסגל ה־נבחרת אותם ערך מדי שבוע, כל משחק הניפויים וההחזרות לסגל, כל האגדה על גיוסו כדורגלנים צעירים והזרמת דם חדש בעורקי הנבחרת, לא היתה אלא אחיזת־עיניים גדולה, שכל מטרתה היתה לחפות על חוסר כל מעש.

פעמיים במשך המשחק נגד תורכיה הת־גלה מאנדי בקטנותו. בפעם הראשונה היה זה בדקה ה־44 של המשחק. השוער הישר־אלי גולדפרב ספג זה עתה שער שני, שניתן עדיין להתהוכח אם היה מחוייב ה־מציאות או לא, אם לא נבע משגיאה גסה של השוער.

★ ★ ★

נקמה בשוער

מ אנדי, שישב על הקו, לא הניח לג־לד־פרב אף להוציא את הכדור, למרות שנשארה עוד דקה עד תום המחצית, צחח עליו לעזוב את השער, שלח במקומו את השוער הצעיר רוקמן (הפועל חיפה) לתוך השער.

היה זה צעד מבזה לעיניהם של ה־רבבות. במקום להאשים את עצמו על שהוא בוחר את שוער הנבחרת בין השוע־רים שהצטיינו בשבת האחרונה של משחקי־הליגה, הטיל מאנדי את חמתו על השוער בהתנהגות מחפירה.

כאשר ירדו כדורגלני הנבחרת הישראלית, לפוש בתאיהם בהפסקה, נשאר גולדפרב על הקו ליד השער כשהוא מליט את פניו בידיו, ממרר בבכי.

פעם נוספת התגלה מאנדי בחדלונו, כש־עלתה הנבחרת לשחק במחצית השניה. הסת־בר כי מאנדי החליף שלושה מהשחקנים. אולם השינוי העיקרי היה בכך שהציב את המגן דניאל שמולביץ למרכז ההתקפה. והנה זה פלא: ההתקפה הישראלית שהיתה במח־צית הראשונה חיוורת וחסרת אונים קיבלה לפתע כוח מחץ עצום, זרעה בהלה בהגנה התורכית ויצרה שפע של הזדמנויות ליד השער שלא נוצלו רק מכיון שלא נמצא מסיים הגון בקבוצה הישראלית, שיביא מחץ להתקפות הישראליות, ינסה גם לבעוט מ־רחוק, ולאו דוקא מרחבת ה־16.

★ ★ ★

הגיונו של מאנדי

ט בעי שיש רק לשבח את מאנדי על חי־לופים אלה — על־ידי הצבת שמולביץ בחוד ההתקפה הודה מאנדי בכשלונו. שמו־לביץ, שחקן מכבי חיפה משחק בקבוצתו כחלוץ, התגלה כאחד החלוצים המהירים, הנ עזים והמוכשרים ביותר בישראל. אילם מאנדי התעקש כל הזמן להציבו בתור מגן, למרות ששמולביץ עצמו התנגד לתפקיד זה, המנוגד לעצם טבעו ככדורגלן. מאנדי הת־עקש בחוסר ירדו כדורגלני הנבחרת הישראלית, לפוש בתאיהם בהפסקה, נשאר גולדפרב על הקו ליד השער כשהוא מליט את פניו בידיו, ממרר בבכי.

פעם נוספת התגלה מאנדי בחדלונו, כש־עלתה הנבחרת לשחק במחצית השניה. הסת־בר כי מאנדי החליף שלושה מהשחקנים. אולם השינוי העיקרי היה בכך שהציב את המגן דניאל שמולביץ למרכז ההתקפה. והנה זה פלא: ההתקפה הישראלית שהיתה במח־צית הראשונה חיוורת וחסרת אונים קיבלה לפתע כוח מחץ עצום, זרעה בהלה בהגנה התורכית ויצרה שפע של הזדמנויות ליד השער שלא נוצלו רק מכיון שלא נמצא מסיים הגון בקבוצה הישראלית, שיביא מחץ להתקפות הישראליות, ינסה גם לבעוט מ־רחוק, ולאו דוקא מרחבת ה־16.

★ ★ ★

הגיונו של מאנדי

ט בעי שיש רק לשבח את מאנדי על חי־לופים אלה — על־ידי הצבת שמולביץ בחוד ההתקפה הודה מאנדי בכשלונו. שמו־לביץ, שחקן מכבי חיפה משחק בקבוצתו כחלוץ, התגלה כאחד החלוצים המהירים, הנ עזים והמוכשרים ביותר בישראל. אילם מאנדי התעקש כל הזמן להציבו בתור מגן, למרות ששמולביץ עצמו התנגד לתפקיד זה, המנוגד לעצם טבעו ככדורגלן. מאנדי הת־עקש בחוסר

הגול השני שהבקיעו התורכים בדקה ה־44 של המישחק. השוער גולדפרב (מימין) קורס בחוסר־אונים למראה הכדור החודר לתוך השער, מנגיחת־ראש אחו־רית של החלוץ התורכי, שקיבל אותו מבעיטת קרן. המגינים הישראליים ניצבים דוממים.

מה הפחד? המקשר התורכי המצויין מאטין בועט כדור עונשין 20 מטר מהשער ה־ישראלי. השחקנים הישראליים שניצבו כחומת כדי לעצור את הכדור, מסובבים אליו את גבם בבהלה, ונדמה טיש עוצר את חכדור בגופו תוך חבעת כאב על פניו.

בין הידיים! חורר השער הראשון לרשת הישראלית. היתה זו בעיטה חלשה, שנבע־טה באופן בלתי־צפוי. השוער גולדפרב (על הארץ) חספיק עוד לגעת בכדור בשתי ידיו ובכתפו, אולם הוא חדר ועבר אותו, התגלגל באיטיות לתוך חשער.

חברה

האגן הנע

חמישה טילים עמדו לנחות השבוע ב־חיפה. כך נקראים חמשת חברי להקתו של גארי אדוארד, הנושאים בזנבם ריקוד אינ־פאנטילי חדש. הוא משתולל שלושה חוד־שים באולמי הריקודים של לונדון, ומזנק קדימה בראש מצעד הפזמונים האמריקאי. זהו — המתוד־טוויסט.

רק אמש היה טוויסט המלך. הוא מת. הוא יצא מאולם הריקודים עוד לפני שהספיקו הנערות להשיג את מדי הפולחן שלו — חצאית רפוייה התלוייה על הגוף בכתפיות. מדיסון נכנס, והנערות רצו לתופרות להכין את הבגד הלא מי החדש: שמלת־קומבניזון ממשי שחור. בשבוע הבא יסתלק חדאי המדיסון ויבוא הלוקומושן. כעבור זמן קצר, יעוף הלוקומושן ויתפרץ ההאלי־גאלי, המתפתח לו עכשיו בניו־יורק.

שיגעונות הריקוד רודפים אחד אחר מש־נהו בספיד של כדור־שלג, כשהם ניתמכים חזק על־ידי חברות תקליטים ענקיות ואולמי ריקודים. הפולחן הזה אף שינה כליל את מבנה מועדוני הלילה.

המתוד־טוויסט המגיע לישראל, אינו אלא עובר מפגר של הטוויסט. יש לו תנועות דומות, אך הקצב שלו איטי יותר ברבע מקצב. בניגוד לטוויסט שהוא אילתור של הרוקד על תנועה אופינית יש למתוד מה שנקרא מתכונת. מתכונת זו, אותה מבטיחים הטילים להקנות לישראליים, היא האידיאוטית ביותר שהודבקה אי־פעם למוסיקה: מפעם לפעם משתתקת התזמורת ואז נותן הזמר צווחה: „ציפור!" כל אחד מהרוקדים מחקה מיד עמידה של ציפור. אך טעות לחשוב שהרוקד הוא לגמרי מוגבל. מותר לו, למשל, לבחור בציפור החביבה עליו. שוב נשמעת המוסיקה. הקהל חוזר להשתולל. שוב משתתקת המוסיקה ואז קורא הזמר, לשם שינוי: „טלפון!" כל הקהל נעמד בפוזה של טלפון. בהמשך הערב יש סיכו־יים טובים לכל אחד להיות כוס־תה, עץ, חמור, סימן־שאלה וכו'. האולם הופך לגן־ילדים איום. סידרת הפוזות מסתיימת ב־פוזת־נשיקה — ההזדמנות היחידה במשך כל הריקוד בו קרבים בני הזוג אחד לשני.

וזה אולי הדבר המוזר ביותר בהתפתחות מקצבים אלה, המתחלפים במהירות חללית: הרוקדים מתרחקים יותר ויותר זה מזה, רוקדים למעשה כל אחד לעצמו. גם עורך עתון מצרי עמד על תופעה זו, הציע ב־עתונו להנהיג בבתי־ספר, במקום ריטמיקה, שעורי טוויסט. לדעתו, הטוויסט אינו רק בריא אלא גם מוסרי: בני הזוג לעולם אינם נוגעים אחד בשני. אם להמשיך בדרך ה־הגיון, הרי זו שאלה של זמן בלבד שזוג, שירקוד בבאר פוקסטרוט שקט, יורחק על־ידי המשטרה.

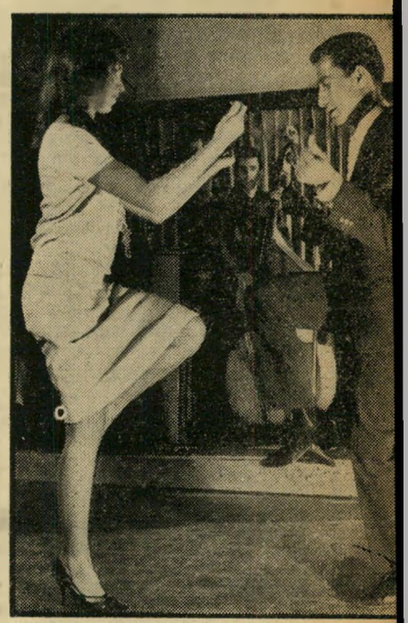

„מתוד־טוויסט" בתל־אביב
חזרה לגן־חילדים

סטודנטים

משטרת המוסר

שנה משרדית היא על פי רוב שיגרתית ואפורה. הפקיד ממלא את אותם הטפסים, מסכם אותם טורי חשבונות ומגיש את דוחותיו השיגרתיים. לא כן היא שנת לימו־דים אקדמאית. הסטודנט לומד חומר חדש, מרחיב את אופקיו ומעשיר את מושגיו. כך עברה שנתו האחרונה של עסקן סטודנ־טים קטן של מפא"י, ראובן לייב, באוני־ברסיטה העברית בירושלים.

לחסל ולהשתיק. בדיוק לפני שנה פירסם ראובן רשימה בעתון הסטודנטים פי האתון תחת הכותרת „לחסל את העולם הזה" (העולם הזה 1263), טען כי ניתן למצוא „הקבלה מפליאה בין השבועון למנ־גנון התעמולה הנאצי" וקבל „מדוע לא נתקלנו עד היום בשום נסיון רציני להש־תיק את שופר ההסתה" העלול לגרום ל„הנ־פת נס המרד בשלטון."

השבוע פירסם אותו עסקן רשימה נוספת באותו עתון וניכר בו שהשכיל. תחומי התעניינותו התרחבו. ברשימה הנושאת את השם „פרשיות מוזרות בשיכון הסטודנטים", מספר העסקן המפא"י על עבריין שהסתובב בשטחי המגורים של הסטודנטים ונתפס על ידי השומרים במקום, כדרכו, מסיים הוא בהבעת דאגה על כך „שלמעשה, יכול כל דכפין לגור שם בשלווה. שכן מהרגע שסטו־דנט התקבל לשכון, אין מעקב ברור אחריו."

לשמור על הסטודנטיות. פרשה שניה שהעסיקה את חבר המפלגה, נוגעת ל„מעשים שנעשו בשכון בכל ערב שישי ו־אשר נמשכו עד אור הבוקר — ואינם ניתנים לתאור על גבי הנייר הלבן."

„האשמה למה שקורה — היא על ה־סטודנטים המתגוררים בשכון, או ליתר דיוק: על הסטודנטיות דוקא. אלה נוטות להכניס לשטח השיכון, ואף לחדריהן, אנשים שונים מבחוץ, וביניהם טיפוסים רבים מפוקפקים... בני תשחורת."

מי הם בני התשחורת? מסביר החבר לייב: „בעיקר ממחנה־יהודה", שכונה ירו־שלמית המאוכלסת בבני עדות המזרח.

זמרת השאנסונים הפאריסאית ג'ולייט גרקו

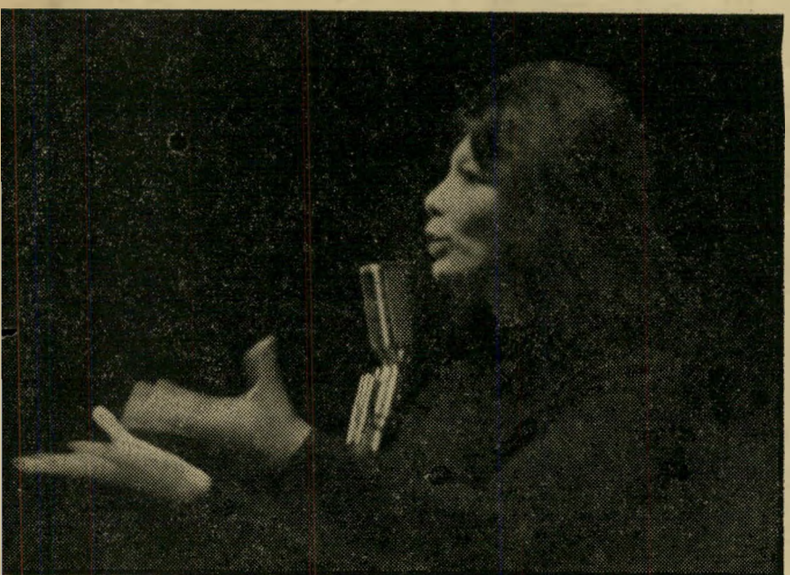

הפרצוף הראשון הוא של ג'ולייט גרקו על הבמה. כך היא מוכרת לרוב הקהל, אותו היא כובשת בתכונת הצימצום שבהגשת שיריה ובקסם אישיותה. המאזינים אינם מתארים לעצמם עד כמה היא לוקחת ברצינות את מילות שיריה.

הנני כמות שאני, כי כך נוצרתי. / אני אוהבת את זה שאוהב אותי / אבל, האם זו אשמתי, אם לא תמיד אהב את אותו הגבר? / אחרי הכל, מה איכפת לכם אם הנני כמות שאני? / מוצא חן בעיני זה שאני נושאת חן בעיניו.

הגרקו שרה את השיר על הבמה. הקהל כולו התמוגג — בני החברה הגבוהה, ה־בוהימה, המבקרים, אנשי־התרבות ואלה המשתדלים להעמיד פני אנשי־תרבות. הם כולם הפכו לרומיאו קולקטיבי של ג'ולייט. רוב הקהל לא הבין, כמובן את המלים הצרפתיות. אלה שהבינו, התפעלו מהשיר היפה. אבל אף אחד באולם לא ידע שאין זה שיר כלל, אלא הגדרה פשוטה של המציאות ששמה גרקו.

אולם לא עברו שעות רבות, והסיפורים הראשונים על מעשי הגרקו בישראל החלו מסתננים אל אנשי הבוהימה, המבקרים ו־החברה הגבוהה. עבורם היו הסיפורים מסמ־רי־שערות. כי הבוהימה התל־אביבית עדיין אינה בוהמית כל כך. לגביה, האקזיסטנ־ציאליזם מתבטא בתסרוקת פרועה, ז'אן־פול סארטר ומכנסיים שחורים.

הגרקו עצמה לא התחשבה בתמימות ה־פרובינציאלית של הפסבדו־בוהימה בארץ הקטנה. היא רגילה לפאריס הגדולה, שם אין איש מתעניין במעשי הזולת. היא לא ידעה, וגם לא היה איכפת לה, שכל המת־רחש בלילה בחדרה שבמלון דן הופך כבר בבוקר לפולקלור של רחוב דיזנג ף.

ספק אם גרקו עצמה זוכרת, בהתעוררה בשעות הצהריים, מה עבר עליה בשעות הקטנות של הבוקר. עד שהפמלייה היש־ראלית, שטיפלה בסיורה מבחינה מקצועית, החלה תוהה אם קיימת רק גרקו אחת — או שמא שתיים.

טען אחד מהם: „יש שתיים. האחת היא גרקו האמנית, הקיימת עד אחרי הופעתה. זו היא גרקו שקטה, חביבה ולבבית. שערה מסודר בקפידה, מלבושיה צנועים וכל הת־נהגותה אומרת כבוד. אבל אחרי שעה שתיים־עשרה בלילה קמה לתחיה גרקו אחרת. היא פורעת את שערה, מלבושיה מפוארים ובעלי מחשופים, היא לוגמת את הוויסקי שלה ישר מתוך הבקבוק, בלי סודה, ולרוב אינה זוכרת כלל את האנשים שפגשה בשעות היום."

★ ★ ★

„שיעשה לי ילד!"

מה חוללה גרקו השניה למאות האנ־שים והנשים עמם באה במגע, פחות או יותר אישי, בשבוע שהותה בישראל?

החל מהיום השני לביקורה התרגלה הגרקו לעבור בכל לילה על פני מועדוני־הלילה המפורסמים של תל־אביב — שכמה מהם ניצלו את ביקוריה הפרטיים, הפיצו את השמועה ברבים, גבו מחירים כפולים מלקו־חות שהוטעו לחשוב שהגרקו תשיר במקום.

באחד הלילות, בעת שביקרה במועדון עומאר־כיאם ביפו, עלתה לסטודיו של בעל המקום, שלמה צפריר, בקומה השניה של הבניין. היא הבחינה במקום בצעצועי ילדים. „של מי הצעצועים?" שאלה הגרקו בשחקה בהם. צפריר גילה כי הוא אב לשני ילדים. „הו באמת, זה נפלא," התפעלה גרקו, „אני מחפשת גבר שיעשה לי ילד!"

שני גברים אחרים שנכחו במקום, צייר ומשורר, רצו להציע לה את עזרתם, אך התאפקו מתוך מחשבה שגרקו אינה מתכוונת לכך ברצינות. למזרת היום רצו לבעוט בעצמם. כי בינתיים נודע להם המשך אותו ערב.

המלווה הקבוע של גרקו באותו לילה — וכמעט בכל שאר הלילות — היה זמר שבדי צעיר ויפהפה, בוסה אסקלוץ (20), אחד מהרביעיה השבדית המופיעה במועדון־הלי־לה אדריה (ראה שער אחורי). גרקו הכירה אותו כאשר באה לסעוד במועדון, קראה לו אליה. בין השניים נבטה ידידות יפה, למרות שהשבדי אינו חובב נשים בדרך כלל, בניגוד לגרקו, הידועה דווקא כאוהבת חברת נשים.

אסקלוץ הצעיר אינו מחמיץ הזדמנות להאזין לג'ולייט בשעה שהיא מופיעה, אך בשעות הקטנות של הלילה הוא מודאג יותר לשלום אמו הנמצאת בשבדיה, אליה הוא מטלפן מדי פעם. הדבר היחיד שאינו מוצא חן בעיניו בגרקו הוא היותה שחורת שיער. „אם כבר אשה, אז אני מעדיף בלונדית."

באותו ערב לא נשארו השניים לבד. הצ־טרפה אליהם גברת תל־אביבית יפהפיה, ש־היא מעין מלכה בלתי־מוכתרת של חובבות־

מבט תוהה עיני הגרקו שעה שהיא רוקדת, חבוקה, במועדון עומר כיאם ביפו, באחד מסיורי הלילה שלה.

מלמדת את גברי ונשי הבוהימה הישראלית שיעור באכסיסטנציאליזם שימושי

לילות סוערים

הפרצוף השני שייך לג'ולייט גרקו האקזיסטנציאליסטית, החיה את חיי הרגע מבלי להתחשב במקובלות החברה. כאן היא נראית מוקפת מעריצים באחד ממועדוני־הלילה, כשהיא מאזינה ללחישתה של ידידתה הקרובה, המסתירה את פניה בידה.

הנשים בישראל. אבל גם משולש זה לא נשאר תבנית גיאומטרית סופית. בהמשך אותו לילה, בעת ביקור במועדון השלישי או הרביעי, פגשו השלושה במכר של הגברת הישראלית. הלה לחש באזנה כי הוא מעונין להשלים את המרובע. הגברת הסבירה לגרקו, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, את משאלתו של האיש יפה־התואר. גרקו העיפה בו מבט וציינה: „יש מקום לדבר על כך."

וכך הגיעו כל הארבעה, עם הנץ השחר, לחדרה של הגרקו במלון דן.

★ ★ ★

המרובע של עומר כייאם

אולי בגלל ריבוי המשקאות שזרמו לתוכם הרגישו שני הגברים בצורך דחוף לצאת למרפסת לשאוף אויר, ושם נרדם השבדי מיד. יתכן שגם חברו היה נרדם, לולא תקפה אותו הסקרנות. הוא הציץ לחדר, מצא את שתי הנשים שקועות בהתפעלות הדדית.

סקרנותו של האיש הפריעה במקצת לאידיליה, והתערבותו גרמה ליציאתה של הגברת הישראלית, לאות מחאה. את מקומה מילא עתה השבדי, שהתעורר והרגיש צורך להמשיך בדו־שיח עם גרקו.

אולם גם הצעיר הישראלי לא רצה להחמיץ את ההזדמנות לתהות על קנקנה של הצרפתיה האינטלקטואלית, שהכירה מקרוב את סארטר וקאמי. אחרי שהשבדי יצא לישון בביתו נשאר הוא, סוף־סוף, לבד במערכה. השיחה היתה ערה ולעיתים סוערת. כאשר הודתה גרקו שהיא מבכרת את ידידתו עליו, התרגז הצעיר והראה לה את נחת זרועו. מעשה זה שוב חיבב אותו על הזמרת.

אולם ההלם העיקרי המתין לצעיר הישראלי כאשר חיפש ומצא את גרקו למחרת היום. היא שלחה בו מבט חטוף ואדיש, התעלמה לחלוטין מקיומו. אותו צעיר, כמו כמה וכמה צעירים וצעירות אחרים שהכירו השבוע את גרקו מקרוב, היו חוסכים לעצמם עגמת־נפש, לוא טרחו לקרוא את פילוסופיית־החיים אותה הסבירה גרקו לכתב מעריב, תומי לפיד, עם בואה לארץ: „הנשים הצרפתיות אינן חושבות שהן עושות לך טובות אם הן הולכות איתך למיטה והן לא חייבות לך כלום — אתה מאושר, והן מאושרות. זה היה יפה, ושלום לך, ידידי."

אחת הסיבות שהיא דוגלת באכזיסטנציאליזם ואינה מחמיצה את הנאות החיים סמונה, כפי שגילתה פעם, באמונה עיורת שלה.

קו החיים בחריצי כף־ידה הוא קצר במיוחד, מקוטע באמצע. לפיכך עליה לנצל, כך היא סבורה, כל רגע של חיים.

★ ★ ★

פרשת דרייפוס

כך חלף שבוע החופשה הישראלית של גרקו בנועם ובעניין. מפעם לפעם טילפנה לבחיר ליבה הנוכחי בפאריס, המיליארדר הצעיר (26) אלן לואי דרייפוס. מתוך התחשבות ברגשותיו של בן־עשירים זה, המאוהב בזמרת המבוגרת ממנו בעשר שנים, למרות שהדבר גורם להתנגדות חריפה מצד משפחתו, נהגה גרקו בישראל בהתאפקות ובצניעות.

לא שהיא מרגישה התחייבות מסויימת כלפיו. היא מכחישה בתוקף שהיא מאורסת לו: „אם אתארס עם כל הנערים שאני מכירה, אז..." אמרה ולא המשיכה, משום שאפילו בדימיונה קשה היה לה למצוא הגדרה מתאימה.

כך, למשל, כשפגשה סופר ישראלי מסויים, לא לימדה אותו איך לעשות מה. התחדתה היא בפני הרכילאית מירה אברך: „לפני שנים רבות היה לנו רומאן קצת בפאריז. הוא היה יפה־תואר ובעל תלתלים שחורים. איני מוכנה לגלות את שמו שמא אזיק לו, כי הוא בודאי נשוי עכשיו. לפי מה שזכור לי על הטמפרמנט שלו, הוא כבר נשוי בשניה או בשלישית." בזאת דוקא טעתה הגרקו.

למרות הפוריטאניות של החברה הישראלית לא סר חינה של גרקו בעיני אותה חברה. סיכם את התרשמותו ממנה אחד המעריצים שפגש אותה בארץ: „היא ניצבת בפני כמו שושנה שעליה נשרו ונותרו רק הקוצים... הנה היא גאה, הנה היא מתוקה והנה היא חולה עד הרגשת רחמים כלפיה. אתה מרגיש כלפיה אהבה ואתה בז לה, ובכל זאת אתה עדיין מעריץ אותה ומנסה לשכחה."

עזרת נשים ג'ולייט גרקו בחברת נשים, אותן היא מעריצה, במועדון המפתח. מימין נראית מזכירתה של ג'ולייט, ואילו העיניים והכובע שייכים לכוכבת זיוה רודן, שהצטרפה לשולחנה של הגרקו, בביקורה במקום, גנבה ממנה את ההצגה.

הגרקומאנדו ג'ולייט הפרועה, שמכריה טוענים כי היא, לאמיתו של דבר, אשה בודדה ואומללה, בחברת בני־לחייתה בסיור חלילי שערכה בתל־אביב. היא נזקקת לחברה קבועה של נשים וגברים כדי לחימלט מבדידותה המעיקה והתמידית.

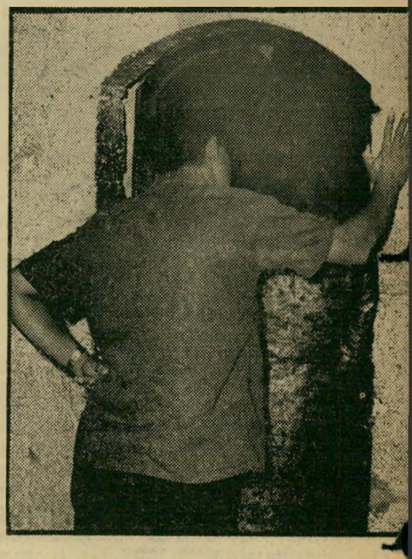

לחישת אהבה נלחשת באוזני ג'ולייט על־ידי מעריץ ישראלי. מחזריה נושאים חן בעיניה, לרוב.

מיפעלים

ארץ האבות

„עוד לא אבדה תקוותנו,
התקווה הנושנה,
לחזור לארץ אבותינו...“

זה הנוסח המקורי של התקווה, המנון התנועה הציונית. בהגדירו את ארץ־ישראל כ„ארץ האבות“, אימץ לעצמו נפתלי הרץ אימבר סיסמה שגורה. אולם אם יתגשם מיפעל מסויים, ההולך ומושלם בכפר־שמר־ייהו, עשוייה הסיסמה להתמלא בתוכן חדש, להוליד ציונות מסוג חדש, שאפילו הרצל לא חלם עליו.

ישראל תהיה אז לארץ האבות במלוא מובן המושג: ארץ שאבות יהודיים מכל העולם יתקבצו בה, כדי לבלות בה את שנותיהם האחרונות תחת השמש. ארץ ה־אבות תהפוך לבית־אבות.

שם התוכנית: מועדון נוה אביב. כמו תוכניות רבות בישראל, שאבה את השראתה (וגם חלק מהשקעתה) מאמריקה.

להטוטים מוררניים. היוזמה האמרי־קאית, ששימשה דוגמה למיפעל הישראלי, הבחינה בעובדה מעניינת: רמת־החיים ה־גבוהה מאפשרת לאמריקאים רבים לפרוש בגיל 60 בערך, כשהם עומדים בשיא נסיו־נם וכושרם הרוחני.

פרישה זו מלווה במשבר נפשי עמוק, ה־נגרם על־ידי הניתוק מהשיגרה היומיומית, הריקנות, השיעמום. הוא דוחף את הקשיש לחפש תחליפים שאינם הולמים את גילו.

האדריכלים למדו את הלקח, פתחו בתוכ־נון בתי־אבות מפוארים, שכללו את מיטב הנוחיות של בית־אבא בצד להטוטים א ל־טרה־מודרניים. הם הציעו חדרים מרוחים, מוצפי אויר ושמש, גנים פנימיים וחיצו־ניים, מרפאות משוכללות, מיגרשי־חניה ו־פאר ארכיטקטוני רב.

השיטה הוכיחה את עצמה, הועתקה באר־צות רבות, הפכה לחלומם המתוק של קשי־שים רבים בגיל הפרישה.

בישראל למדו חברת הקבלנים נוימן־שטורך את הלקח, החלה עוד ב־1960 ב־הקמת בית־האבות בכפר־שמריהו. הבניה נמשכה כשנתיים בקצב איטי, עד שהשניים נוכחו לדעת כי אין ביכולתם לעמוד במעמסה האירגונית הגדולה. הם העבירו את התבניות לחברת רסקו. לפני כמה חודשים קיבלה החברה את העבודה לידיה. פתחה מיד ב־מסע־תעמולה בארצות־הברית. התעמולה, ש־נוהלה בטלביזיה ובעתונות, שיכנעה קשישים ציוניים רבים לבוא לבית־האבות החדש ב־ארץ האבות: יהודים מארה״ב, אנגליה, דרום אפריקה וגרמניה הביעו התעניינות.

האדריכל צבי בא־גד, מנהל המיבצע, הת־קשר עם משרד־הפנים, השיג הכרה בקשי־שים כאזרחים ארעיים, הכרה שפרושה שיח־רור ממיסים והרשות להחזיק מטבע זר.

גן יפני ואמבטיות ישיבה. תיכנון המבנים נמסר לאדריכלים מור־ארד ואלכסנדר פן. (פן, שאינו מרוצה מזה ת השמות שלו ושל המשורר הקומוניסטי, קיבל עד כה שלוש פקודות־מאסר, שנועדו למשורר, מע־יין ברצינות בהחלפת שמו). הם תיכננו את המועדון בשני שלבים. שלבו הראשון כולל בניין מגורים בן ארבע קומות, ובו 80 חדרים, ובניין בן שתי קומות שיכיל חדר־אוכל ומועדון. שני הבנינים חצויים על־ידי חצרות פנימיות, ובחצר הוקם גן יפאני.

חדרי המגורים תוכננו לדיירים יחידים, מאפשרים הכנסת זוגות נשואים. בכל חדר יש ריהוט מודרני, מרפסת רחבה ונוחיות, הכוללת אמבטית ישיבה מיוחדת, שבאה ל־צמצם את אפשרויות טביעתם של הקשישים. הטלפון, המותקן בכל חדר, מאפשר חיוג־חוץ וחיוג־פנים — לצורך הזעקת עזרה. בבנין קיימת גם מרפאה, בה יבקר מדי בוקר רופא. 10 המיטות במרפאה אינן מאפשרות ניתוחים, ולצורך זה יבוטחו הדיירים ב־אסותא, יהיו זכאים לשהות בבית־החולים 60 יום בשנה ללא תשלום.

בניין השרותים מכיל מועדון, באר ומגו־רי־עובדים. חדר האוכל הנרחב מאפשר הקר־נת סרטים, שיוחלפו פעמיים בשבוע.

בשלב השני יוקם בניין בן שלוש קומות, שיעלה את מספר החדרים ל־130. בבנין זה תהיינה „דירות“ לזוגות נשואים.

רק לאמריקאים. המועדון מציע שתי אפשרויות־תשלום. הראשונה כוללת תשלום חודשי וסכום חד־פעמי, הנע בין 7000 ל־10,000 ל״י. סכום זה יוחזק כפיקדון בידי ההנהלה, יוחזר לקשישים שירצו לעזוב תוך שלוש שנים, או ליורשיהם. אחרי שלוש שנים הופך הדייר לחבר מלא, מאבד את דמי־הכניסה, ויכול לקבל אזרחות ישראלית.

האפשרות השניה כוללת תשלום חודשי בלבד, ועל הבוחר בה יהיה להחליט על חברותו תוך ששה חדשים — או לעזוב. התשלום החודשי: מעל ל־500 ל״י.

בגלל מחיריו הגבוהים לא יהווה המוע־דון תחרות של ממש למוסדות הקיימים כבר בארץ. מחירים אלה מותאמים לקשישי־חוץ בעלי אמצעים, או לישראלים עשירים. באשר לקשישים המקומיים הפחות עשירים — מסתבר שיהיה עליהם לחכות להורדת המחי־רים עד עלותו של היהודי האחרון מן הגולה הדוויה.

הפרוספקט של בית האבות „נווה אביב“
הרצל לא חלם על זה

הווי

מוחמד בא אל ההר: בבני־ברק, הבחין נהג משאית־אשפה בעשן היוצא מ־מיכל מכוניתו, הובילה לתחנת מכבי־האש, שכיבו את הדליקה במקום ... **כס־המשפט:** בטבריה, הסיף נגר, בניגוד לחוק, ציפוי־פורמייקה לכסאות שכבר סומנו במס־קניה, שיווקם לבית־המשפט, נשלח לשם בעצמו אחרי שנתגלתה התרמית ... **עבודת־יד:** בחיפה, הוכה נהג אוטובוס על־ידי נוסע, זכה בפיצויים עבור תאונת־עבודה ... **דברי בלע:** בראש־העין, בלע חבר סיעת מפא״י את פרוטוקול ישי־בת המועצה, אחרי שלא ניתן לו לדבר.

ד״ר א. רובין
ביאוקוסמטיקאי

טיפול יעיל
בבעיות שער

פינסקר 2
תל־אביב

בימות הקור
אכלו „סנקור“

גלידת סנדביץ׳
עם ביסקויט

האחים קנטוראל
ולהקת לוס פלטיאדוס דה מכסיקו

אינטרנציונל לדוחושנס בע״מ
מציגים

גיטרות בחצות
GUITARRAS DE MEDIA NOCHE

לוח ההופעות:

יום ד׳ 28.11.62 אולם „אהל־שם“ ת״א, 8.30 בערב
יום ה׳ 29.11.62 אולם „אהל־שם“ ת״א, 8.30 בערב (הצגא גאלה)
מוצ״ש 1.12.62 קולנוע „תמר“ חיפה, 2 הצגות 7.00—9.00 בערב
יום ב׳ 3.12.62 אולם „אהל־שם“ ת״א, 8.30 בערב
יום ג׳ 4.12.62 קולנוע „סביון“ בת־ים, 9.00 בערב
יום ד׳ 5.12.62 אולם „אהל־שם“ ת״א, 8.30 בערב

מכירת כרטיסים מוקדמת —
בכל משרדי הכרטיסים.

מקור הריהוט המודרני
סידור ותכנון דירות

מכירת רהיטי „מרס“ בע״מ
המקור לרהיטי טיק TEAK

„אלגביש“
ת־א רח׳ הרצל 51
טל. 82718

קולנוע

סרטים

החיפוש אחר התכלית

האי העירום (אוריון, תל־אביב; יפאן) הוא סרט שאסור לראותו ללא הכנה מוקדמת, כי אחרת אין כל סיבה שלא להצטרף לעשרות הפרחחים המתפרעים בשעת ההצגה ודורשים את כספם בחזרה בטענה כי רומו וכי אין כאן לא עירום ולא סרט.

זהו סרט מוזר, שונה מכל מה שהוסרט עד כה, המשתמש בשפה קולנועית בלתי מובנת מלכתחילה כדי לומר דברים, המתבהרים לפעמים רק זמן רב אחרי ראיית הסרט. מבחינה זו דומה הסרט לשתיית משקה חריף על־ידי אדם שאינו מורגל בכך. המשקה אינו ערב וקעיתים, בלתי נסבל. אך זמן מה אחרי גמיעתו הוא מתחיל לעורר תגובות ותחושות, המעידות על מהותו האמיתית.

בזבוז של חיים. האי העירום הוא סרט ללא עלילה, ללא מילים, ללא שחקנים. שפתו מורכבת מצילומים וממוסיקת רקע החוזרת ללא הרף על אותו מוטיב.

על אי קטן בחופה המערבי של יפאן חיה משפחת חקלאים יפאנית, אב, אם ושני בניהם. כל חייהם אינם אלא מסכת רצופה אחת של עבודה מפרכת וסבל. כדי להוציא יבול מאדמת האי הצחיחה הם זקוקים לשפע של מים שאינם מצויים באי. מחצית עבודתם וחייהם מתבזבזת על שיט בסירה אל יבשת, שאיבת מים בדליים, חזרה לאי, נשיאת המים במעלה הגבעה התלול והשקיית השדות. זוהי מלאכה מונוטונית, מרגיזה ומורטת עצבים.

הסרט מעביר תחושה זו לצופה באמצעים פשוטים: צילומים חוזרים ונשנים של מסע השאיבה שאינם נבדלים האחד ממשנהו פרט לזוויות הצילום והעריכה.

זוהי שיטת סבלו של האדם, כניעתו לגורל, והחד־גוניות של חייו. מאחוריה מבצבצת השאלה הפילוסופית היסודית, אותה מנסה לשאול הבמאי קאנטו שינודו: מהי תכלית חיי האדם?

רק פעמיים נשברת המונוטוניות של הסיפור חסר העלילה. פעם — כאשר מצליחה המשפחה לדוג דג גדול, יוצאת לתייר בעיר הגדולה, שם נמכר הדג כשמחירו מזכה את המשפחה בחופשה נדירה — ארוחה במסעדה. בפעם שניה מת אחד מילדי המשפחה כשום שהרופא מאחר להגיע לאי. לרגע גורם מאורע זה ליאוש והתמרדות. האשה נתקפת היסטריה, משמיעה את זעקה היחידה הנשמעת בסרט, תולשת ביגוניה את השתילים הרכים בשדה. אולם אחרי האבל בא שוב הסבל. כך נסגר המעגל המחזורי של חיי האדם — סבל, שמחת חיים, אבל ושוב סבל.

כיעור מול יופי. זהו סרט מלאנכולי, אפוף מרירות, בו מודגשת בעזרת צילומים רכים ונפלאים ההתנגשות בין הכיעור שבגורל האדם ליפי הטבע.

האי העירום זכה לפרס הגדול בפסטיבל הסרטים במוסקבה ב־1961. מבקרים רבים גמרו עליו את ההלל, ציינוהו כסימן דרך חדש בהתפתחות הביטוי הקולנועי. אולם ספק אם במקרה זה תהיה דעת המבקרים, שהיא יותר ממצות אנשים מלומדה, זהה עם דעת הקהל ולו גם אנין הטעם.

כי גם אם זמן רב אחרי ראיית הסרט יצופו תמונותיו ורעיונותיו בנשמת הצופה ויטעו בו הערכה חדשה לגבי מה שראה, הרי במסגרת של הפגישה הישירה באולם הקולנוע לא נוצר הקשר החיוני ליצירת חויה אמנותית.

ההיסטוריה חוזרת

ארבעת פרשי האפוקריפסה (אסתר, תל־אביב; ארצות־הברית) מנסה לצרף, אם כי קצת באיחור, את ארגנטינה למעצמות הברית הלוחמות בנאצים. האמצעי למטרה זו נוסה כבר בהצלחה אחרי מלחמת העולם הראשונה. ב־1921 הוסרטה הגירסה הראשונה של ארבעת פרשי האפוקריפסה לפי ספרו רב־המכר של בלאסקו (דם וחול) איבאנז.

אז היה זה סרט שעשה היסטוריה. נוסף לאופיו האנטי־גרמני והפציפיסטי, זכה הוא להצלחה מסחררת גם בשל העובדה שהוא הציג בפני הקהל האמריקאי את טרקליני פאריז ואת נוהגי החברה האירופאית הגבוהה, על רקע מלחמת העולם הראשונה. אולם, בעיקר זכור הסרט כסרטו הגדול הראשון של המאהב הלטיני האגדי — רודולף ואלנטינו.

מלחמה משפחתית. הגירסה החדשה הועתקה לתקופת מלחמת העולם השניה. ארבעת הפרשים הלקוחים מתוך האפוקליפסה (החזיון, הספר האחרון בברית החדשה) מייצגים את המלחמה, הרעב, הדבר ומלאך המוות, ומחסלים את משפחתו העניפה של עשיר ארגנטיני (לי. ג'יי. קוב) שהשיא את שתי בנותיו לצרפתי ולגרמני.

עם פרוץ המלחמה מזהים נכדיו את עצמם עם מולדת אבותיהם. בנו של הגרמני (קארל ביהם) הופך לקצין ס.ס. ואילו בנו של הצרפתי (גלן פורד) מצטרף למחתרת הצרפתית. עתה רק טבעי הדבר שהשניים ילחמו זה בזה באופן אישי.

אולם מלבד שינוי רקע התקופה נשארה המנטליות של הסרט ברמה של ימי מלחמת העולם הראשונה. מבעד לטרקליני החברה הגבוהה הצרפתית נראית המלחמה כהטרדה לאהבתו של גלן פורד לאשת קצין צרפתי אותה מגלמת השחקנית השבדית, איגריד („תותי בר") טולין. אולם אפילו רעמי ההפצצות המתפוצצות ברקע לעיתים רחוקות, אין בהם כדי להפיג את הבנאליות והשעמום שבמוצג מזיאוני מתוקן זה.

תדריך

סרטים שחובה לראותם:

● **סיפור הפרבריים** (פאר, תל־אביב) מהדורה מודרנית של סיפור רומיאו ויוליה במיוסיקול בעל איכות נדירה.

סרטים שכדאי לראותם:

● **האי העירום** (אוריון, תל־אביב) ראה לעיל.

● **ויריריאנה** (ירון, תל־אביב) סרטו של לואיס בונואל בגנות הכנסיה והאנושות.

● **חיובי ליל קיץ** (מקסים, תל־אביב) קומדיה עליזה של אינגמר ברגמן על אהבה ותשוקה.

● **עין או פיסטייץ** (בן־יהודה, תל־אביב) מצעד יומני הזמנים שהיו בארץ־ישראל של המנדט.

● **נהר ללא שם** (אורנע, ירושלים) מסע אל קידמת האדם בגיניאה המערבית החדשה.

● **אהבה סובבת עולם** (רון, ירושלים) מה עושה האמנות לאהבה ומה עושה האהבה לאמנות בתישלובת מקסימה של מופעי בידור וצילומי־רחוב.

האשה כ„אי העירום"
סבל, שמחה, אבל ושוב סבל

לכבס צמר, לשמור על הצמר, להשאיר צמר
ודברי סריגה כחדשים —
אך ורק בעזרת „טקסטיל שמפו".

תוצרת נקה — תוצרת איכות.
המפיצים: חב' נורית בע"מ.

טקסטיל שמפו לצמר, לצמר – רק

פרסום אר־קי

הועד למען החייל
בשיתוף עם
מרכז ההסברה
עירית ת"א־יפו

טקס הפתיחה
ביום ה'
29. 11. 62

ברחוב אבן גבירול 68-66,
מול כיכר מלכי ישראל.

● הכניסה לקהל הרחב משעה 18.00.

● שעות הביקור: מ־10 עד חצות.

אמיות

ציור

ציפורי המיות

הקצין הבריטי התכופף בסקרנות מעל ל־כתפו של החייל, שישב על החול והיה שקוע בעבודתו. הטוראי של פלוגת־ההסתאה לא עסק בעיסוק מלחמתי. לקול רעם ה־תותחים של חזית אל־עלאמיין צייר תמונות. מחוסר עפרון, השתמש בחומרים אחרים, אותם הדביק על הנייר.

לא העיסוק הבלתי־חיילי בלבד זיעזע את הקצין, אלא גם תוכן הציור. היה זה ציור מלחמתי — אולם המלחמה נראתה בה מיפ־לצחית, זוועתית, בלתי־אנושית. לא כך צריך חייל סוב להתייחס למלחמת־הקודש, ערב ההתקפה המכרעת.

„אתה מתכנן לפרסם את זה?" שאל ה־קצין בקול עדין, שהסתיר את זעמו.

פני החייל ארכו בתקפה. הוא דימה ל־נפשו כי לפניו עורך של עתון צבאי. „למה לא?" גימגם.

„אולי אתה מעוניין בחופשה?" הוסיף הקצין לחקור, בעדינות אימתנית.

פני החייל אורו עוד יותר. „בטח!" קרא בהתלהבות.

למחרת היום כבר היה הטוראי אנטול גורביץ, בלוויית סמל חסון, בדרכו למחנה סרפנד. שם הופקד בידי פסיכיאטר צבאי, שקיבל על עצמו לחקור אם הוא מטורף

צייר גורביץ
„אין לי תסביכים"

לגמרי, או ששיכלו השתבש רק זמנית, כתוצאה מהלם קרבי.

במשך שבוע נחקר החייל־הצייר. האם הוא פוחד? בוודאי. האם הפחד משתלט עליו עד כדי אבדן השליטה העצמית? לא, נידמה ש־לא. האם הוא שנא את אמו? לא, מה פתאום?

התוצאה: כעבור שבוע שוב היה הטוראי גורביץ בדרכו לחזית. איש לא הפריע לו עוד לצייר את ציורי־הזוועה שלו.

עיזרו של היטלר. לא היתה זאת ה־התנגשות הראשונה של גורביץ עם השל־טון והשררה.

אף שנולד במוסקבה, בשנת 1917, גדל אנטול בגרמניה, למד בבית־ספר בעל מגמה אמנותית במחוז תורינגיה. רצה המזל ו־דחקה במחוז זה הגיעו הנאצים בפעם ה־ראשונה לשלטון — חודשים אחדים לפני השתלטם על גרמניה כולה.

כאשר ערך בית־הספר תערוכה של ציורי חניכיו, ביקר בו גם ראש־הממשלה המחוזי, הדוקטור פריק, אחד מעוזריו הקרובים של היטלר. הוא העיף מבט אחד בציוריו של התלמיד גורביץ, פקד: „לסלק את זה מיד! זה מזרחי!"

הציור סולק.

הדוד של יגאל. החודש יכלו תושבי תל־אביב להיחכח אם השר הנאצי והקצין הבריטי צדקו בהערכתם. 38 ציוריו של גורביץ הוצגו לראווה בביתן האמנים, ינדדו בעוד חודשיים לביתן האמנים בירושלים.*

במבט ראשון, יש דמיון מה בין ציוריהם אלה לבין ציוריו של יגאל תומרקין. והו דמיון מרתק במיוחד, בגלל שתי סיבות:

- גורביץ הוא דודו של תומרקין (אחי־אמו).
- גורביץ ותומרקין התחילו בעת וב־עונה אחת להשתמש באותה טכניקה, מבלי לדעת איש על מעשי רעהו.

אצל גורביץ, כמו אצל תומרקין, אין ה־ציורים מופשטים — יש בהם רמז לתיאור המציאות. שניהם מדביקים על ציוריהם חוטים, תייל, רשתות, סמרטוטים, וכל ה־בא ליד. בעוד שתומרקין קישט כמה מ־ציוריו בכתבות גדולות בשפות שונות, רגיל גורביץ לצייר על תמונותיו שורות של כתב־יד, המתגלות מקרוב כקישקושים גרידא. במיוחד אוהב גורביץ להשתמש בתבליטים של פוליאסטר, חומר פלאסטי זכוכיתי.

דמיון נוסף בין הדוד והאחיין: שניהם מצטיינים בכשרון מפליא — אך שונה.

יהכות הירושימה. אחת התחיות ה־יסודיות המטרידות את תומרקין, אולי בג־

* שלושה מציורי גורביץ מוצגים גם ב־גלריית החמאם, ביפו.

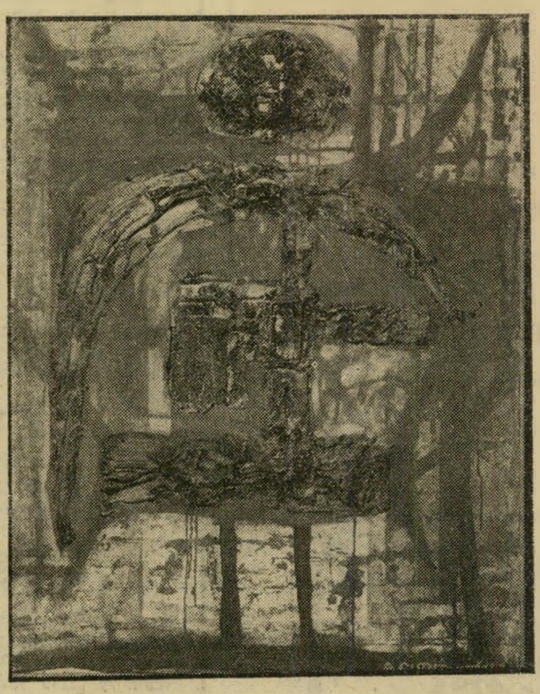

„שלום לך, זר"
ציפור מעל לחורבות

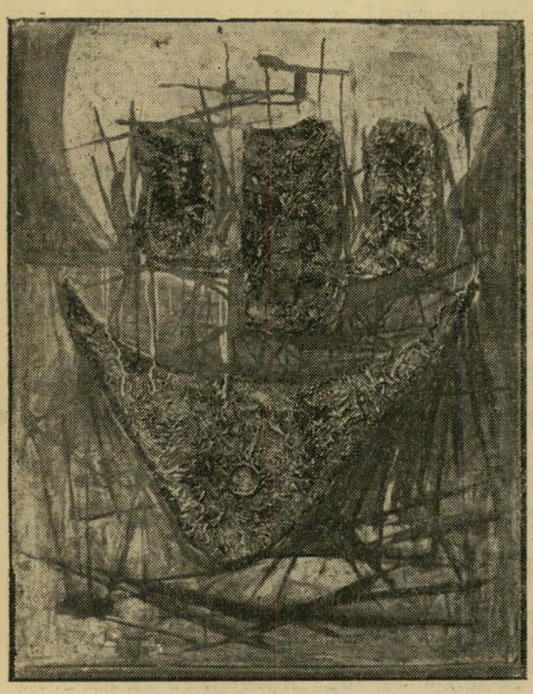

„לפנים — סירת מפרש גאה"
„כך חולפת תהילת העולם"

לל מוצאי הגרמני־למחצה, היא אושוויץ. לעומת זאת, נדמה כי החוויה המרכזית ה־מטרידה את גורביץ היא הירושימה.

כוח ההרס, עוצמתו של מלאך־המוות, ה־להבות של הפיטריה האטומית, האשליה הקטלנית של הנצחון — אלה הם מוטיבים החוזרים בציוריו. או כך, לפחות, נידמה. כי גורביץ, המשלים תמונה ביומיים־שלושה בממוצע (והעובד על כמה תמונות בעת ו־בעונה אחת, בגלל הצורך להכין פוליאסטר בכמות ניכרת), אינו יודע מה הוא מצייר. את הרעיון הוא מספק לתמונה רק לאחר־מעשה. את השמות לתמונותיו המציא רק לצורך הקאטאלוג.

כאשר הוא נשאל מה תוכנו של ציור מסויים, מטה גורביץ את ראשו על צידו, מביט בו, עונה בהיסוס: „אני רואה בזה..."

מה הוא רואה בתמונותיו, אותן הוא מוכר במחירים שבין 600 ל־900 ל״י? סירת המוות של טראקל, גרוטאה עלובה ובודדה, כוח הרס, כוח רע, ילד לכוד. איזה נצחון מראה דמות מתה על הארץ, חצי דמות אחרת גוחנת מעליה. שלום לך, זר מראה ציפור ענק על עיר חרבה. לפנים — סירת מיפרש גאה נראה כמו הדגמה של הפסוק הלאטיני — „כך חולפת תהילת העולם".

כמו אחיינו, עסק גורביץ לא מעט ביצירת הפאורות לבמה. אך הדוד היא ביישן הר־בה יותר משאר־בשרו הצעיר, הצעיר ממנו ב־17 שנה, מצטיין בחוסר גמור של חוש מסחרי, אינו יודע לעשות רושם. גם אין לו הכשרון, כמו לצעירים רבים הנופלים ממנו הרבה בכשרונם, ללכוד את לבם של תיירים עשירים, לשגשג בשוק הסנובי ב־ארצות־הברית. לכן הוא מתפרנס כגרפיקאי.

„אין לי תסביכים," טוען גורביץ, בקולו השקט. „בעצם, איני חושב שצייר אמיתי זקוק לתסביכים."

מאחורי הקלעים

בובות במקום ניצבים

כהצגת „מחמה רשלום" אותה מכינים כעת בהבימה, ישנו קטע של קרב בורודין המפורסם. כדי לשוחת לתמונה אופי המוני יש צורך במספר רב של ניצבים, אותם לא כדאי לגייס עבור קטע קצר זה. את הפתרון מצא יוליוס גלנר, מנהל הבי־מה: הוא הזמין אצל יצרן סרטי־הבובות יורם גרוס, בובות בגובה של מטר, אשר תמלאנה את מקום הניצבים • • • **הזמרת הלן שפירא** שתגיע בעוד שלושה שבו־עות לישראל, תלווה על־ידי אחת מתזמורות הבידור הידועות באירופה — תזמורתו של רד פרייס קומבו. מלבד הלן שפירא, שתשיר 14 שירים, יופיע בהצגה זמר נוסף — קולין דיי • • • **אלה שהתלהבו** מזמרת הזמ־רת הספרדיה מרה, שהופיעה בישראל לפני כשנה, ימצאו ענין בהופעתה של זמרת ספרדיה נוספת וידועה יותר — כרמלה. היא תופיע החל מהשבוע במועדון עומר כיאם.

המכללה הפוליטכנית
תל־אביב, רחוב ברנר 4, טלפון 67487
מוכרת ע״י משרד העבודה

החלה ההרשמה למהזור ג׳ של
קורס היום הגבוה.
הדו־שנתי, להכשרתם של

טכנאים מוסמכים

בענפים
מתכת • ייצור מכונות

זכו לקורסי הערב במקצועות
טכנאות מתכת, ייצור ומכונות
סרטוט טכני, בניין ואדריכלי
ריהוט ועיצוב פנים
גרפיקה שימושית
קירור ומיזוג אוויר

•

סטודנטים ניוקקים יזכו במענקים מטעמם של משרד העבודה, משרד הבטחון, הוועד הפועל של ההסתדרות ומוסדות אחרים

•

ההרשמה: בכל יום בשעות 8.00–18.00

•

הלימודים: החל מראשית ינואר 1963

מ. מ. איצקוביץ
(U.S.A.)
יעוץ וטיפול פסיכולוגי
PSYCHO—THERAPY
I.P.A. — A.M.C.
לפי הזמנה טל. 62675, ת״א
רח׳ אוליפנט 10 (יהודה הלוי) ת״א

בשורה טובה

...לצעירים הסובלים מפצעים בעור פניהם או מזיהום העור, יש בשורה משמחת: קרם הפנים הנפלא פ־14, מתוצרת קליאו, עוזר להת־גבר על תופעות אלה. פ־14 חודר עמוק לנקבוביות עור הפנים, מנקה אותן מבלי לשמנן, וכעבור זמן קצר אפשר לראות את התוצ־אות המשמחות. דרשו עוד היום בבית המרקחת או בתמרוקיה את קרם הפנים פ־14.

כדאי לזכור כי פ־14 ניתן לשי־מוש בכל שעות היום, הואיל והוא בלתי נראה לעין.

אמן ישראלי צעיר זוכה להכרה בינלאומית

הודות להתלהבותה של מארתה גראהם

כינרת, כינרת

היה המחזה בו הגיע דני קראוואן לאחד משיאי יצירתו בתפאורה. בתמונה הוא נראה ליד מודל של תפאורת ה־הצגה, אותו הוא בונה, בשלב שלפני האחרון, אחרי שהעלה את רישומי התפאורה בציור.

ה יה צורך בבואה של גאונית המחול המודרני, מרתה גראהם, כדי שתגלה ל־ישראלים כי בתוכם מצוי אמן־תיאטרון בעל שיעור־קומה בינלאומי.

ולא היה זה משום שכלל הוא כי אין :ביא בעירו. האיש, אותו גילתה הגברת גראהם, לא היה בלתי־ידוע, חסר־תעסוקה או נחבא־אל־הכלים. אלא שהוא עסק ב־מקצוע שמשום־מה אינו זוכה להערכה שוה עשית, בעצם אני בטוחה שאינך יודע. אבל עשית תיאטרון גדול. הייתי שמחה אילו יכולתי לרקוד בתפאורה שלך!"

הגברת גראהם לא ידעה באיזו מידה היתה תפאורתו של דני לעינבל פרי השראתה. בביקורה בארץ, לפני חמש שנים, ישב דני קראוואן, אז קיבוצניק ממשק הראל השמאל־ני בהצגתה פעור־פה. „גדהמתי מהקשר ש־יצרה בריקוד שלה עם התפאורה," סיפר רק בטכסט או במישחק, אלא גם ביצירת התפאורה."

כאשר הגיעה אל דני הזמנתה של מר־תה גראהם, הוא עמד אותה עת לצאת לסיור השתלמות בחוץ־לארץ. הפגישה עם מרתה נקבעה באירופה. היא שלחה לו את סיפור העלילה של הבאלט, הסבירה אילו אלמנ־טים דרושים לה, אולם השאירה בידו חופש מוחלט.

הם נפגשו ברומא. לא היתה אפשרות ל־דני ליצור את התפאורה בניו־יורק. האיגוד המיקצועי של התפאורנים לא היה מתיר את הדבר. הוחלט שהוא יקים את התפאורה בארץ, כשהקשר ביגו לבין מרתה מתנהל במכתבים.

ערב בואה של מרתה גראהם לארץ שלח לה את המודל של התפאורה, ומרתה הת־קשרה עמו טלפונית: „מה שרציתי להגיד הוא שזה פנטסטי!"

בניו־יורק התאמנו רקדניה של גראהם עם שולחנות וכסאות. כאשר הגיעה ל־ארץ, יצאה מיד לבית־המלאכה בו בנו את התפאורה. היא חלצה את נעליה, החלה ל־חולל בבית־המלאכה.

סיפר דני: „לפתע היתה לי הרגשה ש־תיכננתי עמה הכל חודשים ארוכים. אבל כל דעיון שהיה לי, כיצד אפשר להשתמש באלמנטים השונים, נראה לי עלוב בהש־ואה למה שהיא עשתה."

כשעלה המסך על הבמה ביהודית, לא היתה התפאורה מושלמת עדיין, אולם ה־התפעלות היתה כללית. היתה זו תפאורה שרקדה עם הרקדנים והרקידה אותם. ה־נופים הדמיוניים, אותם השליט דני על

ינתיים השיג דני הישגים משלו

בתיאטרוני הארץ. השיא היה התפא רה שהקים להצגת מרי סטיוארט בתיאטרון ה־קאמרי, שמנהלו היה חבר שני של קיבוץ הראל לשעבר — יעקוב אגמון. לגבי הצעיר התל־אביבי היתה זו תחנה חשובה בהת־פתחותו האמנותית.

בגיל ההתבגרות חלם דני להיות שחקן, אבל עד מהרה השתכנע שאין זה המיקצוע עבורו. מכיתן שצייר, היתה התפאורה ה־אמצעי שקישר אותו לתיאטרון. הוא צייר תפאורות בקיבוץ הראל, עד שהתפרק, צייר בצבא תפאורה להצגת להקת הנח"ל, וכש־למד בבית־הספר הדרמתי של התיאטרון ה־קאמרי הכין לראשונה, כתרגיל, מודל לה־צגת־תיאטרון של ממש. עד היום זכור לו הרגע בו הציגה אותו חיה הררית בפני גרשון פלוטקין, כדי שיראה לו את המודל בתוך קופסת נעליים ישנה. פלוטקין הפ־ליט: „כן, כן." ודני לא שמע עליו יותר עשר שנים, עד שהוזמן ליצור את התפאורה לגנרל קישוט בקאמרי.

הוא ניגש ליצירה עם דעות משלו. „אם איני יכול לעשות בתיאטרון מה שאני רוצה וחושב, מוטב שאשב בבית ואצייר," אמר. אישיותו המיוחדת והיוצרת בתחום זה זכ־תו לא. אולם לפני שנה, במפתיע, התקש־רה עמו מרתה גראהם שנית. היא סיפרה לו על תוכנית לבאלט חדש, עליה ביקשה לשמור בסוד, והציעה לו ליצור את התפ־אורה.

★ ★ ★

תפאורה בקופסת נעליים

ה יתה זו הפעם הראשונה שבה נתבקש דני ליצור תפאורה לבאלט, ולא היה ספק בדעתו שזוהי הזדמנות שאין לוותר עליה. אולם לא היה ברור לו כיצד יש לגשת לבעיה. הוא ידע שהתפאורה צריכה להיות מיוחדת במינה, שכן מרתה גראהם לא הסתפקה מעולם בתפאורה סתמית, רקע שיבליט אותו — ולא יתחרה בו, או יאפיל עליו. הצופה, על־פי־רוב, מקבל תפאורה במחזה כרקע סטאטי.

באה מרתה גראהם והציגה בישראל את הצגת הבכורה של הבאלט החדיש שלה — יהודית, שאת התפאורה שלו יצר אמן יש־ראלי.

ולמראה התפאורה, שהיותה לא רק חלק אורגאני של מחזה־המחול, אלא שהעניקה לו משמעויות חדשות ושהרחיבה את אפ־שרויות־הביטוי של הרקדנים, אי־אפשר היה שלא לחוש שיוצר התפאורה נטל חלק פעיל ביצירה.

זהו הישג שגדולי התפאורנים בעולם היו מתגאים בו. לגבי דני קראוואן (31), צייר תל־אביבי צנום וצנוע, היתה זו תעודת־הכרה בינלאומית.

★ ★ ★

בפעם השניה — התפרחות

ה יה זה בעת ביקורה הקודם של מר־תה גראהם בארץ. באחד מערביה ה־פנויים יצאה המחוללת לחזות בהצגתה של להקת עינבל, מגילת רות. את התפאורה ל־הצגה זו יצר צייר צעיר ובלתי־ידוע.

כאשר ירד המסך על ההצגה, לא היה איש אומלל ממנו. דני קראוואן ברח אל מאחורי הקלעים, לא רצה לראות חברים, לא רצה לשמוע מילה על תפאורתו. „ראי־תי דברים נוראים, זאת היתה פשוט זוועה," התחדה אחרי־כן.

הראשונה שחיפשה אי־תו אחר ההצגה הי־תה מרתה גראהם. „זה היה פנטסטי," אמרה באוזניו, כשהציגו אותו בפניה.

„זה היה מחריד," השיב דני.

„ואני אומרת לך שזה היה יפה!" סיימה גרהאם את החיכוך.

השיחה נגמרה בצורה לא כל־כך ידידו־תית. כעבור כמה ימים הוזמן דני אל מר־תה גראהם לשיחה אישית, בה השמיעה בפניו נאום קצר: „אולי אינך יודע מה

נופים של נפש

מצד צופי התיאטרון ומבקריו, כמו המישחק או הבימוי. הוא היה רק תפאורן.

מקובל לראות את אמן התפאורה בתיאט־רון כמשרת, ולא כיוצר שיש לו חלק מכ־ריע בבניין היצירה התיאטרונית. אפילו שחקנים ובמאים נוטים לזלזל בערכו. ה־במאי מבקש מהתפאורן שיצור לו אפשרויות למיזנסצינה. השחקן דורש תנאים נוחים ל־פעילותו הבימתית, רקע שיבליט אותו — ולא יתחרה בו, או יאפיל עליו. הצופה, על־פי־רוב, מקבל תפאורה במחזה כרקע סטאטי.

באה מרתה גראהם והציגה בישראל את הצגת הבכורה של הבאלט החדיש שלה — יהודית, שאת התפאורה שלו יצר אמן יש־ראלי.

ולמראה התפאורה, שהיותה לא רק חלק אורגאני של מחזה־המחול, אלא שהעניקה לו משמעויות חדשות ושהרחיבה את אפ־שרויות־הביטוי של הרקדנים, אי־אפשר היה שלא לחוש שיוצר התפאורה נטל חלק פעיל ביצירה.

זהו הישג שגדולי התפאורנים בעולם היו מתגאים בו. לגבי דני קראוואן (31), צייר תל־אביבי צנום וצנוע, היתה זו תעודת־הכרה בינלאומית.

★ ★ ★

בפעם השניה — התפרחות

ה יה זה בעת ביקורה הקודם של מר־תה גראהם בארץ. באחד מערביה ה־פנויים יצאה המחוללת לחזות בהצגתה של להקת עינבל, מגילת רות. את התפאורה ל־הצגה זו יצר צייר צעיר ובלתי־ידוע.

כאשר ירד המסך על ההצגה, לא היה איש אומלל ממנו. דני קראוואן ברח אל מאחורי הקלעים, לא רצה לראות חברים, לא רצה לשמוע מילה על תפאורתו. „ראי־תי דברים נוראים, זאת היתה פשוט זוועה," התחדה אחרי־כן.

הראשונה שחיפשה אי־תו אחר ההצגה הי־תה מרתה גראהם. „זה היה פנטסטי," אמרה באוזניו, כשהציגו אותו בפניה.

„זה היה מחריד," השיב דני.

„ואני אומרת לך שזה היה יפה!" סיימה גרהאם את החיכוך.

השיחה נגמרה בצורה לא כל־כך ידידו־תית. כעבור כמה ימים הוזמן דני אל מר־תה גראהם לשיחה אישית, בה השמיעה בפניו נאום קצר: „אולי אינך יודע מה

דני. „התרשמתי מהמידות, מצורת השימוש, מהיות התפאורה חלק בלתי־נפרד מהמחול. לא הסתכלתי אפילו מי הוא התפא־רן. היה ברור לי שרק היא עצמה היתה מסוגלת ליצור שלמות כזאת. זה היה בשבילי שעור גדול."

השעור היה כה גדול, שדני הרגיש צורך ללמוד אותו עוד פעם. אלא שאמצעיו של חבר־קיבוץ לא הירשו לו לקנות שוב כר־טיסים להצגתה. לכן, בפעם השניה, הוא התפלל.

בשיחה עם מרתה ראה דני מחמאה גדולה, תה או מיד להערכה. קודם מצד המבקרים, אחר־כך גם מצד השחקנים.

„תפאורה היא יצירה אמנותית בפני עצ־מה, ויחד עם זאת היא חלק מיצירה אמנו־תית שלמה," אומר קראוואן. „התפאורה נוטלת חלק פעיל ביצירה התיאטרונית. היא מהווה פונקציה מתפתחת ומשתנה, עם הת־פתחות העלילה. תפאורה לא יכולה להיש־אר גם כרקע סביל בלבד. אני משתדל לתת לדברים משמעות סימלית, לתת לצופה לי־צור ולהשלים את התפאורה — אני מאמין כי בתיאטרון חייב הצופה ליטול חלק לא רק בטכסט או במישחק, אלא גם ביצירת התפאורה."

כאשר הגיעה אל דני הזמנתה של מר־תה גראהם, הוא עמד אותה עת לצאת לסיור השתלמות בחוץ־לארץ. הפגישה עם מרתה נקבעה באירופה. היא שלחה לו את סיפור העלילה של הבאלט, הסבירה אילו אלמנ־טים דרושים לה, אולם השאירה בידו חופש מוחלט.

הם נפגשו ברומא. לא היתה אפשרות ל־דני ליצור את התפאורה בניו־יורק. האיגוד המיקצועי של התפאורנים לא היה מתיר את הדבר. הוחלט שהוא יקים את התפאורה בארץ, כשהקשר ביגו לבין מרתה מתנהל במכתבים.

ערב בואה של מרתה גראהם לארץ שלח לה את המודל של התפאורה, ומרתה הת־קשרה עמו טלפונית: „מה שרציתי להגיד הוא שזה פנטסטי!"

בניו־יורק התאמנו רקדניה של גראהם עם שולחנות וכסאות. כאשר הגיעה ל־ארץ, יצאה מיד לבית־המלאכה בו בנו את התפאורה. היא חלצה את נעליה, החלה ל־חולל בבית־המלאכה.

סיפר דני: „לפתע היתה לי הרגשה ש־תיכננתי עמה הכל חודשים ארוכים. אבל כל דעיון שהיה לי, כיצד אפשר להשתמש באלמנטים השונים, נראה לי עלוב בהש־ואה למה שהיא עשתה."

כשעלה המסך על הבמה ביהודית, לא היתה התפאורה מושלמת עדיין, אולם ה־התפעלות היתה כללית. היתה זו תפאורה שרקדה עם הרקדנים והרקידה אותם. ה־נופים הדמיוניים, אותם השליט דני על

הבמה, היו יצירת מופת בתחום התפאורה.

שיתוף־הפעולה בין מרתה גראהם ודני קראוואן עתיד להימשך. בינתיים הוא עייף מיצירת תפאורות. תפאורה אחת לשנה או לשנתיים, למחזות שימצאו חן בעיניו, מס־פקת. בשאר הזמן הוא עוסק ביצור. תחבי־בו הגדול הוא יצירת פרסקות.

„יש לי אדיאה־פיקס," הוא אומר, „ש־לציור יש תפקיד חברתי. וציור־הקיר הוא, אולי, המקום היחיד בו יש לציור תפקיד זה בלי פונקציה של ארכיטקטורה פנימית, הכפופה ליעדי היחידה או חיבלת האי־חה."

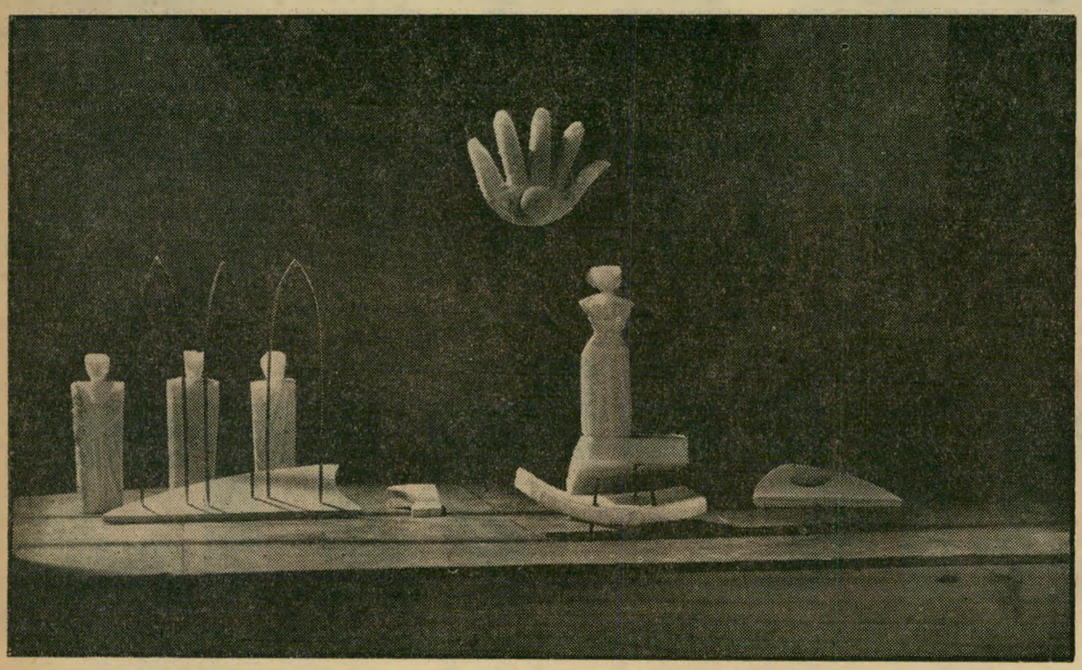

כמו שלד של חיה

נראתה לדני קראוואן ה־תפאורה שהקים לבאלט יהודית של מרתה גרהאם, למרות שלא התכוון לכך. שלוש הדמויות משמאל, והדמות במרכז, מציינות את השתלבות הרקדנים בתפאו־רה. שאר העצמים הם סמליים. כך, למשל, מסמלת היד למעלה את יד הגורל, ואילו הקשתות משמאל הן ההילה של המלאכים.

מספר 1316 שנה 26 ב' כסלו תשכ"ג, 28.11.1962 המחיר 75 אגורות

העולם הזה

אהבות גרקו

בתל־אביב

כיצד היא סימרה את שערות הבוהמה